

KOMORNÍ LISTY

časopis soudních exekutorů

Časopis je zapsán do Seznamu recenzovaných
neimpaktovaných periodik vydávaných v ČR.

IV/2021
13. ročník

ROZHOVOR
S JUDr. MARTINOU
KASÍKOVOU

ČLÁNKY

ČLÁNKY/SYMPOZIUM
ODBORNÍKŮ

JUDIKATURA

Z HISTORIE

ZPRÁVY Z KOMORY

vydává Exekutorská komora
České republiky

EDITORIAL

Mgr. Stanislav Molák

místopředseda právní a legislativní
komise EK ČR
soudní exekutor
exekutorský úřad Havlíčkův Brod

Exekuce včera, dnes ... a vůbec

Jednoho nepříliš slunečného dopoledne, 30. října 2001, postávalo v příšeří sálu na Hybernské v slavnostní náladě kolem stovky novopečených exekutorů a za účasti tehdejšího ministra spravedlnosti JUDr. Bureše uváděli v život svoji Komoru a s ní i nový právní stav – exekutorský. Stav, jemuž do vínku bylo dáno adjektivum soudní. Což bohužel část veřejnosti, ke škodě naší, ale i obecně společenské, ostentativně pomíjí a nazývá nás exekutory „soukromými“.

Mám tu čest, že jsem se vzácnými kolegy byl jedním z otců zakladatelů. Po pár letech výkonu advokátské praxe v druhé půli devadesátek jsem byl naprosto otráven z toho, že moje práce spočívá v obstarání papírů s „kulatinou a kočičákem“, z kterých si můj klient může tak maximálně skládat vlašťovky. Bylo tehdy běžné, že mi žalovaný po vyhraném sporu řekl: „O vašich nákladech a úrocích se samozřejmě nebudu vůbec bavit, ale když mi dáte půl roku pokoj, tak bych vám pak začal možná splácet jistinu. Ale opovažte se na mě dát výkon rozhodnutí, to pak nevidíte ani vindru!“ A já na to „rád“ přistoupil. Bohužel musím konstatovat, že s posledními legislativními úpravami zažívám určité dějá vu těchto poměrů.

Inspirován poměry na Slovensku, kde „súdné exekútoři“ zřídili už v roce 1995, jsem se rozhodl být jedním z těch, kteří i v české kotlině a moravských úvalech dokáží dodat váhu lejstrům padajícím ze soudních stolců. Jestliže se advokáti vzletně označují za „dělníky práva“, pak exekutoři mají být právu „vojáky“. Smysl a účel exekuce docela pregnantně vyjadřuje její český ekvivalent – výkon rozhodnutí. Exekutor je tím, kdo se postará o to, aby slova ve výroku rozhodnutí vešla v život, stala se realitou. Exekutor je ten, kdo přiměje stranu povinnou, aby splnila to, co jí ukládá exekuční titul. Nic víc. Ale my, co se v tom plácáme už dvě desítky let, víme, že to je po čertech dost.

Bez zajištění reálné vymahatelnosti práva není právního státu. V gründer-ském období let 2001–2006, jež bylo naplněno radostným budováním profese, zařizováním úřadů, organizovanými i značně neformálními školeními a semináři, kdy se zaníceně do pozdních hodin diskutovalo mezi exekutory a exekučními soudci o praktické aplikaci žhavé legislativní novinky – exekučního řádu, nám tohle zadání bylo naprosto zřejmým.

Exekutoři se pustili do stohů léty nastřádaných a neřešených věřitelských nároků jako krtci na čerstvý záhon. Vymahatelnost pohledávek v prvních letech byla kolem 80 %. Ne snad že by naše tehdejší postupy oproti dnešním byly nějak dramaticky efektivnější, to jen portfolio exekucí zpočátku přetévalo bonitními kauzami. Za „exekučním zázrakem“ podle mne primárně nestojí ani ekonomická motivace exekutora na výsledku, ani jeho svobodná volba věřitelem, ale správně nastavené procesní nástroje. Konkrétně tyto dva: možnost provádět exekuci více způsoby výkonu současně a svatý grál exekučního procesu – generální inhibitorium. Obě tato pravidla sice léty doznala určitého legislativního zjemnění, ale pořád jsou páteří exekučního řádu. Podotýkám,

že v dobách prvních let také nikoho včetně věřitelů nenapadlo, že by exekuce měla být prováděna zdarma. Když dnešním koncipientům přednáším, že náhrada hotových výdajů bezvýsledné exekuce věřitelem byla samozřejmost, přijde jim to jako příběh z jiné epochy. Popravdě je.

První dramatickou změnou a výstrahou ohlašující konec doby, kdy každý exekutor byl enfant terrible, byly tahanice kolem Centrální evidence exekucí, které vyvrcholily tzv. sankční novelou (z. č. 183/2009 Sb.). Jádrem tehdejšího sporu s Ministerstvem spravedlnosti bylo ekonomické. Na rozdíl od jiných evidencí, na jejichž zřízení se stát ekonomicky podílel, exekutorům na vybudování CEE nemínil dát (a taky nedal) ani korunu, což znamenalo zaplatit výrobu CEE z vlastních mimořádně „mastných“ členských příspěvků. Vše v době, kdy většina z nás ještě budovala a vybavovala své úřady nebo splácela úvěry, z nichž financovala rozjezd exekuční činnosti. V tomto případě se však zdánlivě negativní ukázalo nakonec neskonale přínosným. Rozjeli jsme CEE za své, tudíž nikomu v tomto směru nejsme zavázáni ani haléřem a jsme jediná samosprávná právnická profese, jejíž kárná pravomoc z větší části přešla na Nejvyšší správní soud. Toto se, viděno dnešními očima, ukázalo řešením prozíravým a nesmírně prospěšným. Kárání před senátem NSS nekazí vztahy mezi kolegy, má prestiž a váhu, která přirozeně kultivuje exekutorské prostředí, a zároveň má i širší veřejný dopad než vnitrostavovské řízení. Neřešíme neustálou podjatost kárajících, jež by v tak nepočetném stavu, kde se všichni vzájemně znají, zákonitě vznikala.

Rok 2009 byl vůbec plodný na nerozpoznané dary z nebes, jedním z nich bylo zavedení autorizované konverze a datových schránek. Tehdy jsem také úkorně vnímal, že si datovky máme rozjet sami za své. Dnes jsem za jejich existenci neskonale vděčný. Už po dvanáct let každoročně šetřím na poštovním přes milion korun. Za současného stavu cca třetinové vymahatelnosti, průměrné délky exekučního řízení 6 let a reálně stále panujícího pravidla, že bezvýsledné exekuce provádí exekutor na svůj náklad zdarma, bychom bez doručování via DS nejspíš vůbec neměli šanci ekonomicky přežít.

Zmiňuji-li důležité legislativní počiny z této doby, nemohu opominout § 336o občanského soudního řádu, zakotvení možnosti provádět dražby elektronicky (z. č. 286/2009 Sb.). Ustanovení textově titěrné, ale významem obrovské. Devět let jsme se potýkali s nekonečným kolotočem pletich při dražbách. Doplácní mezi dražiteli, zastrašování, problémy s dostatečnou publikací a veřejností dražby, maření průběhu a spekulace na opakované jednání. To všechno okamžikem přenesení dražeb do online prostředí rázem zmizelo. Skvělý příklad toho, že správně nastavené podmínky jsou klíčové pro efektivní řešení. Není to v lidech, je to v systému.

V letech 2009–2013 existoval ještě poměrně velký zájem o vstup do profese. Přibyly desítky nových kolegů. Z řad našich vlastních kandidátů i konvertitů z jiných právnických profesí. Velká novela exekučního řádu (z. č. 396/2012 Sb.) přinesla od ledna 2013 částečné odstranění dvojkolejnosti – přesypání poslední kupky výkonů rozhodnutí ze soudů na exekutory. A, světe div se, podle územního principu. Průměrně pro každého exekutora to znamenalo jednorázové skokové navýšení o dva až tři tisíce kauz a ani ten nejmenší úřad se z toho nepoložil.

Usnesení o nařízení exekuce odešlo na věčnost a narodilo se Pověření. Ale především: do exekucí se vtáhly doposud unikající majetkové hodnoty SJM. Po nedlouhé období bylo možné postihovat i aktiva SJM představovaná příjmy a prostředky na účtech nedlužného manžela. Viděno dnešním pohledem byl to razantní prověřitelský výkyv jako reakce na to, že dlužníci po léta schovali aktiva na účtu druhého manžela. Vtažení aktiv SJM do exekuce v takové

šíří však nutně muselo vyvolat protitlak a není divu, po dva a půl roce (z. č. 139/2015 Sb.) byly tyto možnosti výrazně omezeny či zcela zrušeny. Jako vzpomínka na tyto časy dnes zůstává pouze postih prostředků na účtu manžela povinného, který se však po poslední úpravě od 1. 7. 2021 stal jen „jednorázovým výstřelem naslepo“. Z exekuce se stala loterie.

Předposlední etapu vývoje našeho stavu lze také nazvat obdobím boje o teritorialitu. Nejprve náš sněm v květnu 2014 přesvědčivou 83% většinou uložil prezidiu Komory usilovat o teritorialitu vždy a všude, avšak následně nebyl již potřikrát schopen vygenerovat a zvolit si takové reprezentanty, kteří by ji autenticky prosazovali. Nepochybně jsme v této otázce rozdělení. Nemám ambici hodnotit, zda je dnes ještě teritorialita otázkou živou či nikoliv, když poslední legislativní změny nenakročily tímto směrem ani o milimetr. Osobně jsem přesvědčen, že by soudním exekutorům jistá forma místní příslušnosti velice slušela. Omezení čistě byznysového pojetí našeho řemesla a z něj nutně plynoucích klientelistických vazeb, jež narušují nezávislost výkonu exekutorského úřadu, a posílení vazby exekutora na jeden či několik málo soudů by redukovalo excesy a přineslo zvýšení prestiže povolání v míře odpovídající odbornosti, kompetencím a konečně i moci, kterou reálně vykonáváme. Na druhé straně jsem velmi opatrný k úplnému vyloučení hospodářské soutěže. V rámci širší koncepce exekuční činnosti je žádoucí, aby se některým segmentům zachoval konkurenční charakter.

Jak jsme na tom dnes? Posledních šest let vnímám jako epochu postupného zamlžování a rozvolňování exekučních zásad a komplikování postupů v přesvědčení, že tak se nejlépe ochrání práva a důstojnost dlužníků. Přijímají se „protiexekutorské“ úpravy v domnění, že tím jsou automaticky „správnácky prodlužnické“. Řízení se natahují o další a další formalistní úkony a lhůty k různým opravným prostředkům, jež se v praxi téměř nevyužívají. Exekuční proces se tak pomalu připodobňuje k oné pověstné sopce, jež svými erupcemi zasypává sama sebe. Skromně si myslím, že nejlépe zachováme důstojnost dlužníka, když mu umožníme nebýt dlužníkem, tedy splnit své závazky rychle a v rozumném rozsahu. Tímto směrem však jde jen malá část legislativy. Kupříkladu zavedení priority započítávání na jistinu v exekuci účinné od ledna 2022. S podivem zdvihám obočí, že si zákonodárci tohoto problému přes 20 let nepovšimli. Možná díky tomu, že rozumní věřitelé i exekutoři odjakživa primárně započítávali na jistinu, aby se vyhnuli věčným dluhům.

Při studiu některých kazuistických úprav z poslední doby se musím smát. Chráněný účet jak z pohádky o slepičce a kohoutkovi, krasobruslařská úprava nepovinně povinných záloh á la nažraný vlk a celá koza, přerod prostinké exekuce na movité věci v parodii na insolvenční zpeněžení majetkové podstaty a milostivé léto evokující místy Hlavu XXII... Papír snese vše, ale tohle už je často jen absurdní balast a chuchel. Smích mě však přejde, když si uvědomím, že já jsem ten, kdo tuto úpravu bude muset uvést v život. Obávám se, že tento dáreček do Sbírkky k našemu výročí je tím, jež se označuje danajský.

A třeba se zase mýlím. Už se mi to stalo s novelou sankční, střední i velkou. Třeba křivdím i té poslední, které, protože nepřináší (bohužel/dík) žádnou systémovou změnu, říkám „kosmetická“. Mělo to být milé vzpomínání úvodem, obrázky z dějin stavu exekutorského, ale uznávám, že úplně se to nepovedlo. Doba je jiná, než jsme čekali. To ostatně vždycky.

Přeji si, aby soudní exekutoři přispívali k vymahatelnosti práva v této zemi i za dalších dvacet let. A vám všem, milé kolegyně a kolegové, přeji zdraví, hodně sil, solidarity stavovské i té meziprofesní, bonitní dlužníky, osvícené soudy a líné zákonodárce.

OBSAH

ROZHOVOR	8	Rozhovor s JUDr. Martinou Kasíkovou soudkyní Krajského soudu v Praze
ČLÁNKY	11	Exekuční řád dvacetiletý JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
	17	Tento způsob milostivého léta, zdá se mi poněkud nešťastným Mgr. Stanislav Molák
	25	Experimentální novela OSŘ/EŘ – stručný komentář k vybraným okruhům Mgr. Ing. Antonín Toman
	31	Revoluce v doručování písemností zasílaných exekutorem JUDr. Lukáš Jícha
ČLÁNKY/SYMPOZIUM ODBORNÍKŮ	34	Za moderní exekuce JUDr. Karel Havlíček
JUDIKATURA	46	Z judikatury Ústavního soudu rubriku připravila Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
	51	Judikatura v exekučních věcech rubriku připravil Mgr. David Hozman
Z HISTORIE	60	Stalo se ... JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
ZPRÁVY Z KOMORY	62	Právnícký sjezd – květen 2022
	64	Z jednání prezidia EK ČR Mgr. Petr Prokop Ustohal

ABSTRAKTY

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

Exekuční řád dvacetiletý

Příspěvek je věnován okolnostem a průběhu přijetí exekučního řádu. Tento právní předpis, který zavedl do českého právního řádu mimo jiné i profesi soudního exekutora, byl reakcí na situaci, která nastala v průběhu transformace právního řádu po listopadu 1989. Justice v 90. letech 20. století byla přetížena a ve věcech výkonu rozhodnutí neefektivní. Exekuční řád, inspirovaný cizími vzory, byl přijat na základě politického konsenzu většiny politických stran zastoupených v tehdejšímu Parlamentu České republiky. Autor uzavírá, že ti, kteří dnes volají po zrušení exekučního řádu a profesí soudního exekutora, by měli zároveň přijít – pokud by existovala – s jinou, lepší variantou. Pouhý návrat k výkonu rozhodnutí prováděnému soudy by znamenal i návrat k problémům, které přijetí exekučního řádu vyvolaly.

Mgr. Stanislav Molák

Tento způsob milostivého léta, zdá se mi poněkud nešťastným

Článek pojednává o aplikaci bodu č. 25 Přejícných ustanovení k části čtvrté novely zákona č. 286/2021Sb., o tzv. milostivém létu. Novela zákona osvobozuje dlužníky fyzické osoby od příslušenství pohledávky, zaplatí-li jistiny svých dluhů věřitelům, veřejnoprávním institucím. Novela zákona je napsána složitě, obtížně se vykládá a danou situaci navrhuje komplikovaně procesně realizovat.

Mgr. Ing. Antonín Toman

Experimentální novela OSŘ/EŘ – stručný komentář k vybraným okruhům

Dne 30. července 2021 vyšel ve Sbírce zákonů zákon č. 286/2021 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Tímto dnem se novela stala platnou, účinnosti nabývají jednotlivá ustanovení postupně v období od 31. července 2021 do 1. ledna 2024. Většina nových norem se stane účinnými od 1. ledna 2022.

JUDr. Lukáš Jícha

Revoluce v doručování písemností zasílaných exekutorem

Autor v článku představuje nový institut doručování v exekučním řízení prostřednictvím uložení s vyvěšením výzvy na centrální úřední desce. Od nové úpravy lze očekávat nejen značnou úsporu prostředků vynakládaných na poštovné v případech marného doručování, ale zároveň v důsledku vzniku centrální adresy pro doručování i posílení pravděpodobnosti seznámení se adresáta s doručovanou písemností. Nová úprava se použije pouze pro doručování fyzickým osobám, které mají trvalý pobyt na ohlašovně anebo na jiné adrese, která není ohlašovnou, nebydlí. Uvedený postup se použije až na řízení zahájená po 1. lednu 2022.

ROZHOVOR S JUDr. MARTINOU KASÍKOVOU SOUDKYNÍ KRAJSKÉHO SOUDU V PRAZE

JUDr. Martina Kasíková
soudkyně Krajského soudu v Praze

Začněme oddychově. V jednom ze svých rozhovorů jste se vyznala, že svůj mozek čistíte také hraním počítačových her. Stále to platí? Stále virtuálně farmáříte nebo stavíte osady? Nebo už relaxujete jinak nebo u jiných typů her?

U her relaxuji stále, ale méně, protože jsem propadla kouzlu audioknih. Interpretace knih některými českými herci je návyková.

Rozhovor jsme zahájili záměrně otázkou na „čištění mozku“, neboť lze předpokládat, že mentálního odpočinku nyní potřebujete výrazně více než jindy. Není tajemstvím, že píšete aktualizaci komentáře exekučního řádu a věnujete se hojně přednáškové činnosti týkající se poslední velké novely exekučního řádu. Podzim pro vás dle všeho není moc milostivým. V jaké fázi se nyní nacházíte? Vyhlížíte již „odpočinkové jaro“?

Já jsem založením optimistka, a tak očekávám, že lépe bude už v předvánoční době a v dalším roce to vydrží.

Pro všechny větší novely exekučního řádu se vžila nějaká přezdívka. Měli jsme už kárnou novelu, střední novelu, velkou novelu. Jaký přívlastek byste dala té poslední novele a proč?

Novelu bych nazvala „odpustková“. Široce, nejen prostřednictvím milostivého léta, umožňuje povinným zbavit se jejich dluhů.

Sledovala jste podrobněji celou cestu novely legislativním procesem a její postupné proměny v čase, anebo jste vyčkala až do chvíle například jejího schválení Poslaneckou sněmovnou? Účastnila jste se nějak na přípravě některých částí novely?

Průběh legislativního procesu jsem sledovala už jen proto, abych mohla informovat své kolegy a účastníky přednášek, co se aktuálně děje. Ale byla to fuška stíhat přečíst desítky pozměňovacích návrhů.

Na přípravě novely jsem se nijak nepodílela, ale dlouhodobě jsem plédovala pro novou úpravu exekuce cizozemských rozhodnutí. Tato část novely, skvěle připravená kolegyněmi z mezinárodního odboru Ministerstva spravedlnosti, naštěstí v přijatém zákoně zůstala v původní verzi.

Také jsme s kolegou Mádrém – převážně neúspěšně – připomínkovali za Soudcovskou unii jak původní návrh, tak i některé pozměňovací návrhy.

Jak osobně vnímáte zapojování soudců do přípravy právních předpisů? Někteří tvrdí, že je to nevhodné, jiní zase, že je to prospěšné. Na obě strany lze najít argumenty pro i proti.

Nejsem zastáncem nepropustných bariér a myslím si, že kvalita vzejde vždycky jen ze vzájemné komunikace mezi všemi, kteří k tématu mají co říct. Soudce, který s procesním předpisem denně pracuje, zná nejlépe slabiny a nefungující ustanovení. Navíc z podstaty své profese dokáže posoudit zájmy všech stran, které se řízení účastní a umí přijít s vyváženým řešením. Nepřijde mi rozumné tento odborný potenciál zahodit jen v zájmu udržení „institucionální“ nezávislosti soudce.

V současné době je nejviditelnější částí novely tzv. milostivé léto. Nechejme zatím stranou právní stránku věci. Co si myslíte o akci tohoto typu? Je správné se takto ad hoc vypořádávat s důsledkem systémových problémů? Může tato akce změnit chování a uvažování dlužníků – ať již v pozitivním či negativním smyslu? Myslíte, že se omilostnění dlužníci vrátí do pracovního procesu a budou státu řádně odvádět všechny daně a pojistné, jak doufají tvůrci milostivého léta a mnohé neziskové organizace?

Milostivé léto je politické rozhodnutí a jako soudkyně se musím vystříhat veřejného hodnocení takových kroků. Pro příště bych snad poprosila jen o kvalitněji promyšlenou a legislativně technicky zpracovanou úpravu příležitou pro exekuční proces, zvláště má-li se aplikovat na velké množství případů v poměrně krátkém čase.

Ale k vaší otázce. Ač jsem založením optimistka, tak ohledně dopadů milostivého léta na zlepšení platební a pracovní morálky povinných jsem skeptická. Ale moc ráda bych se mýlila.

Ve svém odborném článku na téma milostivého léta píšete, že úprava je však složitá, nevhodně jazykově vyjádřená a není logicky dobře strukturovaná, popřípadě

že nedává na mnohé otázky jasnou odpověď. Psal se vám komentář k těmto ustanovením hladce? Koli-krát jste v průběhu změnila svůj názor? Na co konkrétně?

Napsat komentář k přechodným ustanovením novely č. 286/2021 Sb. bylo skutečně obtížné. Trápila jsem se s tím více, než jsem zvyklá. Problém nebyl ani tak v tom, že bych byla nucena měnit názory, ale že mě (i po diskusích s kolegy) napadaly stále nové a nové situace a problémy, takže text stále bobtnal, až se nakonec zcela vymyká běžnému rozsahu komentáře. Navíc přechodná ustanovení se obvykle v komentářích vůbec nekomentují...

Jaké největší právní výzvy očekáváte při aplikaci ustanovení o milostivém léto z pohledu soudce odvolacího soudu? Ve svém článku jste projevila poměrně otevřeně svůj právní názor, což velmi oceňujeme. Sdílí váš pohled většinově také vaši kolegové, anebo čekáte ještě v rámci soudu či senátu zajímavé právní dispute?

Co si o jednotlivých částech novely i o mých názorech budou myslet kolegové, teprve uvidíme, až jim na stole přistanou jednotlivé spisy.

Obecně je ale u odvolací exekuční agendy obrovský problém ve sjednocení judikatury k jednotlivým otázkám. Vzhledem k velkému množství případů rozhoduje v exekucích nemalý počet odvolacích soudců v nespécializovaných senátech. Praxe odvolacích soudů je tak rozkolísaná a liší se nejenom soud od soudu, ale i senát od senátu. K Nejvyššímu soudu se s ohledem na omezený rozsah dovolání některé problémy nedostanou nikdy, anebo až s výrazným zpožděním. Proto také často do exekucí vstupuje Ústavní soud a myslím, že se tak stane i u této novely exekučního řádu.

Týká se tento problém jenom úpravy milostivého léta anebo i jiných částí novely?

Zbytky původního návrhu, které v novele zůstaly, jsou výrazně kvalitnější než části vložené v rámci poslanecké iniciativy.

Co považujete v novele za nejprínosnější, popřípadě co má skutečně potenciál napravit dosavadní systémové problémy exekučního práva?

Jak už jsem uvedla, tak já za systémové a kvalitní řešení považuji novou úpravu exekuce rozhodnutí vydaných v cizině.

Co můžeme všichni udělat pro kvalitnější legislativu? Například úprava chráněného účtu je po legislativně-technické stránce sice v pořádku, je ale zcela nefunkční. Milostivé léto a některé další části novely

jsou po legislativně-technické stránce ve značném nepořádku, což v praxi přináší mnohá pnutí a nejistotu pro účastníky řízení. Vzpomenout se dají i poměrně překotné změny v oblasti postihu společného jmění manželů a věci manžela povinného. Evergreenem jsou problematická či chybějící přechodná ustanovení. Je možné se tomu do budoucna vyvarovat? Zdá se, že se nemůžeme v případě novelizací exekučního řádu vymotat ze začarovaného kruhu.

Exekuce měníme příliš často bez kvalitní analýzy dopadů. Jedinou cestou z bludného kruhu je nenovelizovat a nechat dosavadní úpravy v praxi uzrát. Teď jsme právě zažili několik legislativně klidných let a přínosem bylo zejména to, že ustálení justiční praxe vedlo ke zkrácení doby, za kterou soudy na všech stupních dokáží v exekuci vyřešit spor účastníků řízení. To se teď určitě změní. Nový nápad věcí spojených s novelou povede k prodloužení délky řízení, protože personální posílení exekučních úseků soudů se nepředpokládá.

Ve dva roky starém rozhovoru pro Českou justici jste řekla, že akutní změnu si žádá problematika postihu společného jmění manželů. K tomu poslední novelou nedošlo. Cítíte to stále jako akutní, anebo si to soudní praxe již za těch šest let dostatečně vyřešila? Co nyní vnímáte jako akutní?

Myslím, že je velikou chybou, že současná novela nijak neřeší tento nejpálčivější problém exekucí. Konec konců ani před touto novelou nebyla provedena podrobná analýza problematických míst exekučního procesu. Myslím, že kdyby se někdo soudců předem zeptal, všichni bychom shodně označili stejný problém – naprosto nefunkční hmotněprávní i procesní úpravu postihu SJM v exekuci.

Myslíte si, že uzrál čas na nový exekuční řád? Návrh nového civilního řádu soudního nepočítá s úpravou vykonávacího řízení s tím, že to má být upraveno mimo tento kodex, tj. exekuční řád by upravoval samotný proces i postavení exekutorů či Komory. Mnozí by zase preferovali, aby vykonávací řízení bylo upraveno přímo v ČRS a exekuční řád upravoval spíše jen postavení exekutorů a Komory. Jaký je váš názor?

Myslím, že správná je třetí cesta – samostatný exekuční kodex (stojící vedle ČRS), který by jednotně upravil postup pro všechny exekuční orgány, nejenom exekutory, a vyřešil i otázky střetu jednotlivých exekučních procesů a také střetu exekuce a insolvence.

Nemyslím si ale, že k takové změně nazrál čas. Nevidím tu totiž legislativce, kteří by takový úkol zvládli s jistotou.

Nebylo by v souvislosti se změnami namísto zcela odstranit vykonávací řízení vedené soudy a uvolněné kapacity ponechat na řešení exekučních sporů nebo

specializaci na vybrané oblasti, například výkon rozhodnutí o úpravě styku s nezletilými dětmi?

Myslím, že i s ohledem na minimální počet výkonů rozhodnutí, které nyní dělají soudy, se tento systém již skutečně přežil a tato agenda soudů by měla být ukončena. Samozřejmě s výjimkou vámi zmíněných výkonů rozhodnutí, které mají speciální povahu.

Působíte také jako pedagog na právnické fakultě. Proč myslíte, že se při výuce studentů práv i v soudobé české právní vědě věnuje tak málo pozornosti exekučnímu řízení? Jde o stovky tisíc řízení každý rok, která mají dopad do právní sféry obrovského množství osob.

Nemyslím si, že se v současnosti exekuční agendě na PF UK věnuje málo času. Procesní právo civilní se nyní vyučuje ve třech semestrech a celý třetí semestr je v podstatě vyhrazen jen exekučnímu a insolvenčnímu právu.

Jak se díváte na návrhy většího propojení exekučního a insolvenčního řízení a většího zapojení exekutorů do procesu administrace spotřebitelských oddlužení – jaký je váš názor?

Dlouhodobě zastávám názor, že exekuční a insolvenční proces by neměl být tak striktně oddělován. Povinný, který má ochotu zapřavit své dluhy, by s tím měl začít u svého exekutora, který by exekuci pro jednoho oprávněného na základě návrhu povinného mohl „překlopit“ v uspokojení i dalších věřitelů a oddlužení povinného.

Podle současné úpravy podáním insolvenčního návrhu dělá povinný na exekutora dlouhý nos. A to není dobře, protože se tak podkopává autorita exekučního orgánu a tím i celého systému vymáhání práva, který je i bez toho již na hranici udržitelnosti.

A co návrhy týkající zapojení exekutorů do nalézací agendy – například v případě jasně nesporných nároků či nespotebitelských věcech?

Myslím, že zapojení exekutorů do nalézací agendy se míjí s jejich rolí.

Tipnete si, kolik novelizací exekučního řádu nás čeká v následujících čtyřech letech? Bude se některá z nich týkat odstranění či omezení práva věřitele na volbu exekutora?

Nepočítáme-li drobné úpravy exekučního práva, tak čekám jednu středně velkou novelu.

Teritorialita opět neprojde...

Rozhovor připravil: Mgr. Ing. Antonín Toman
právník Exekutorské komory ČR

EXEKUČNÍ ŘÁD DVACETILETÝ

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

děkan Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni
člen redakční rady Komorních listů

Dne 1. května letošního roku uplynulo dvacet let od účinnosti zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, a tím i od vzniku profese soudního exekutora v České republice. Toto výročí se tak připojilo k řadě těch, při jejichž příležitosti bylo vzpomenuo významných mezníků v nedávné historii právnických profesí očima pamětníků.¹ V roce 2021 si takto připomínáme nejen 20. výročí exekučního řádu, ale též 25. výročí účinnosti platného zákona o advokacii č. 85/1996 Sb.² I tento příspěvek přitom nemůže být z pamětníkova zorného úhlu jiný než právněhistorický a vzpomínkový zároveň.³

x x x

Vývoj právní úpravy výkonu rozhodnutí a exekuce proběhl v polistopadovém období v kontextu transformace celého právního řádu, zásadních změn ústavního systému, v oblasti podústavního práva byl provázen postupně zprvu zrušením či změnou celé řady s novým ústavním pořádkem nekonformních předlistopadových právních předpisů, posléze velkými novelami hlavních kodexů na počátku 90. let a nakonec přijímáním nových právních předpisů, zaváděním nových či staronových právních institutů a velkými rekodifikacemi, završenými zatím občanským zákoníkem č. 89/2012 Sb.

Pro vývoj práva v oblasti výkonu rozhodnutí a exekuce byla významným faktorem i ekonomická transformace, návrat od centrálně řízeného hospodářství k tržnímu mechanismu, privatizace, restituce majetku a znovuotevření možnosti svobodného podnikání.

Uvedené změny by nebylo možno účinně realizovat bez reformy justiční soustavy a efektivních nástrojů k nalézáni práva a vymáhání soudních rozhodnutí.

¹ Srov. 30 let svobodných právnických profesí. Diskusní fórum Exekutorské komory ČR. *Komorní listy*. 04/2019. Praha: Exekutorská komora ČR, 2019. MK ČR E 19153.

² Srov. BALÍK, S. Proč máme Komoru? (Příspěvek k 25. výročí účinnosti zákona o advokacii). *Bulletin advokacie*, 2021, č. 7, s. 8–9.

³ Obdobně srov. PLÁŠIL, V. Exekutorský stav a třicetiletí demokratického právního státu. *Komorní listy*. 04/2019. Praha: Exekutorská komora ČR, 2019, s. 6–12. MK ČR E 19153.

Transformace právního řádu započatá záhy po listopadu 1989 se nemohla obejít bez inspirací v předúnorovém právním řádu na jedné a v hledání vzorů v cizích právních řádech na druhé straně. Nutno přitom vzít v úvahu, že čeští právníci, kteří se na této transformaci aktivně podíleli, dobu platnosti předúnorových právních předpisů ve vlastní praxi až na výjimky nezažili a nebyli vesměs pro tak zásadní proměnu právního systému ani teoreticky vyškoleni. Bez nadsázky lze říci, že o celé řadě institutů dnes běžně aplikovaných, měli pouhé povědomí z výuky právních dějin a že, ač to může znít až úsměvně, při hledání cizích vzorů byli nezřídka limitováni zaměřením svých znalostí cizích jazyků. V rámci právního řádu se pak nejednou mísily a mísí instituty původem z rakousko-českého předúnorového a současného německého, francouzského či anglo-amerického práva.

„Nedostatek právní politiky státu se zákonitě projevuje v metodách, jež se ke zlepšení stavu soudnictví v koncepci reformy navrhuje. Jsou to metody po výtce technokratické, které samozřejmě nemohou sahat dál než do přesunu v dělbě práce či v kompetencích soudních orgánů existujících, do rušení těchto orgánů a do vytváření některých orgánů nových. Nově vytvářené orgány, zejména orgány tržní povahy, se přitom opírají o často exotické, ve středoevropském právním prostoru nevídané vzory různých greffierů, huissierů, moderátorů, kurátorů, mediátorů či bailiffů, a to zcela eklekticky podle toho, jak ten který zpracovatel příslušné partie koncepce měl k těmto vzorům přístup a sympatie. V tomto směru je snad namísto připomenout dvě věci. Především, implantace cizích právních institutů do právního systému po staletí tradičně žijícího z myšlenkových pochodů právníků rakouských a německých je riskantní, protože tyto implantáty nemusí místní právní kultura a vědomí – snad dosud jakžtakž existující – vůbec přijmout. Účinnější patrně je, tradiční vzory se všemi kritizovanými nedostatky převzít a teprve pak společně usilovat o změny,“⁴ charakterizoval tento jev na veřejném slyšení před Ústavně-právním výborem Senátu a Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR konaném ve dnech 2.–3. září 1999 Karel Čermák.

Transformace právního řádu byla pak zákonitě hledáním optimálních řešení, občasných omylů a jejich nápravy, novelizací a nejednou i aplikačních peripetií a neočekávaných dopadů přijatých právních předpisů. I z těchto důvodů nezůstávají polistopadové právní předpisy beze změn, pro tento jev se nakonec ustálil běžně užívaný pojem hypertrofie práva.

Pro oblast výkonu rozhodnutí a exekuce lze pro polistopadové období stanovit následující tři etapy, a to:

- od 17. 11. 1989 do 31. 12. 1991 – období položení základů polistopadové reformy justice a přijetí zákona

č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský a soudní řád a notářský řád,

- od 1. 1. 1992 do 30. 4. 2001 – období od účinnosti novely občanského soudního řádu č. 519/1991 Sb. do účinnosti zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, a
- po 1. 5. 2001 – období platné právní úpravy dané zákonem č. 120/2001 Sb. a jejích změn a doplňků.

Přibližme si nyní průběh dvou prvních etap a okolnosti přijetí exekučního řádu.

x x x

V období prvních dvou polistopadových let prošel československý právní řád od základu rozsáhlou změnou, která se dotkla počínaje ústavním systémem a konče podústavním právem prakticky všech právních odvětví.

Cílem této fáze transformace právního řádu bylo zrušit nedemokratická ustanovení právních předpisů, reparovat či zmírnit ve formě soudních rehabilitací a restitučního zákonodárství křivdy spáchané komunistickým režimem a přijmout právní předpisy, upravující ekonomickou transformaci, zejména v oblasti privatizace. Jedním z okruhů, jemuž zákonodárce věnoval pozornost, byla z pochopitelných důvodů i reforma a očista justice a obnovení nezávislosti a privatizace právnických profesí.

První kroky na poli transformace justice byly rázu personálního, a to především proti soudcům, kteří se zpronevěřili spoluprací se Státní bezpečností či členstvím v Lidových milicích.

Z právnických profesí se změn nejdříve dočkala, a to i díky aktivitě vzešlé z jejich vlastních řad, advokacie. Souběžně vznikla od 1. července 1990 profese komerčního právníka.⁵ Tato nezávislá právníká povolání přitahovala i soudce, kteří v nezanedbatelném počtu především do advokacie přešli. Od 1. ledna 1993 se privatizace dočkalo na základě zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), také notářství.⁶

Justice se tak ocitla v situaci personálního oslabení právě v době, kdy se věcně i kvantitativně rozšířil okruh soudní agendy. V agendě výkonu rozhodnutí se tyto aspekty projevily o to více, oč byla předlistopadová právní úprava pro nové společensko-ekonomické poměry nedostačující. To vedlo ve svých důsledcích k tomu, že i pokud se věřitel

⁴ Srov. ČERMÁK, K. Koncepce reformy soudnictví z pohledu advokacie. *Bulletin advokacie*, 1999, č. 9, s. 43–44.

⁵ Srov. též JIROUSEK, V. 30 let svobodné advokacie. *Bulletin advokacie*, 2020, č. 7–8, s. 5–6; BALÍK, S. Rok 1990 očima historika a pamětníka. *Bulletin advokacie*, 2020, č. 7–8, s. 8.

⁶ Blíže srov. Cesta k obnově notářství (1989–1992). *Ad Notam*, zvláštní číslo, 2003, s. 16–18.

domohl vykonatelného exekučního titulu, nebyl dlužník vážně ohrožen hrozbou efektivního výkonu rozhodnutí.

V letech 1990–1991 byla uskutečněna příprava reformy justice a zásadních novelizací kodexů z 60. let. V oblasti procesního práva došlo v roce 1991 postupně k přijetí mimo jiné zákona ze dne 11. července 1991, č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, zákona ze dne 19. července 1991, č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích, a konečně zákona ze dne 5. listopadu 1991, č. 519/1991 Sb., kterým se mění a doplňuje občanský a soudní řád a notářský řád. Zatímco první dva citované zákony vstoupily v účinnost ještě v roce 1991, novela občanského soudního řádu nabyla účinnosti 1. ledna 1992.

Novela občanského soudního řádu byla Federálním shromážděním přijata ve stejný den jako zákon č. 509/1991 Sb., kterým se mění, doplňuje a upravuje občanský zákoník, a nový obchodní zákoník č. 513/1991 Sb. Cílem přijetí novely občanského soudního řádu bylo podle důvodové zprávy „vytvořit procesní předpis pro obchodní soudnictví, které přechází z hospodářské arbitráže na obecné soudy, a pro správní soudnictví, které je nově v našem právním řádu zaváděno; obojí toto nové soudnictví budou vykonávat soudy integrované soustavy a budou postupovat podle občanského soudního řádu. Konečně je úkolem navrženého zákona, aby přízpusobil občanský soudní řád nově vznikajícím ekonomickým poměrům a ostatnímu zákonodárství.“⁷

Nutno konstatovat, že jak tehdejší místopředseda federální vlády Pavel Rychetský, tak společný zpravodaj výborů obou sněmoven Vlastimil Ševčík či diskutující poslanci Federálního shromáždění se navrhaných změn v přečíslované šesté hlavě občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí nikterak nedotkli, k této části vládního návrhu nebyly ani předloženy pozměňovací návrhy.⁸ S odstupem času lze dovodit, že praktický dopad zákonů, přijatých 5. listopadu 1991, do oblasti výkonu rozhodnutí si tehdy řada hlasujících poslanců ještě nedovedla představit a domyslet.

X X X

Novela občanského soudního řádu z roku 1991 mimo jiné zrušila zákon č. 121/1962 Sb., o hospodářské arbitráži, ve znění pozdějších předpisů, a obnovila tak obchodní soudnictví. Výkon rozhodnutí, vydaný v obchodních věcech, byl napříště svěřen civilním soudům. Soudům byl

svěřen podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů i výkon rozhodčích nálezů. Není třeba zdůrazňovat, že agenda výkonu rozhodnutí se tím výrazně kvantitativně rozrostla.

Podle novelizovaného znění občanského soudního řádu došlo především ke změně způsobu provedení výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí. Podle vládního návrhu dosavadní právní úprava „nebyla teoreticky únosná, protože se rozpadala na tři fáze, z nichž první a třetí vykonával soud, druhou pak státní notářství. Toto řešení je vysloveně nesprávné, svým způsobem ojedinělé a nemá nic společného s tzv. lomenou pravomocí. Pro státní notářství byl prodej nemovitých věcí agendou neústrojnou ostatním agendám státního notářství. Krom toho příslušná ustanovení notářského řádu o prodeji určovala rozličný postup, prodával-li se majetek v osobním či soukromém vlastnictví. Dochází proto ke změně, že soud nejen výkon rozhodnutí prodejem nařídí, ale že prodej také provede, a dojde-li k prodeji, že výtěžek také rozdělí.“⁹

Ke změně došlo i v úpravě výkonu prodeje movitých věcí, byla zrušena povinná nabídka zabavených věcí socialistickým organizacím.

Podrobně byla upravena i dražba.

Staronovým institutem se stalo soudcovské zástavní právo, odpovídající dřívějšímu zřízení exekučního zástavního práva na nemovité věci.

Ještě před privatizací notářství provedenou zákonem č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), novela z roku 1991 zavedla vykonatelnost notářských zápisů, které obsahovaly občanskoprávní závazek a v nichž byly vyznačeny osoba oprávněná a povinná, právní důvod, předmět a doba plnění, jestliže osoba povinná k vykonatelnosti v notářském zápise svolila.

Občanský soudní řád byl nepřímou novelizován i zákonem č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání, který zrušil dosavadní institut exekuční likvidace.

V desetiletém období následujícím po novele občanského soudního řádu z roku 1991 došlo k četným dalším novelizacím tohoto procesního předpisu. Výkonu rozhodnutí se významněji dotkly zákon ze dne 27. září 1995, č. 238/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon České národní rady č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů České socialistické republiky v sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů, upravující podrobněji ustanovení o přikázání pohledávky,

⁷ Srov. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. Federální shromáždění ČSFR 1990–1992. Tisk č. 679 [dostupné z: FS ČSFR 1990–1992, tisk 679, část č. 5 (psp.cz)].

⁸ Srov. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. Federální shromáždění ČSFR 1990–1992. Stenoprotokol z 18. společné schůze Sněmovny lidu a Sněmovny národů FS konané dne 5. 11. 1991 [dostupné z: FS ČSFR 1990–1992, SL a SN, 18. schůze, část 46/120 (5. 11. 1991) (psp.cz)].

⁹ Srov. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. Federální shromáždění ČSFR 1990–1992. Tisk č. 679 [dostupné z: FS ČSFR 1990–1992, tisk 679, část č. 7 (psp.cz)].

a dále zákon ze dne 12. ledna 2000, č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, jímž byla doplněna a změněna ustanovení o soudní příslušnosti při výkonu rozhodnutí, zaveden institut prohlášení o majetku a upřesněna úprava výkonu rozhodnutí na majetek ve společném jmění manželů.

x x x

Obtíže věřitelů, domáhajících se výkonu rozhodnutí, nebyly však působeny primárně platnou právní úpravou výkonu rozhodnutí, ale především přetížeností soudů a neefektivní organizací justice. Přestože byla ve společnosti negativně vnímána, stala se tato skutečnost předmětem zájmu politické reprezentace až ve 3. období Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky v letech 1998–2002.

Na textu návrhu nového zákona o soudních exekutorech pracovalo souběžně Ministerstvo spravedlnosti i sami poslanci. Poslanecká iniciativa byla rychlejší, výsledkem čehož byl návrh poslanců Pavla Svobody, Cyrila Svobody, Pavla Němce, Jana Grúzy a dalších na vydání zákona o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně a doplnění dalších zákonů, který byl v prvním čtení projednáván na 19. schůzi konané dne 3. prosince 1999. Předkladatelé v textu důvodové zprávy argumentovali mimo jiné tím, že „změny ve společenském a právním systému se však v uplynulých letech nežádoucím způsobem projeví na neefektivnosti soudů. Problémem není jenom délka nalézacího řízení, ale i neefektivnost a zdoluhavost řízení vykonávacího (exekučního). Po vyhraném soudním sporu často dochází k tomu, že v důsledku zdoluhavé a nepružné exekuce není soudem přiznané právo oprávněného uspokojeno. Tento stav umocňuje i zastaralá právní úprava exekučního řízení a dalších procesních institutů obsažená v platném občanském soudním řádu, kdy důraz je kladen spíše na ochranu povinného („sociální funkce práva“), než na skutečný účel tohoto řízení, tedy na efektivní a rychlou exekuci.“ V důvodové zprávě bylo upozorněno i na množící se negativní jev, že „současný neutěšený stav při vymáhání práva v naší zemi může vést nejen ve ztrátu důvěry v soudy, ale i v základy právního státu vůbec a ve svém důsledku vede k hledání praktických možností, jak vymoci oprávněnou pohledávku jinou než zákonnou cestou“.¹⁰

V diskusi v rámci prvního čtení sice všichni řečníci podpořili myšlenku zavedení profese soudního exekutora, spor byl však o to, zda se tak má stát na základě vládního návrhu zákona nebo na základě návrhu, předloženého skupinou poslanců. Vláda s poslaneckým návrhem

vyslovila nesouhlas, ministr spravedlnosti Otakar Motejl mimo jiné uvedl, že „zdánlivé nebo tvrzené průtahy práce na vládním návrhu jsou práce, které svědčí o skutečně analytickém rozboru přípravy a možnosti zavedení tohoto institutu tak, aby-
chom se vyvarovali chyb a nedostatků, které slovenská úprava – a této slovenské úpravě v podstatě odpovídá poslanecký návrh – s sebou přinesla v té krátké aplikační praxi“.¹¹

V následujícím hlasování poslanci hlasovali proti odročení do předložení vládního návrhu a proti zamítnutí poslaneckého návrhu. Ústavně-právní výbor, v němž byl zpravodajem zákona poslanec Stanislav Křeček, na své schůzi konané 4. května 2000 přijetí zákona doporučil s komplexním pozměňovacím návrhem, který, jak zdůraznil zpravodaj v rámci obecné rozpravy při druhém čtení na 25. schůzi konané dne 19. května 2000, byl zpracován „za velmi výrazné podpory Ministerstva spravedlnosti“. Stanislav Křeček dodal:

„Domnívám se, že tato podoba tohoto zákona je jedním z velkých vítězství Ministerstva spravedlnosti a spolu samozřejmě i vítězstvím předkladatelů, že obě tyto části dokázaly najít kompromis, najít rozumné řešení, které nepochybně je také součástí justice, protože tento zákon nemá dosud obdoby v legislativě tohoto státu, této republiky, protože poprvé v její historii umožňuje soukromým osobám, aby prováděly soudní úkony, aby prováděly exekuce, výkony rozhodnutí, takže to je velký průlom. Domnívám se, že tato podoba zákona si zaslouží vaši podporu.“¹²

Poté, kdy návrh podpořil i ministr spravedlnosti Otakar Motejl a proběhla podrobná rozprava, v níž byly učiněny i pozměňovací návrhy, mimo jiné poslance Zdeňka Koudelky, aby byla zřízena Česká exekutorská komora se sídlem v Brně.

Při třetím čtení uskutečněném ještě na téže 25. schůzi dne 25. května 2000 byl návrh zákona schválen.

Senát Parlamentu České republiky obdržel návrh zákona 7. června 2000. Organizační výbor Senátu stanovil garančním výborem Ústavně-právní výbor a přikázal tisk k projednání Výboru petičnímu, pro lidská práva, vědu, vzdělávání a kulturu, Výboru pro hospodářství, zemědělství a dopravu a Výboru pro evropskou integraci. Všechny zúčastněné výbory přijaly k návrhu zákona pozměňovací návrhy.¹³

¹⁰ Srov. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. 1998–2002. Sněmovní tisk č. 394 [dostupné z: Sněmovní tisk 394/0 (psp.cz)].

¹¹ Srov. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. 1998–2002. 19. schůze. 3. prosince 1999 [dostupné z: PČR, PS 1998–2002, 19. schůze, část 163 (3. 12. 1999) (psp.cz)].

¹² Srov. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. 1998–2002. 25. schůze. 19. května 2000 [dostupné z: PČR, PS 1998–2002, 25. schůze, část 147 (19. 5. 2000) (psp.cz)].

¹³ Podrobněji srov. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky.

Po vrácení návrhu zákona Senátem proběhlo v Poslanecké sněmovně hlasování na 27. schůzi dne 14. září 2000. Pro přijetí zákona v podobě schválené Senátem se vyslovili jak poslanci Pavel Svoboda a Stanislav Křeček, tak zástupce Senátu senátor Jiří Vyvadil.¹⁴ Návrh zákona však nakonec nezískal potřebný počet hlasů ani v podobě schválené Senátem, ani ve znění, v němž byl předložen Senátu. Pro přijetí zákona v obou možných zněních hlasovali se zanedbatelnými výjimkami poslanci ČSSD, KDU-ČSL a Unie svobody, proti byli v obou hlasováních se zanedbatelnými výjimkami poslanci ODS a KSČM.¹⁵ Lze tak říci, že více než o věc samotnou, šlo o hlasování podle poslaneckých klubů a politického rozvržení sil v Poslanecké sněmovně.

x x x

Podruhé návrh na vydání zákona o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně a doplnění dalších zákonů předložila ještě v jejím 3. období Poslanecké sněmovně skupina poslanců, v níž vedle Pavla Svobody, Cyrila Svobody, Pavla Němce, kteří byli navrhovateli i poprvé, byli dále poslanci Zdeněk Koudelka, Eva Dundáčková, Jaroslav Plachý a Ladislav Korbel.¹⁶ S výjimkou komunistů tak byly ve skupině navrhovatelů zastoupeny všechny politické strany zastoupené v Poslanecké sněmovně.

Návrh zákona doručený Poslanecké sněmovně 18. října 2000 prošel v lednu a únoru 2001 třemi čteními a při hlasování konaném dne 26. ledna 2001 pro něj ze 158 přítomných poslanců hlasovalo 130, 3 poslanci byli proti. Mezi poslanci, kteří hlasovali pro přijetí zákona byli mimo jiné i Miloš Zeman, Bohuslav Sobotka, Zdeněk Škromach, Milan Urban, Lubomír Zaorálek, Miroslava Němcová a Jan Zahradil. Zdrželi se všichni přítomní poslanci KSČM.¹⁷ V rámci obecné rozpravy v rámci prvního čtení konané dne 1. prosince 2000 vystoupil i tehdejší místopředseda vlády a ministr spravedlnosti Pavel Rychetský, který mimo jiné řekl:

„Beru si slovo jenom za jediným účelem. Chtěl bych jménem vlády ČR vyslovit poděkování skupině poslanců za tuto iniciativu. Vláda měla ve svém plánu legislativních prací návrh zákona o soukromých soudních exekutorech. Poslanci, jak známo, mají možnost učinit legislativní proces podstatně rychlejším a kratším, proto Ministerstvo spravedlnosti, jak správně řekl předkladatel, dalo veškeré podklady a součinnost už při tvorbě té minulé osnovy, která, bohužel, nakonec nebyla přijata. Myslím si, že je tedy namístě, aby Poslanecká sněmovna teď tu mezeru, kterou nepochybně náš právní řád má, vyplnila.

Předložená osnova ji vyplňuje tím nejlepším vhodným způsobem. Říkám to proto, že zůstává plně respektováno ustanovení Ústavy ČR, podle které základní práva jsou pod ochranou soudů. To znamená, exekuce je vždy zásahem do vlastnického práva, a tento zákon vychází z principu, že musí jít o soudem potvrzený exekuční titul, aby bylo možno k tomuto zásahu přikročit. Současně umožňuje použít jiný mechanismus. Zdůrazňuji, že to, co je výhodné, je to, že každý občan této země, který se bude rozhodovat, jak naloží se svou soudem přiznanou pohledávkou a jak ji vyexekuuje, abych tak řekl, bude mít možnost volby – obrátit se buďto na soukromého exekutora, anebo obrátit se na soud. To právo volby vytvoří i v té oblasti, kde to není obvyklé, tj. v oblasti výkonu soudní moci státu, velmi zdravé konkurenční prostředí, a já to vítám. Jsem si totiž vědom toho, že oblast výkonávacího řízení je jednou z nejvíce zanedbaných oblastí české justice a že tam bude potřeba dosáhnout urychleně výraznějšího pokroku, a myslím, že tomu tento zákon prospěje.“¹⁸

Senátu byl návrh zákona postoupen 5. února 2001. Zde jej bez významných pozměňovacích návrhů projednaly Ústavně-právní výbor a Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice. Na hlasování v plénu nedošlo, návrh zákona byl přijat uplynutím třicetidenní lhůty. Prezident Václav Havel zákon podepsal dne 22. března 2001, ve Sbírce zákonů byl publikován dne 3. dubna 2001 pod č. 120/2001 Sb. Účinnosti nabyl tento zákon dne 1. května 2001.¹⁹

x x x

1998–2002. Sněmovní tisk č. 394 – přehled obsahu včetně odkazů k historii projednání senátního tisku č. 282 Senátem Parlamentu České republiky [dostupné z: Sněmovní tisk 394 (psp.cz)].

¹⁴ Srov. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. 1998–2002. 27. schůze. 14. září 2000 [dostupné z: PČR, PS 1998–2002, 27. schůze, část 16 (14. 9. 2000) (psp.cz)].

¹⁵ Srov. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. 1998–2002. 27. schůze. 51. hlasování [dostupné z: Hlasování Poslanecké sněmovny – 27/51 (psp.cz)].

¹⁶ Srov. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. 1998–2002. Sněmovní tisk č. 725 [dostupné z: Sněmovní tisk 725/0 (psp.cz)].

¹⁷ Srov. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. 1998–2002. 32. schůze. 224. hlasování [dostupné z: Hlasování Poslanecké sněmovny – 32/224 (psp.cz)].

¹⁸ Srov. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. 1998–2002. 29. schůze. 1. prosince 2000 [dostupné z: PČR, PS 1998–2002, 29. schůze, část 142 (1. 12. 2000) (psp.cz)].

¹⁹ Podrobněji srov. Společná česko-slovenská digitální parlamentní knihovna. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. 1998–2002. Sněmovní tisk č. 725 – přehled obsahu včetně odkazů k historii projednání senátního tisku č. 14 Senátem Parlamentu České republiky [dostupné z: Sněmovní tisk 725 (psp.cz)].

Co říci závěrem?

I platný právní předpis má svoji historii. K ní patří i důvody a okolnosti jeho přijetí.

Exekuční řád byl v roce 2001 přijat s jasným záměrem zákonodárce zvýšit vymahatelnost práva a ochránit poctivé věřitele před podle vykonatelných exekučních titulů neplnícími dlužníky. I když se ozývaly hlasy, které nesouhlasily s převzetím cizího vzoru do českého právního řádu, nastala nakonec v zákonodárném sboru nad přijímaným exekučním řádem shoda.

Na historii se nemá zapomínat a je v ní třeba hledat poučení.

Ti, kteří dnes volají po zrušení exekučního řádu a profesí soudního exekutora, by měli zároveň přijít – pokud by existovala – s jinou, lepší variantou. Pouhý návrat k výkonu rozhodnutí prováděnému soudy by znamenal i návrat k problémům, které přijetí exekučního řádu vyvolaly.

Rušit právní předpis toliko kvůli těm, kteří jej obcházejí či zneužívají, je chybou. Namísto ní je třeba nalézt řešení, jak zneužití práva zabránit. Tímto řešením je v současné době přinejmenším judikatura Ústavního soudu.

Tento příspěvek budiž konečně i osvěžením historické paměti těch, kteří pro exekuční řád před dvaceti lety hovořovali...

TENTO ZPŮSOB MILOSTIVÉHO LÉTA, ZDÁ SE MI PONĚKUD NEŠŤASTNÝM

Mgr. Stanislav Molák
soudní exekutor

Ačkoliv obsah mojí přednášky k novele z. č. 286/2021Sb. uskutečněné v Praze 7. 10. 2021 byl poněkud širší, rozhodl jsem se zde pojednat pouze o její klíčové části, a to obsahu a aplikaci bodu č. 25 Přechodných ustanovení k části čtvrté zmíněné novely, tzv. milostivém létu (dále v textu též jen ML), neboť ta se jeví činit největší výkladové obtíže.

Obsahem úpravy, aspoň jak jsem to z textu úpravy, důvodové zprávy a vyjádření politických původců textu pochopil já, je

- osvobodit od příslušenství pohledávky ty dlužníky, kteří nejpozději do 3 měsíců od účinnosti (tj. do 28. 1. 2022) dokáží zaplatit jistiny svých dluhů a tzv. paušální náklady exekuce (PNE) s tím omezením, že:
 - věřitelem musí být tzv. veřejnoprávní subjekt (definice vytažena z § 2 zákona č. 340/2015Sb, o registru smluv),
 - dlužníkem musí být fyzická osoba,
 - proti dlužníku musí být nejpozději do 27. 10. 2021 zahájena exekuce podle z. č. 120/2001 Sb., exekučního řádu (nikoliv nutně striktně pro jistinu pohledávky, jejíž příslušenství se bude promíjet).
- Přičemž za splnění podmínky se naroveň zaplacení jistiny považuje i (vyvratitelná domněnka) situace, kdy je ke dni účinnosti úpravy exekučně vymáháno jen příslušenství, jakož i stav, kdy k témuž datu byla jistina již vymožena.
- Vedlejším účelem je pak, aby úprava byla aplikována rozšiřujícím způsobem tak, že svými důsledky dopadne nejen na pohledávku, pro kterou se exekuce přímo vede, ale i na pohledávku v řízení zúčastněnou přímo (pohledávka přihlášená do exekuce prodejem nemovitostí).

Bohužel text předpisu, jak po stránce jazykové, tak po stránce strukturní, je tak nesrozumitelný, že při jeho

výkladu musíme jít často až na samou významovou mez obsažených pojmů, sem tam naneštěstí i za ni. Zároveň musím konstatovat, že jsem se dosud v exekuci nesetkal s tak procesně komplikovaným řešením jinak prosté situace. Podotýkám, že **myšlenku zbavit dlužníky letitých dluhových pastí a tím i exekutory prakticky nevyřešitelných exekucí jednoznačně podporuji**. Zejména v pojetí, že „*milost je jen pro kajícíky*“, kteří *zmobilizují své možnosti, uhradí aspoň jistinu dluhu, čímž se vnáší do ML prvek zásluhovosti zásadně ospravedlňující takové mimořádné řešení*. Proč však zákonodárce (stát) realizuje svůj záměr takto složitě a omezeně jen pro dlužníky vybrané, na základě podmínek stěžejí obhajitelných jako spravedlivé, to vskutku nechápu. Toto nepochopení se pak nutně projeví v tom, že konzistentní výklad úpravy a stejnorodá aplikace milostivého léta je prakticky nedosažitelná.

Nemáme-li tedy dospět k protiřečícím si závěrům, je třeba pro jakž takž soudržný výklad určitého předporozumění, zejména co do obsahu pojmů. Terminologie bodu 25 je užívána a chápána jinak (posunutě), než jak je standardně chápána v exekučním procesu (tím pádem vyvolávající i odlišné důsledky), případně jsou zde používány pojmy vypůjčené bez souvislosti a vysvětlení z úpravy řízení insolvenčního a konečně i pojmy zcela nové. Zároveň je třeba vytknout předem určité teze odpovídající tomu, kam (snad) zákonodárce mířil.

Pojmy exekuční použité v odlišném významu

Zaplacení, uhrazení (jistiny) v rámci ML nemá tentýž dopad a nechápe se jako hrazení v normální exekuci, tj. nepovažuje se za vymožené plnění uhrazením, jak jsme zvyklí ve smyslu § 46 odst. 4 ex. řádu. Protože nejde o vymožení, nemá takové plnění důsledky provedení exekuce, a tím tedy ani zániku řízení v této části. Úprava výslovně trvá na tom, že exekuce jinak tímto způsobem standardně zanikající musí být vždy zastavena i „*v rozsahu zaplacené jistiny*“ (srov. odst. 3 věta čtvrtá ML).

Vymožení a vymožené plnění je tomu odpovídajícím způsobem v rámci ML chápáno úžeji jako „plnění získané exekutorem některým ze způsobů provedení exekuce uvedeným v § 58 odst. 2 ex. ř., tj. srážky ze mzdy, příkázání pohledávky, prodej majetku atd.“. Avšak toto platí jen pro plnění získané od účinnosti úpravy (28. 10. 2021). Plnění získané do účinnosti zákona (podbod 2 odst. 1 cit. předpisu) je pojmově totožné se standardním pojetím § 46 odst. 4 ex. řádu.

Vymáhaná pohledávka je v pojetí ML každá, která „šla okolo exekučního řízení“, tedy nejen ta, pro kterou byla exekuce nařízena, ale i jakákoliv přihlášená pohledávka účastníci se rozvrhu výtěžku, typicky u prodeje nemovitostí.

A jeví se mi, že dokonce je za takovou považována i pohledávka vymáhaná jinde a jinak, či vůbec nevymáhaná, pokud je exekucí vymáháno aspoň její příslušenství.

(Tyto pojmy budu dále v textu používat v tomto neběžném pojetí.)

Pojmy přenesené z insolvenčního řízení

Osvobození od placení – úpravu generálního osvobození, která v insolvenci završuje úspěšné oddlužení, zde zákonodárce použil singulárně, pro vymáhanou pohledávku. Zjevně mu však bohužel bylo líto osvobodit jen od jejího příslušenství, tak se různými krkolomnými rozšiřujícími formulacemi pokusil vtáhnout do ML i další pohledávky. Osvobození od příslušenství v rámci ML navíc povýšil až na úroveň hmotněprávního zániku, což je razantnější řešení než vznik naturální obligace v důsledku osvobození po oddlužení v insolvenci.

Plnění vymožené, avšak ještě nevyplacené je sice stav v exekuci známý, v ní však má význam především v rámci střetu s insolvencí, kdy podle § 46 odst. 7 ex. řádu vydáváme po odpočtu nákladů plnění insolvenčnímu správci. Tento postup se jeví být inspirací i pro situaci, kdy splnění podmínek ML nastane před vyplacením vymoženého plnění oprávněnému. Plnění se nevyplatí, použije se k uspokojení dalších věřitelů. V takovém případě se opravdu nelze ubránit dojmu, že autor ML si spletl zákonné úpravy. V běžné exekuci není možné, aby plnění například ze srážky ze mzdy či účtu, kterým měl být uspokojen vymáhaný nárok, exekutor vzal a „podaroval“ jím přihlášeného zástavního věřitele. Zde si to tak zákonodárce možná představoval, ale v tomto směru je třeba striktně trvat na tom, že něco takového není možné. Jediné přípustné uplatnění dané úpravy ve vztahu k stávajícímu exekučnímu procesu může nastat v situaci, kdy v okamžiku splnění podmínek ML má exekutor v ruce dosud nerozvržený výtěžek dražby.

Pojmy dosud neznámé

Splnění ML před nařízením exekuce – a následné zastavení exekučního řízení. Jde o kuriózní situaci, která v praxi téměř nemůže nastat. Ledaže už se zcela odpoutáme od standardní exekuční úpravy a připustíme, že exekutor může přijímat a vypořádávat plnění na ML ještě před pověřením, případně že tedy přímá úhrada věřiteli po podání návrhu už zakládá právo na aplikaci ML, aniž by ještě došlo vůbec k přezkoumání, zda jsou pro nařízení exekuce podmínky.

Fikce paušální výše nákladů exekuce 750 Kč (dále též jako PNE) nedává příliš smysl. Proč vytvářet fikci paušálních nákladů, když už sám paušál je vlastně svým

způsobem fikce nákladů reálně vzniklých. Díkce odstavce druhého navíc vede k úvahám, zda tedy v rámci rozhodování o nákladech ML může exekutor uplatnit náklady reálné a zcela nebo zčásti se aplikaci PNE vyhnout.

Teze – zásady ML

- **Milost je za snahu**

Tento princip je poněkud rozmlžen tím, že řízení o ML je beznávrhové a s nepřilíživě vydařenou dikcí podbodu 2 odst. 1, kde na nejméně zaslouživší se dlužníky dopadá s největší benevolencí.

- **S povinnými v rámci ML by mělo být nakládáno stejně, bez ohledu na to, z jakých výchozích předpokladů je ML aplikováno**

ML se účastní několik skupin dlužníků a pohledávek:

- a) dlužníci s vymáhanou jistinou a příslušenstvím,
- b) dlužníci, vůči nimž se vymáhá se jen příslušenství,*
- c) dlužníci, vůči nimž byla jistina vymožena před 28. 10. 2021 a nyní se vymáhá již jen příslušenství.

* pozn.: Náklady řízení přiznané žalované straně, která se ubránila ve sporu, nejsou příslušenstvím, ale tvoří samostatnou jistinu.

Vedle toho jsou zde povinni z exekucí na nepeněžitě plnění, u nichž z povahy věci není předmětem vymáhání peněžitá jistina, případně vymáhání nalézacích nákladů po splnění, či vymožení nepeněžitě povinnosti. Zde není důvodu pro rozšiřující výklad. Nejde o povinné, k nimž směřoval záměr zákonodárce. Povinní z těchto exekucí stojí mimo ML a úprava na ně nedopadá. Jedinou spornou výjimkou je prodej zástavy, neboť v jeho rámci už praxe připustila aplikaci výzvy k plnění dle § 46 odst. 6 ex. řádu, a tedy i splnění nepeněžitě povinnosti (strpět zpeněžení), potud se jeví přiléhavé i zde aplikovat ML.

- **Částka 750 Kč + 21 % DPH považovaná za paušální náklady exekuce za řízení o ML exekutorovi vždy náleží**

Převážný postoj je takový, že v řízení o zastavení exekuce podle ML je náhrada běžných nákladů exekuce (tj. odměna z uhrazené/zaplacené jistiny a paušální hotové výdaje) tímto nahrazena zvláštní náhradovou položkou 750 Kč + DPH za administraci exekuční věci postupem milostivého léta. Z díkce odst. 2 lze dovodit, že náhrady za ztrátu času, náhrady za doručení písemnosti a náhrady za hotové výdaje mimo režijní paušál (typicky znalecké posudky) nejsou tímto paušálem substituovány a lze je uplatnit.

- **Nárok na odměnu z plnění vymoženého již vzniklý není ML nijak suspendován**

Na rozdíl od plnění vymoženého a nevyplaceného oprávněnému nezná úprava ML plnění vymožené na náklady exekuce, avšak nevyplacené. Byť technicky v naší praxi existuje, z pohledu úpravy jde o něco, co je pod rozlišovací schopnost novely. Zde se projevuje insolvenční duch autorů, kteří předpokládají, že „veškeré vymožené plnění už se nachází po odpočtu nákladů“. Neboť jak je v insolvenci (ale nejen tam) judikaturou už standardně dovozováno, nárok exekutora na minimální odměnu a náklady vzniká ze zákona již pověřením a nárok na alikvotní odměnu z vymoženého plnění pak vzniká okamžikem vymožení (obdobné se aplikuje i při nakládání s vymoženým plněním dle § 46 odst. 4 ex. řádu).

Zákonodárce nepředpokládá, že by exekutor neměl dostat odměnu nebo v důsledku aplikace ML ztratil nárok na odměnu z vymoženého plnění. Naopak automaticky předpokládá, že si ji exekutor vždy už odečetl, alikvotně z každé vymožené částky. A to jak před účinností úpravy (28. 10. 2021), tak během ML.

Tyto vzniklé a vznikající nároky nejsou nijak milostivým létem dotčeny a mohou se bez problému zapravovat z plnění **vymoženého**, tj. získaného některým ze způsobů provedení exekuce, bez vztahu k ML. Tj. i během doby ML exekutor dále vymáhá, vyplácí a uspokojuje své náklady z vymoženého plnění bez omezení.

- **Osvobození povinného má proběhnout v co nejširším rozsahu**

Zákonodárce nepochybně cílil na to, aby se ML účastnily veškeré pohledávky, které se kdy nějak s exekučním řízením dotkly, tj. jak pohledávky přihlášené do prodeje nemovitosti, tak třeba pohledávky, kde se vede od počátku exekuce jen na příslušenství. Zánik nároků se týká pouze příslušenství těchto pohledávek.

- **Předpoklad dřívějšího vymožení jistiny, pokud je předmětem exekuce pouze příslušenství, je domněnka vyvratitelná**

Je-li domněnka vyvrácena, například sdělením oprávněného, pak se exekuční věci ML netýká. Minimálně do té doby, než je oprávněným oznámeno nebo povinným prokázáno, že jistina byla vymožena či zaplacená.

Zde si dovoluji odbočit, pokud jde o penále pojistného na zdravotní pojištění, jež v aplikační praxi působí největší problémy. Ačkoliv právní úprava, judikatura a letitá praxe pojišťoven se k němu chová jako k jistině, došlo k politické dohodě o tom, že penále je příslušenství. Bohužel tato dohoda není schopna zpětně změnit reálnou praxi ZP, díky níž se výše uvedená domněnka téměř nemá šanci uplatnit.

V platebních výměrech a výkazech nedoplatků totiž ZP pravidelně v témže rozhodnutí uloží výrokem 1 uhradit

pojistné na zdravotní pojištění (tedy jistinu), příkladmo za období od 2018 do 2020, a výrokem 2 pak penále za totéž období, tj. od 2018 do 2020. Ovšem nikoliv penále ze základu tvořeného dlužným pojistným ve výroku 1, tedy z pojistného za období posledních dvou let, ale ze všech dlužných pojistných za období „odnepaměti“ až do roku 2020, (tj. základem pro výpočet penále je součet všech aktuálně dlužných pojistných). Proto téměř nikdy nejsme v situaci, že by uhrazením jistiny podle výroku 1 mělo dojít k osvobození od placení celého penále ve výroku 2, ale jen jeho menší části. Aby byl ohledně penále povinný osvobozen zcela a exekuce zastavena, musel by povinný v rámci ML zapravit celé dlužné pojistné. To v exekuci vymáhané i „to druhé“, o kterém nic nevíme. Možná je vymáhané u jiného exekutora, možná si je vymáhá ZP ve vlastní „daňové“ exekuci, možná je jen pravidelně či nahodile spláceno... Nevíme. Narážíme na to, že exekutor to „druhé“ pojistné nevymáhá, a je otázka, zdali opět nepřekračujeme zákonné limity, připustíme-li, že povinný je oprávněn v rámci ML uhradit oprávněnému přímo jistinu exekučně (myšleno soudním exekutorem) nevymáhanou, pokud je vymáháno alespoň příslušenství.

Argumentovat lze pro oba závěry. Prokáže-li povinný, nebo potvrdí-li oprávněný, že jistina (zde dlužné pojistné) mu byla v období ML přímo uhrazena na jistinu (Pomíňme další problematyczny bod, zda oprávněný je povinen/oprávněn započíst plnění na jistinu, když hmotné právo mu to nestanoví a předpis o ML to předpokládá jen v situaci, kdy plnění procesuje exekutor.), pak exekutor osvobodí v rozsahu příslušenství této pohledávky s tím, že osvobodí ohledně veškerého penále, tedy i toho, které v exekuci nevymáhá. V uvedeném příkladu tedy i penále za roky „odnepaměti až do včerejška“. To je nejširší možný výklad. Potencionálně lze uvažovat o tom, že by osvobodil jen ohledně příslušenství, pro které vede exekuci. Chce-li exekutor osvobodit konkrétním a určitým výrokem, tak mu nic jiného nezbyvá, protože o jiném dalším příslušenství totiž nic neví.

To je ovšem už zužující přístup, který je v rozporu se záměrem zákonodárce, aby osvobození dopadlo podobně jako v insolvenční na veškeré příslušenství jistiny bez ohledu na to, kde a jak se s ním zrovna „hraje“. Pohledem insolvenční se tedy v ML osvobozují „příslušenství přihlášená i nepřihlášená“. Má to jednu chybičku, musíme se povznést nad přizemnost exekučního procesu a přijmout, že ML je zvláštní hra podle zvláštních pravidel a to, co by bylo jasným autem na hřišti exekučním, je v rámci ML normálně zahráný kop.

Opačně však můžeme také dovodit, že není-li tato jistina předmětem naší exekuce, pak se nás věc dále netýká a ML se neaplikuje, ledaže by shodou okolností tuto jinou jistinu vymáhal exekutor B a u něj by došlo na ML. Pak by důsledky osvobození od povinnosti hradit příslušenství

této jistiny musel respektovat i exekutor A. Tj. zastavit svoji exekuci, pravděpodobně na návrh či povinného, nebo i oprávněného. I zde je sporné, zda by tak činil v režimu ML. Tedy s účtováním paušálních nákladů exekuce, nebo v režimu § 55 ve vazbě na § 268 odst. 1 o. s. ř, protože právní mocí osvobozovacího výroku usnesení, které vydal exekutor B, příslušenství vymáhané u exekutora A zaniklo. Což otevírá další otázku po nákladech. Půjde-li výklad tímto směrem, asi vznikne zajímavá a nestejnorodá judikatura.

Osobně se kloním k nejširšímu výkladu, i když pro to nemám jiný argument, než že se mi to tak jeví z toho, v jakém duchu je celý bod 25 napsán, a z narativu, jímž strůjci této novely ve svých veřejných prohlášeních úpravu obhajují. V tomto pojetí pak platí, že **milostivé léto exekutorovi dramaticky rozšířilo na 3 měsíce jeho pravomoc**. Tím, že v rámci ML administruje a řeší nároky a osvobozuje od příslušenství pohledávek, po nichž mu z hlediska jím vedeného řízení doposud bylo putna, je pasován do role jakéhosi „insolvenčního správce pro exekuční řízení“.

Neměl bych však problém smířit se i s restriktivním pojetím a doporučuji i při širokém výkladu, aby se exekutor nevrhal za každou cenu do vyřešení všech v pozadí stojících jistin. Zejména bych varoval před přijímáním plnění na tyto jistiny a jejich vypořádáváním s oprávněným, to už bychom jistě pluli v nejisté hladině insolvenčních vod. Lépe jen povinného poučit o situaci (máte neuhrazenou jistinu k tomuto penále, řešte si to s věřitelem) a ponechat na něm, zda a jakou projeví aktivitu. V rozebírané situaci pořád platí, že jasný je postup, pokud povinný zaplatí jen jistinu (dlužné pojistné) a 750 Kč + DPH. V takovém případě bude osvobozen jen od části penále a ve zbytku penále bude exekuce pokračovat až do úplného vymožení.

Milostivé léto může být aplikováno i dílčím způsobem. Tedy uhrazeny mohou být jenom některé z vymáhaných jistin v jednom řízení a pak exekutor zastaví a osvobodí jen částečně ohledně příslušenství těchto jistin.

Jak tedy v duchu naznačených tezí chápat formulace a pasáže, jež při výkladu činí největší problém?

Odst. 1

– **podbod 1.** „uhradí povinný *do tří měsíců od účinnosti tohoto zákona jistinu nezaplacenou nebo jinak zaniklou vymáhanou v exekučním řízení...*“

Všeobecná shoda panuje na tom, že když část předpisu zmiňuje svoji účinnost, pak při odlišných datech účinnosti různých částí předpisu je tím míněno datum účinnosti té části, která se své účinnosti dovolává. To snad nebude nikdy vykládáno jinak.

Trochu zvláštní je formulace ohledně jistiny. Těžko si představit situaci opačnou, tj. v exekučním řízení vymáhanou jistinu zaplacenou či zaniklou. Notabene, proč nebylo lze napsat prostě „jistinu dosud nevymáhanou“? Jednoduše přeloženo „*povinný ... uhradí jistinu exekučně vymáhané pohledávky*“. V každém případě platí, že „*milost je podmíněna snahou*“ (oddlužovací princip uzmutý z insolvence), tj. **i když není vyžadován návrh či žádost o aplikaci ML, reálná aktivita povinného směřující k naplnění podmínek ML je vždy nutná**. Lze proto jen s povděkem kvitovat, že neziskový sektor, který se věnuje práci s dlužníky, toto akceptoval a své klienty vede k tomu, že projev vůle hradit na ML je takřka nezbytným.

– **podbod 2. „byla ke dni ... účinnosti ... zákona vymožená nejméně celá jistina a 750 Kč + DPH, ... je-li exekutor plátcem DPH a takto vymožené plnění není dotčeno právy třetích osob“.**

Za užití shora uvedených tezí se mi nejvíce správnou pozicí, že oněch 750 Kč není určeno k zaplacení paušální výše nákladů exekuce (PNE). Naopak z podivnosti dikce, kontextu celého zákona (odst. 2) i z požadavku, aby se všem dlužníkům měřilo stejným metrem, jasně plyne, že musí jít o prostředky k zaplacení těchto nákladů. Náleží-li PNE exekutorovi za administraci ML vždy, jak i opakovaně veřejně deklarují předkladatelé této normy, pak je vhodné dát přednost výkladu, který toto reflektuje.

Plnění musí být vymoženo, tj. nacházet se na zvláštním účtu exekutora, avšak nemusí být ještě vyplaceno. V rámci výše uvedeného výkladu pojmů a tezí zákonodárce předjímá, že každé takové vymožené plnění je plněním vymoženým pro oprávněného (srov. odst. 3 věta druhá), tj. tato částka již neobsahuje žádné náklady exekuce. Ty si již exekutor odpočetl a zapravil. Z toho konsekventně také plyne, že dosavadní vymožené náklady exekuce nejsou ML nijak dotčeny. Nevrací se, ani se k jejich tíži nezapočítávají PNE za milostivé léto.

Při aplikaci podbodu 2. je třeba vždy zkoumat, zda exekutor ke dni účinnosti již vymohl částku rovnající se jistině (lhostejno zda ji vyplatil či nikoliv) a zda taktéž vymohl **nejméně** dalších 750Kč + DPH, jež poslouží k zaplacení PNE. Tyto musí mít v daný okamžik k dispozici, tj. nesmí jít o prostředky již vyplacené oprávněnému (odst. 3 věta předposlední) nebo dříve odpočtené a vyplacené na již vzniklé náklady exekuce. V praxi tedy nejčastěji půjde o dosud nevyplacené částky na příslušenství, tj. úroky, náklady oprávněného atp.

Závěr o tom, že aspoň část vymoženého plnění, která se použije k uspokojení PNE, musí mít exekutor k dispozici, podporuje i dovětek, že „*takto vymožené plnění nesmí být dotčeno právy třetích osob*“. Třetí osoby (například insolvenční správce v rámci aplikace § 46 odst. 7

ex. řádu) si mohou činit nárok jen na prostředky, které má exekutor reálně k dispozici; na vyplacené nikoliv.

Má-li se v dalším s povinnými podle podbodu 2. nakládat stejně jako s jinými účastníky ML a má-li se i zde postupovat podle úpravy společné části následujícího textu odst. 1, 2 a 3, pak vždy musí být prostředky na uspokojení PNE k dispozici, aby mohly být určeny ve výroku usnesení o ML. Tento výklad je spravedlivý i v tom směru, že povinní dle podbodu 2. jsou již dostatečně zvýhodněni tím, že ML se na jejich případ aplikuje bez jejich aktivity; odnímat jim povinnost úhrady PNE z dikce nikde výslovně neplyne. Mezi povinným, kterému chybí doplatit na nevymáhanou jistinu 1 Kč, a povinným, kterému už nezbyvá k úhradě jistiny nic, není z hlediska povinnosti k nákladům exekuce žádného rozdílu. Jsem přesvědčen, že není racionálního argumentu, který by odůvodnil založení takové nerovnosti v rámci ML.

Ostatně mám za to, že důvod zařazení této úpravy byl daleko jednodušší, než dnes z nesrozumitelného textu složitě vyvozujeme. Šlo o to, umožnit účast na ML i těm povinným, kteří jsou sice v řízení podobně pasivní či vzdorovití, avšak podařilo se vůči nim exekučně zakročit do té míry efektivně, že jistina dluhu je již uhrazena, nebo jsou dokonce těmi světlými výjimkami, jež během exekuce svůj dluh splácí. Je spravedlivé, že tito dlužníci také mají přístup k ML, a stejně tak je adekvátní, že i v jejich případě musí zaplatit PNE. Mají tu výhodu, že je nemusí aktivně zaplatit, ale na PNE může být započteno i plnění vymožené nad částku jistiny.

Odst. 3

„... osvobodí od placení **veškerých dalších vymáhaných pohledávek** přesahujících zaplacenou jistinu v exekučním řízení v rozsahu, v němž dosud nebyly uspokojeny...“

Jak již bylo výše uvozeno, za zaplacenou jistinu je nutno v tomto smyslu považovat i jistinu vymoženou do účinnosti zákona. Jde o nevyslovenou fikci, aplikačně vynucenou, jinak by postup podle podbodu 2. zůstal viset ve vzduchoprázdnu. Sousedství „*veškeré další vymáhané pohledávky*“ je pak, jak napovídá odst. 3 věta poslední a odst. 4 věta první in fine, nutno vztáhnout pouze k příslušenství jistiny, neboť jen toto v důsledku osvobození zaniká. Je těžké představit si opačný závěr, tedy že zákonodárce chtěl, aby se osvobození vztahovalo na blíže neurčené „*všechny pohledávky*“, z nichž zaniká však jen podmnožina tvořící příslušenství. Těžko říci, jaké všechny další pohledávky by to měly být. A zdůrazňuji, že se hovoří nikoliv o příslušenstvích, ale i o pohledávkách. Vnímám, že jde jen o lajdácké okopírování z insolvenčního zákona (srov. § 414 InsZ). Osvobození „*od všeho ostatního*“ v exekuci prostě nedává smysl. Srovnáme-li to s dikcí odst. 4 (zejména věta poslední), jež připouští i dílčí osvobození, je jasné, že smysl úpravy nebyl zprostit povinného všech dalších závazků. Mně z toho plyne

závěr, že navzdory problematické dikci se osvobození podle odst. 3 týká toliko příslušenství zaplacené jistiny a žádných jiných pohledávek, které příslušenstvím jistiny nejsou, se nedotýká, a to včetně již vzniklých a (zcela výjimečně) do splnění, podmínek ML nevyvozených nároků na náklady exekuce.

Odst. 3

„... vymožené, avšak oprávněnému nevyplacené plnění se použije na pohledávky dalších oprávněných, pohledávek zajištěných zástavním právem a pohledávek přihlášených do exekuce podle pravidel pro rozvrh“.

Zde, jak uvedeno výše, je namísto aplikovat výklad striktní a zužující, nechceme-li riskovat, že si nezákonně přisvojíme pozici insolvenčního správce bez insolvence. Tedy danou normu lze aplikovat pouze v situaci, kdy exekutor má nerozvržený výtěžek dražby a dojde ke splnění podmínek ML. Je třeba si zcela zásadně uvědomit, že v exekuci prakticky neexistuje další oprávněný a přihlášené pohledávky (ať kryté zástavním právem, či nikoliv), musí splňovat kvality dané § 336f o. s. ř. a exekučního řízení se účastní jen v rozsahu zpeněžení majetku, tj. do získání výtěžku dražby (případně výtěžku přímého zpeněžení dle § 44a odst. 4 ex. řádu), jejich uspokojování v exekuci jinak nepřichází v úvahu. Velmi varuji před uspokojováním přihlášených pohledávek z jiných prostředků, stejně jako před pokusy vtáhnout do řízení o ML pohledávky jiných věřitelů (například nepřihlášená zástavní práva).

Odst. 3

S rozhodnutím o osvobození od placení spojí exekutor rozhodnutí o zastavení exekuce v rozsahu zaplacených nebo zaniklých pohledávek, ledaže jsou do exekuce přihlášeny další pohledávky, které postupem podle tohoto odstavce nebo jinak nezanikly a exekuce k jejich vymožení trvá.

Zde musím předeslat, že tato věta v odst. 3 obsahově navazuje na větu první téhož odstavce, nikoliv na větu druhou a třetí. Úprava se také netýká situace dílčího plnění na některou z vymáhaných jistin, toto je předmětem až úpravy v odstavci 4.

Jakou situaci tedy měl zákonodárce na mysli? Zastavení v rozsahu zaplacených pohledávek je sice kuriózní, ale jak výše uvedeno, úprava ML nepovažuje zaplacení za vymožení, tedy ani za důvod zániku exekuce, proto trvá na zastavení i pro částku jistiny zaplacené na ML. Zastavením v rozsahu zaniklých pohledávek, dle mého názoru, nemůže být myšleno nic jiného, než „v rozsahu příslušenství, jež v důsledku rozhodnutí o osvobození zanikne s jeho právní mocí“, je to sice formulováno *contradictio in adjecto*, ale jinak to asi pochopit nelze.

Opravdový oříšek je však konec věty o nezastavení exekuce, pokud jsou účastny další přihlášené pohledávky.

Zde jsou dva možné výkladové směry. První předpokládá, že dovětek je rozšířením tezí věty druhé a třetí o vyřazení dalších pohledávek podle pravidel pro rozvrh. To znamená vzít si insolvenční křídla a vznést se nad exekuční hřiště čili přisvojení si práva vymáhat pohledávky, pro které nebyla exekuce nařízena. Za stávající úpravy si, ani za situace, že máme přihlášeny pohledávky do prodejů více nemovitostí a po splnění ML zde zůstávají neuspokojené přihlášené pohledávky do dalších dražeb, nelze představit, že by exekutor pokračoval v řízení poté, co je uspokojena, respektive zanikla pohledávka „hlavní“. Že by ztratil z řízení oprávněného a vymáhal již jen pro přihlášené věřitele. V běžném stavu věcí by takový postup byl překročením jeho pověření a skončil by v lepším případě před kárným senátem.

Druhý naopak stojí na principu konzistence textu, tj. celá věta třetí včetně dovětku navazuje na větu první a týká se obecného řešení postupu zastavení exekuce po splnění ML. Pak je třeba si říci, jaké pohledávky osob odlišných od oprávněného se mohou vymáhat v běžné exekuci? Známa je jen situace, kdy je souběžně s nárokem oprávněného vymáhána pohledávka státu na soudním poplatku, protože oprávněný byl v nalézacím řízení osvobozen od poplatkové povinnosti (vzpomeňme převzaté výkony rozhodnutí v roce 2013, kde to je u veřejnoprávních oprávněných celkem běžným jevem), a daleko pravidelněji vymáhání nákladů exekuce. Obojí jsou samostatné pohledávky v řízení účastné, jež svou výši matematicky odvozují od nároku oprávněného, jinak ale není nejmenší pochybnosti, že nejde o příslušenství, ale samostatné nároky jiných „věřitelů“. Dovedu si tedy představit, že v jedné i druhé situaci, pokud nejsou tyto nároky uspokojeny, se exekuce nezastaví a řízení dál pokračuje k vymožení náhrady nákladů nalézacího řízení státu, nebo dosud nevyvozených, avšak již vzniklých (přiznaných) nákladů exekuce. Tomuto výkladu koresponduje i § 55a ex. řádu zapovídající zastavit exekuci, pokud nejsou uspokojeny náklady.

Odst. 4

Dílčí aplikace milostivého léta „... použije se ustanovení odstavce 1 na každou jistinu vymáhanou v exekučním řízení zvlášť“.

Zde z úpravy poměrně jasně vyplývá, že ML může být v řízení aplikováno i dílčím způsobem, tj. jen v rozsahu některé zaplacené jistiny. A to jak některého z oprávněných, tak i v rozsahu jen některé jistiny jediného oprávněného. Smyslem je umožnit povinnému, který není schopen osvobodit se od všech dluhů, aby se zbavil aspoň těch závazků nejpalčivějších, třeba těch, kde mu přirostlo největší příslušenství, nebo prostě aspoň těch, na které mu stačí peníze. Co není úplně zřejmé je, zda tímto dílčím způsobem má být ML aplikováno i podle podbodu 2., tj. zda se má *ex offio* řešit, došlo-li k dílčímu vymožení některé *jistinové položky* vymáhaných exekučních

titulů v jednom řízení před účinností zákona. Mám za to, že takový postup je už na rámec rozumných požadavků aplikace předpisu. Nelze zřejmě nic namítat, pokud povinný navrhne takové rozhodnutí s tím, že částečně splnil podmínky podle podbodu 2., avšak a priori zpětně položkově rozpitvává jednotlivá vymožená plnění je nesmyslně a neúměrně zatěžující a často nad technické možnosti exekutora, který k takové evidenci není povinen, proto ji ani nevede.

Slovo „zvlášť“ a odkaz na celý odstavec 1 pak vede některé exekutory k domněnce, že paušální náklady exekuce (PNE) mají být přičítány ke každé položce jistiny v exekučním titulu. Nevhodnou dikcí se poměrně nekonzistentní úprava odst. 4 stává neuralgickým bodem. Mám za to, že jde o vedlejší produkt. Úmyslem vůbec nebylo dočkat se v tomto odstavci rozsahu nároků exekutora na náhradu paušálních nákladů, avšak stalo se.

Nemyslím si však, že zákonodárce mínil, aby exekutorovi náležely PNE za každou položku jistiny v exekučním titulu, od jejíhož příslušenství osvobozuje.

Alternativní závěr, že PNE lze dle odst. 4 uplatnit za každý exekuční titul, neb zákonodárce vychází z fikce, že v každém exekučním titulu je nejvýše právě jen 1 jistina, je v tomto výkladovém směru nejzazší hranicí, kterou lze v rámci jakžtakž rozumného uspořádání akceptovat.

Z dikce celého předpisu lze celkem nepochybně dovodit, že PNE náleží za každé dílčí rozhodování. Tj. rozhoduje-li exekutor postupně o několika osvobozeních v důsledku postupně během ML zaplacených jistin v rámci téže exekuce, pak mu za každé rozhodnutí náleží vždy znovu PNE. V rámci tohoto pojetí lze extenzivním výkladem dospět k tomu, že náhrada PNE přísluší za každou exekuci zahájenou samostatným návrhem bez ohledu na to, zda došlo ke spojení věci či nikoliv. Tedy jednoduše počet pověření = počet nároků na PNE. Zde je však také namístě, aby exekutor rozhodl o každém osvobození samostatným výrokem.

Těžko však vykládat něco, o čem se domnívám, že nebylo součástí záměru zákonodárce. Na tuto problematiku bude muset dát odpověď až judikatura.

Další odstavce již podle mého přesvědčení nepůsobí zásadní výkladové obtíže. Byť například nad vztahem osvobození i na další osoby mimo exekuci v odst. 5, či nad extrémně úzkým portfoliem pohledávek vyloučených z ML v odst. 8, můžeme s podivem kroutit hlavou. Na ML nedosáhnou jen neplatiči výživného a pachatelé úmyslně způsobených škod a úmyslných trestných činů. Právo na ML má i pachatel přestupku spočívajícím v řízení pod vlivem návykové látky nebo drobné krádeže nebo pachatel usmrcení z nedbalosti.

Odst. 6

Jen okrajově zmíním, že proti rozhodnutí exekutora o osvobození a zastavení exekuce nemá povinný právo podat odvolání. Proti výroku o nákladech je samozřejmě toto právo zachováno. Svoje právo nesouhlasit s rozsahem, v němž byl od placení osvobozen a exekuce zastavena, povinný realizuje stejně, jako když má za to, že exekutor měl rozhodnout o aplikaci ML a byl nečinný. Podá návrh na zastavení exekuce podle § 55 ex. řádu a odůvodní jej tím, že na něj ML dopadlo, případně, že na něj dopadlo v širším rozsahu, než bylo dosud rozhodnuto. S návrhem může spojit i požadavek na osvobození od placení. Věc pak postupuje podle standardního procesu.

Posledním sporným bodem, kterému se chci věnovat, je otázka **plnění v rámci § 46 odst. 6 ex. řádu, tj. v 30denní lhůtě**, či přímé plnění i po této lhůtě v období účinnosti úpravy milostivého léta.

Úprava ML je úpravou zvláštní a vždy by měla mít její aplikace přednost před standardním postupem. Tj. ačkoliv exekutor nevyzývá k plnění na ML, naopak i během účinnosti ML vyzývá k úhradě do 30 dnů standardním způsobem, vždy by měl přijaté plnění, které bylo v dané lhůtě zapláceno započítat způsobem, který je pro povinného příznivější, nelze-li dovodit, že povinný nemá zájem výhody ML využít. Tedy je zde **limit minimální aktivity v tom směru, že povinný „milost“ sice nenavrhuje, ale aspoň v jejím směru koná**. V případě plnění zaplaceného v době ML je tedy namístě, aby je exekutor buď bez dalšího zúřadoval jako plnění na ML, nebo, pochybuje-li snad o účelu plnění, si u povinného ověřil, jaká je jeho vůle k složené částce. To může být formou zvláštního dotazu, jak má být se zaplaceným plněním naloženo, nebo poučení o procesu ML v rámci uplatnění námitek proti PNE, či naopak upozornění na aktuální procesní úpravu ML jako součást výzvy dle § 46, odst. 6 ex. řádu. Zastávám názor, že byl-li povinný jakoukoliv formou uvědoměn, že se může ML účastnit, a nereagoval, pak nesplnil podmínku alespoň aktivního konání (viz teze „milost je za snahu“) jako předpokladu aplikace ML.

Abych jen nekritizoval, závěrem uvedu, jak si představuji jednoduchý způsob, kterým podle mého má stát promíjet příslušenství dlužníkům tam, kde si to může dovolit nařídit a prosadit. Tj. prakticky u pohledávek „veřejnoprávních věřitelů“, případně pohledávek právnických osob, kde má stát rozhodující vliv. 1. Všem dlužníkům, kteří u specifikovaných veřejnoprávních pohledávek uhradí do data XX věřitelům jistinu dluhu, se promíjí (případně věřitel promine) příslušenství tohoto dluhu, a je-li dluh vymáhán, zastaví, nebo navrhne zastavení exekuce. 2. Je-li jistina ke dni účinnosti zákona již uspokojena, promine věřitel dlužníku příslušenství a zastaví či navrhne zastavení exekuce bez dalšího. 3. Dlužník má v tomto případě právo plnit přednostně na jistinu. 4. Plnění uhrazené na jistinu podle bodu 1 není vymoženým

plněním a soudnímu exekutorovi z něj nenáleží odměna. Za řízení o zastavení exekuce z důvodu podle bodu 1. náleží soudnímu exekutorovi paušální náhrada stanovená vyhláškou (vyhláška pak stanoví, že namísto minimální odměny a režijního paušálu náleží 750 Kč + DPH).

Jednoduché, přehledné, řeší se to na známé a osvědčené lince věřitel-dlužník, standardním nástrojem – prominutím, bez nadbytečné administrace úhrady jistiny exekutorem. Především by se však jednalo o spravedlivé řešení, které při splnění podmínky zapravení jistiny do data XX osvobodí od příslušenství bez rozdílu každého

z dlužníků veřejnoprávních věřitelů. Domnívám se totiž, že argument stylem „*osvobodili jsme pouze dlužníky v exekuci, protože jsme zrovna měli otevřený exekuční řád, a protože tihle dlužníci trpí nejvíc*“ opakovaně použitý tvůrci při obhajobě ML, nemůže při hlubším zkoumání obstát. *Jde o donebevolající nespravedlnost, pokud dlužníkům, u nichž týž věřitel pro týž dluh zakročuje jinou než soudní exekucí (tedy správní, daňovou, výkonem rozhodnutí, nebo třeba jen upomínkami a vnuceným splátkovým kalendářem), je odepřena možnost „omilostnit se od příslušenství“.*

EXPERIMENTÁLNÍ NOVELA OSŘ/EŘ – STRUČNÝ KOMENTÁŘ K VYBRANÝM OKRUHŮM

Mgr. Ing. Antonín Toman
právník Exekutorské komory ČR

„Vůle zákonodárce není metodou výkladu, nýbrž cílem výkladu a výsledkem výkladu, výrazem pro apriorní nezbytnost systémově-nerozporného výkladu celého právního řádu. Je proto možné konstatovat jako vůli zákonodárce to, co nikdy jeho vědomá vůle jako autora zákona nebylo přímo. Interpret může rozumět zákonu lépe, než mu rozuměl jeho tvůrce, zákon může být moudřejší, než jeho autor – on právě musí být moudřejší jako jeho autor.“ (G. Radbruch, Rechtsphilosophie)¹

1. Úvod

V minulosti se vžilo pro každou větší novelu určité popularizující pojmenování. Exekuční svět byl obohacen novelou „velkou“, „střední“ či „kárnou“. Jaký přívlastek si vyslouží aktuální novela, není zatím jasné. Bude například „milostivá“?

Žádná novela nepřinesla v takovém rozsahu tolik novot, které se vymykají (přinejmenším) zaběhnutým legislativním konvencím a zásadám, na kterých je vedení exekucí na území České republiky v podstatě již více než 100 let založeno. Bez ohledu na to, zda se jedná o cílené boření povážlivě ubývajících pilířů v podobě procesních zásad, které ještě drží systém civilního vykonávacího řízení (jakžtakž) pohromadě, nebo spíše nezamýšlené důsledky lhostejnosti v normotvorbě. Hodnotím proto novelu v současnou chvíli jako jeden velký experiment na adresátech této normy – věřitelích, dlužnících, soudcích i soudních exekutorech. Jak tento pokus dopadne, se zatím neodvážím tipovat. Pro mě tato novela má zatím přívlastek „experimentální“. Oprávněnost toho přívlastku

¹ Citováno dle HOLLÄNDER, P. *Filosofie práva*. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. Plzeň: 2006, s. 85.

necht' si posoudí každý čtenář sám na podkladu mého příspěvku, popřípadě příspěvků jiných autorů nacházejících se v tomto čísle Komorních listů.

Účelem tohoto článku je poskytnout základní komentář k vybraným ustanovením experimentální novely. Výběr 3 okruhů vychází z těch částí novely, které byly předmětem mojí přednášky v rámci školení pro exekutory, exekutorské kandidáty a exekutorské koncipienty, které se uskutečnilo ještě nemilostivého (srov. účinnost souboru norem, pro které se vžilo označení „milostivé léto“) dne 5. října 2021.

2. Potvrzení o bezvýslednosti exekuce (§ 44c EŘ)

2.1 Úvodní postřehy

Ustanovení je účinné od 1. ledna 2022 a použije se i v řízeních zahájených před tímto datem (část druhá čl. IV bod 7. novely).

Jde o ustanovení, které nebylo dotčeno pozměňovacími návrhy poslanců nebo senátorů v rámci projednávání novely v Parlamentu. Konečné znění je tedy autentickým počinem vlády (respektive Ministerstva spravedlnosti), která návrh zákona sněmovně předložila.

Původní myšlenkou této úpravy, která nicméně není jasněji vyřčena v důvodové zprávě, bylo docílit regulace počtu tzv. zjevně marných (nemrtvých) exekucí. A to již běžících, ale zejména těch budoucích.

Právní úprava doposud neobsahovala (a je otázkou, do jaké míry to novela mění, což ale není předmětem tohoto článku) dostatečnou motivaci pro věřitele, aby nezhajoval zjevně marné exekuce, popřípadě je sám nechal po určité době zastavit.

Paradoxně tomu je dokonce naopak, když daňové předpisy umožňující věřiteli provést opravu základu daně z přidané hodnoty (§ 46 ZPDH), případně vytvořit odpis pohledávky (daňový náklad) za dlužníkem pro účely daně z pohledu daně z příjmu [§ 24 odst. 2 písm. y) ZDP], na první pohled trvají na vedení exekuce, respektive zastavení exekuce pro nemajetnost.

Pozitivní motivace oprávněného nezhajovat exekuce či je zastavovat na vlastní návrh zcela chybí. Současně chybí i negativní motivace v podobě nesení nákladů zjevně marné exekuce, protože ústavně konformní výklad ustanovení § 89 věty druhé EŘ prakticky (až na zcela extrémní případy) eliminuje situace, že by oprávněný nesl (nějaké) náklady exekuce zastavené pro nemajetnost povinného.

Proto se hledala cesta, jakým způsobem oprávněné podnítit ke zdrženlivosti a vyhnout se zbytečným nákladům,

kteří jsou spojeni (s ohledem na to, že exekuce za takových podmínek se chová jako tzv. negativní externalita) s vedením marných exekucí a vznikají exekutorům, součinnostním subjektům a dalším osobám či orgánům. A současně jim umožnit daňovou optimalizaci. Cílem hledání bylo vytvořit úpravu, která umožní konstatovat bezvýslednost exekuce, popřípadě nemajetnost dlužníka mimo samotnou exekuci, respektive ještě před zahájením exekuce (například v podobě jakéhosi „vysvědčení o chudobě“ či „potvrzení o nemajetnosti“).

Vláda ale nakonec s žádným z nabízených řešení nepřišla.

Namísto toho navrhla poměrně bezzubou úpravu, která na shora uvedené problémy nijak nereflektuje a přináší do právního řádu možnost konstatovat nevytěžnost (bezvýslednost) již běžící exekuce, aniž by muselo být vedeno řízení o zastavení exekuce pro nemajetnost povinného. To je z pohledu regulativního pro věřitele (a v širším slova smyslu i pro všechny adresáty této normy) poměrně slabá útěcha. Tím spíše to platí, protože i zvolené legislativní řešení je do velké míry kostrbaté, jak bude rozvedeno níže.

2.2 Základní žádost o vyrozumění

Oprávněnému nově ust. § 44 odst. 1 věty první EŘ umožňuje, aby si u exekutora v průběhu již běžící exekuce ověřil:

- a. zda vymožené plnění (§ 46 odst. 4 EŘ) postačuje alespoň ke krytí nákladů exekuce [srov. § 55 odst. 7 a 11, § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ].

Takové vyrozumění je ve své podstatě jen potvrzením ryzí fakticity plynoucí ze spisu, kterou si oprávněný dnes může ověřit nahlédnutím do spisu (finančního přehledu) či aktivní komunikací s exekutorem.

- b. zda majetek postižitelný v exekuci by postačoval alespoň ke krytí nákladů exekuce.

Vyrozumění tohoto typu v sobě nese hypotetickou úvahu exekutora učiněnou na podkladu dosavadního průběhu exekuce. Z podstaty věci tato úvaha je objektivně možná až ve chvíli, kdy je spolehlivě zjištěn rozsah (případného) majetku povinného. Rámcovou úvahu tohoto typu si může oprávněný dnes udělat také sám nahlédnutím do spisu či aktivní komunikací s exekutorem.

Jinými slovy žádost o vyrozumění slouží k ověření, zda by mohl či nikoliv být (za splnění dalších podmínek) dán v daném řízení důvod k zastavení exekuce pro nemajetnost povinného.

V základní formě tak právní úprava nepřináší pro oprávněného nic zásadního, kromě formalizace procesu, kterým se oprávněný dobere informací, které exekutor dosud poskytoval běžně oprávněným neformálně (v rámci

smluveného reportingu) či konkludentně (vyplacením vymoženého plnění). Dílčím přínosem tak může komentované ustanovení být pro neinstitucionální věřitele.

Samotný proces je relativně jednoduchý. Oprávněný podá žádost o sdělení (za dodržení standardních pravidel pro podání – § 41 až 44 OSŘ). Exekutor na podkladu spisu učiní úvahu, zda vymožené plnění či postižitelný majetek stačí či nikoliv. Poté oprávněného formálně vyrozumí o výsledku (nejde o rozhodnutí).

Samostatnou otázkou je, zdali by si soudní exekutor v případě kladné odpovědi neměl vyžádat dodatečný souhlas oprávněného se zastavením exekuce (§ 55 odst. 4 věta první EŘ), případně požádat soud o zastavení exekuce (§ 55 odst. 4 věta druhá EŘ). Ustanovení § 44c EŘ je v tomto směru speciálním a takovou povinnost z něj není možné dovodit. Navíc by taková povinnost byla na újmu praktické využitelnosti daného ustanovení a míra atraktivity pro oprávněné by byla ještě mizivější.

2.3 Rozšířená žádost o vyrozumění

V případě, že žádost o vyrozumění o nevýtěžnosti/bezvýslednosti bude obsahovat navíc také souhlas oprávněného se zastavením exekuce pro tento případ, bude postup exekutora do jisté míry odlišný než v případě podání základní žádosti o vyrozumění.

Souhlas se zastavením exekuce nelze v žádném případě ztotožňovat s návrhem na zastavení exekuce. Fakticky se jedná v této podobě o předstížený podmíněný souhlas se zastavením exekuce ve smyslu § 55 odst. 4 věty první EŘ.

Samotný proces se bude odehrávat zpočátku stejně (řádná žádost o sdělení se souhlasem a úvaha na podkladu spisového materiálu). Pokud vymožené plnění či majetek povinného bude postačovat alespoň ke krytí nákladů exekuce, pak o tom exekutor oprávněného formálně vyrozumí (nejde o rozhodnutí).

Pakliže ale majetek nepostačuje, vydá exekutor rovnou usnesení o zastavení exekuce podle § 44c EŘ z důvodu, že vymožené plnění v dané exekuci nepostačuje a postižitelný majetek povinného by nepostačoval ani ke krytí nákladů exekuce.

Takové usnesení je namísto stručně odůvodnit, protože využití výjimky zakotvené v § 169 odst. 2 OSŘ může být sporné. Fakticky se neočekává, že by samotnému faktu zastavení exekuce povinný odporoval, čistě formálně se ale ze strany oprávněného nejedná o návrh na zastavení exekuce. Pro oprávněného nicméně bude stručně odůvodnění potřebné ve chvíli, kdy bude chtít využít usnesení pro daňovou optimalizaci.

2.4 Vztah zastavení exekuce „podle § 44c“ k jiným „podobným důvodům“ zastavení

Zastavení exekuce podle § 44c EŘ není možné v žádném případě postavit naroveň zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. c) OSŘ. A to jednoduše proto, že není důsledkem žádného návrhu oprávněného.

Lze ale zastavení exekuce podle § 44c EŘ postavit rozhodnutí soudu o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ bez návrhu (§ 55 odst. 4 věta druhá, respektive § 55 odst. 5 EŘ)?

Soud při „standardním“ zastavení exekuce pro bezvýslednost postupuje takto (k tomu viz například NS 20 Cdo 1619/2021 a mnoho dalších):

- soud vychází ze zprávy soudního exekutora, obsahu exekučního spisu a také vlastního šetření; hodnotí přitom **perspektivu**, že povinný v **dosazitelné (přiměřené) budoucnosti nabude majetek**, která musí být reálná, nikoliv jen hypotetická,
- zpráva exekutora pak slouží jenom jako přímý zdroj informací, jen jde-li o sdělení, které kroky hodlá v budoucnosti učinit za účelem vymožení plnění uloženého exekučním titulem (soud si pak sám posoudí, zda zamýšlený postup exekutora může vést alespoň ke krytí nákladů exekuce),
- nevýčerpal-li soudní exekutor dosud všechny možnosti způsobu provedení exekuce a nemá dosud ukončenou lustraci majetku povinného, lze pro futuro očekávat upřesnění aktuálních i budoucích majetkových poměrů povinného, popřípadě poskytnutí dalších podkladů a informací ze strany exekutora,
- teprve v případě, že by ani v budoucnu nebylo možno po provedené lustraci majetku očekávat vymožení alespoň části pohledávky oprávněného, bude namísto stav nedobytnosti pohledávky promítnout do zastavení exekuce.

Srovnáme-li i jednotlivá textová vyjádření porovnávaných norem, uvidíme patrný rozdíl. Ustanovení § 44c EŘ hodnotí to, zda „majetek postižitelný by postačoval“, respektive „majetek postižitelný nepostačuje“. Jde tedy o posouzení určitého stavu v majetkové sféře povinného. Zatímco v zorném poli hypotézy normy uvedené v § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ je průběh výkonu rozhodnutí (exekuce), který se posuzuje.

Navíc pokud si uvědomíme, že by kladná odpověď na shora uvedenou otázku znamenala, že by nová právní úprava v ustanovení § 44c EŘ byla prachobyčejně nadbytečná, bez reálného normativního dopadu, nelze než dojít k závěru, že je třeba dát přednost takové výkladové linii, že mezi oběma důvody pro zastavení exekuce musí

být rozdíl. Dle mého názoru spočívá rozdíl v tom, že ustanovení § 44c EŘ **nepředpokládá** [na rozdíl od § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ] **hodnocení perspektivy** povinného v budoucnu nabýt majetek. Jde pouze o zhodnocení aktuálního stavu postižitelného majetku zjištěného po běžném rozsahu lustrační činnosti exekutora.

Lze ale zastavení exekuce podle § 44c EŘ postavit rozhodnutí o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ se souhlasem oprávněného (§ 55 odst. 4 věta první EŘ)?

Důvodem zastavení je podle § 55 odst. 4 věty první EŘ je ve své podstatě souhlas oprávněného, nikoliv nemajetnost povinného. V případě ustanovení § 44c EŘ je logika obrácena s tím, že se posuzuje nejprve výtěžnost vedené exekuce a souhlas oprávněného je až sekundární. To je důležité z pohledu aplikace již zmíněných daňových předpisů.

Podstatným rozdílem je navíc rozhodování o nákladech exekuce v obou případech (viz níže).

2.5 Náklady exekuce v případě zastavení podle § 44c EŘ

Podle odst. 2 komentovaného ustanovení platí, že náklady exekuce do výše složené zálohy na náklady exekuce hradí oprávněný. Zálohou na náklady exekuce je třeba rozumět jen zálohu podle § 90 odst. 3 věty první nebo věty druhé EŘ, nikoliv zálohu na další vedení exekuce podle § 55 odst. 8 EŘ.

Podle § 87 odst. 2 EŘ věty za středníkem ve znění od 1. ledna 2022 se náklady exekuce, které byly uspokojeny ze zálohy, nestávají nákladem oprávněného, byla-li náhrada nákladů exekuce uložena oprávněnému.

V případě zastavení exekuce podle § 44c EŘ tedy může dojít ke kvaziseparaci nákladů

- do výše skutečně složených nákladů exekuce bude nést náklady exekuce oprávněný.

To pochopitelně povede k tlaku oprávněných na exekutory, aby nevyužívali svého práva na složení zálohy na náklady exekuce – a to zejména v řízeních, která jsou potencionálně marná. Ačkoliv právě v této množině řízení by požadavek na složení zálohy na náklady exekuce měl ještě větší opodstatnění než v řízeních, která potencionálně marná nejsou, a kde lze očekávat, že náklady exekuce budou reálně uhrazeny povinným. To vyvolá mezi oprávněnými a exekutory určité pnutí.

V případě tzv. povinné zálohy na náklady exekuce (§ 90 odst. 3 věty druhé) toto ustanovení navíc znamená, že (bude-li přijata novela ET, která počítá pro tento případ s fixní zálohou ve výši 500 Kč) oprávněný bude moci zahájit exekuci bez rizika, že by nesl dodatečné náklady

spojené se zahájením exekuce, která již byla dříve zastavena (například pro bezvyslednost).

- nad tuto výši bude hradit náklady exekuce „ten, který zastavení zavinil“.

Ve zbytku se použije obecná úprava rozhodování o nákladech řízení v případě zastavení exekuce (§ 89 EŘ ve spojení s § 11 odst. 2 a 6 ET). Při posuzování zavinění bude dle mého názoru využitelná dosavadní judikatura k § 89 EŘ, respektive neshledávám zásadní důvody, pro které by se neměla při aplikaci § 44c EŘ použít, případně změnit. Výjimkou by dle mého názoru měla být situace, kdy oprávněný zahájí znovu exekuci, která byla již jednou zastavena pro bezvyslednost v nejširším slova smyslu [§ 55 odst. 7 an. EŘ, § 44c EŘ, § 268 odst. 1 písm. e) OSŘ] a oprávněný zahájí exekuci znovu a ta bude opět zastavena pro bezvyslednost. V takovém případě lze shledat (i s ohledem na nákladové souvislosti naznačené v předchozím odstavci) zavinění na straně oprávněného, který by měl nést riziko spojené se zahájením této opakované marné exekuce.

V této souvislosti je ještě třeba poukázat na to, že na zastavení podle § 44c se nepoužije ustanovení § 55 odst. 13 věty poslední, neboť toto ustanovení explicitně poukazuje na zastavení podle § 55 odst. 7, 8, 10 a 11. Pro soudního exekutora tedy bude nepochybně vhodnější, když dojde k zastavení exekuce podle § 44c než zastavení po marném uplynutí lhůty podle § 55 (tzv. 6+3+3 let čistého času). Zda v soudní praxi jednoho dne nebude přijat extenzivní výklad, který pojme pod normu stanovenou v § 55 odst. 13 věty poslední i zastavení podle § 44c, samozřejmě nelze předvídat.

Závěrem lze ještě zmínit, že podání základní žádosti i rozšířené žádosti mohou na straně oprávněného (po zhodnocení účelnosti pro každý jednotlivý případ) vyvolat náklady (hotové výdaje ve skutečné či paušální výši, odměna za zastupování), o jejichž náhradě je nutné případně rozhodnout.

2.7 Závěr

Jak bylo rozvedeno výše, není nová úprava § 44c úplně bezproblémová a v praxi jistě přinese mnohé podněty k zamyšlení. Potenciál jeho využití v praxi hodnotím spíše jako nižší. V určitých případech může oprávněným skutečně usnadnit daňovou optimalizaci. Podstatné pro jeho využití bude vyřešení nákladových souvislostí (viz předchozí kapitola).

Původního záměru, aby se omezil počet zahajovaných marných exekucí a s tím související (individuální i celospolečenské) náklady, není tato úprava s to dosáhnout, což hodnotím jako promarněnou příležitost.

3. Nahrávání telefonních hovorů (§ 53 EŘ)

3.1 Úvodní postřehy

Ustanovení je účinné od 1. července 2022 a použije se i pro nahrávání telefonních hovorů souvisejících s řízeními zahájenými před tímto datem (část druhá čl. IV bod 7. novely).

Podrobnosti k plnění povinnosti pořizovat a uchovávat záznamy telefonních hovorů podle komentovaného ustanovení stanoví sněm exekutorů [§ 110 odst. 7 písm. l) EŘ ve znění od 1. ledna 2022]. Jelikož tento prováděcí předpis zatím nebyl schválen, vyjdu v tomto článku z návrhu stavovského předpisu ve znění, které prezidium navrhuje sněmu ke schválení, tj. s výhradou změn.

3.2 Provedení zvukového záznamu volání

Soudní exekutor bude mít povinnost zaznamenávat všechna telefonní volání (příchozí i odchozí), která byla uskutečněna prostřednictvím veřejně dostupné telefonní služby (publicly available telephone service).

Veřejně dostupnou telefonní službou je služba elektronických komunikací, z jejíhož užívání není nikdo předem vyloučen, která umožňuje přímo nebo nepřímo uskutečňování národních nebo mezinárodních volání. Voláním je třeba pak v tomto kontextu rozumět spojení, které umožňuje obousměrnou hlasovou komunikaci². Z toho vyplývá, že se povinnost zaznamenávat volání vztahuje i na hlasové služby VoIP, které umožňují volání a příjem volání prostřednictvím telefonních čísel (Skype, Viber anebo Google Hangouts).

Celá volání budou muset být zaznamenána, pakliže budou:

- uskutečněna prostřednictvím telefonního čísla exekutorského úřadu, které je určeno pro komunikaci s účastníky řízení, třetími osobami nebo veřejností.

Exekutor tedy bude povinen zajistit, aby byla ve formě zvukového záznamu zaznamenána volání exekutora s účastníky řízení či třetími osobami. To stejné se týká také volání uskutečňovaných i každou jinou osobou exekutorem pověřenou k zajišťování volání (zaměstnanci exekutora, outsourcované služby). Rozhodující bude pouze to, zda je volání uskutečňované z čísel exekutorem určených pro komunikaci s externím prostředím či s jeho vědomím používaných k tomuto účelu (nevztahuje se tedy na interní hovory atp.).

- volání se týká vedené exekuce.

Návrh prováděcího předpisu vymezuje blíže, že se musí jednat o volání týkající se exekuce, uskutečněná od doručení pověření exekutorovi podle § 43a EŘ do zániku jeho pověření podle § 51 zákona. Komunikace s oprávněným, případně exekučním soudem týkající se podání exekučního návrhu či žádosti o pověření, se tedy zaznamenávat nemají.

Záznamem volání se rozumí autentická digitální nahrávka volání pořizovaná a ukládaná v definovaném formátu a v takové kvalitě, která umožní za pomoci sluchu zpětně bez pochybností rekonstruovat obsah volání.

3.3 Evidence záznamu o volání v exekučním spise

Exekutor bude povinen zajistit, aby po uložení záznamu volání došlo v příslušném exekučním spisu k provedení poznámky, ze které bude možné bez zbytečných obtíží zjistit, kde je zvukový záznam uložen na trvalém nosiči dat.

3.4 Uložení (uchování) záznamu volání

Ustanovení § 53 EŘ stanoví, že záznam volání se uchová na trvalém nosiči dat, který je součástí exekučního spisu.

3.4.1 Trvalý nosič dat

V různých předpisech se nacházejí podpůrné definice tohoto pojmu. Nejčastěji se vychází z toho, že trvalý nosič dat je nosič dat, aby mohly být (tyto informace) využívány po určenou dobu a umožňuje reprodukci v nezměněné podobě. Tuto definici splňují například datová úložiště, záznamová média (DVD/CD), magnetofonová páska, webová stránka, ale dokonce i papír.

3.4.2 Součást exekučního spisu

Danou část normy není možné vykládat doslovně, ale je nutné vyjít z účelu dané normy, neboť by ji byl s to splnit exekutor pouze v případě, že by vedl listinný spis, do kterého by vkládal CD/DVD. Nosič dat pojmově nemůže být fyzickou součástí elektronického spisu (elektronický spis sám je totiž uložen na trvalém nosiči dat). S ohledem na to, že většina spisů je vedena elektronicky, míjel by se takový zákonný požadavek s technickou realitou 21. století.

Z toho důvodu je namístě vyložit zákonný požadavek tím způsobem, že nosič dat může být fyzicky mimo spis. Musí ale existovat funkční provázanost mezi spisem a nosičem dat. Záznam volání tedy musí být součástí exekučního spisu ve funkčním, nikoliv materiálním smyslu. Účel normy bude naplněn, pokud bude možné záznam rychle dohledat, bude zajištěna nezměnitelnost záznamu či reprodukce.

Návrh prováděcího předpisu počítá s tím, aby byl záznam uložen v běžném používaném formátu na trvalý nosič dat po ukončení volání. Většinou se tak bude dít automatizovaně. V případě volání učiněných z/do terénu dojde k uložení a funkčnímu propojení se spisem bez zbytečného odkladu poté, co to bude objektivně možné

² K tomu viz zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/22/ES ze dne 7. března 2002 o univerzální službě.

(v mezidobí bude záznam uložen na trvalém nosiči dat v mobilním telefonu – například SD karta).

3.5 Další souvislosti

Dle návrhu prováděcího předpisu je exekutor povinen zajistit, aby:

- zvukový záznam zůstal uložen na trvalém nosiči dat po celou dobu úložní doby, která činí nejméně 2 měsíce od uskutečnění volání; lhůtu bude možné prodloužit na žádost dohledového orgánu až o 6 měsíců,
- zvukový záznam byl po uplynutí úložní doby smazán,
- byl proveden úřední záznam do spisu, zjistí-li exekutor, že zvukový záznam je poškozený nebo neúplný nebo bylo s obsahem zvukového záznamu neoprávněně manipulováno,
- byl proveden úřední záznam do spisu, zjistí-li exekutor, že z technických důvodů nedošlo k pořízení zvukového záznamu či došlo k pořízení zvukového záznamu v nevyhovující kvalitě.

Zvukový záznam exekutor dle návrhu prováděcího předpisu poskytne na žádost oprávněným orgánům podle § 95 odst. 1 EŘ. Osobám podle § 95 odst. 2 a 3 EŘ nesmí být zvukový záznam zpřístupněn způsobem, který by byl v rozporu s oprávněnými zájmy člověka.

V závislosti na konkrétních okolnostech může exekutor rozhodnout, že se záznam volání účastníkům řízení pouze přehraje, ale neposkytne se jim kopie záznamu volání, neboť exekutor bude mít pochybnosti o tom, aby nedošlo k neoprávněnému šíření záznamu volání (zásahu do osobnostních práv, povinnosti mlčenlivosti či porušení pravidel na ochranu osobních údajů).

4. Zpřesnění možnosti hradit před DPE ze zablokovaného účtu na účet exekutora (§ 304 odst. 3 OSŘ)

Ustanovení je účinné od 1. ledna 2022 a použije se i v řízeních zahájeným před tímto datem (část první čl. II bod 1. novely).

V ustanovení § 304 odst. 3 OSŘ se mění tak, že se ve větě za středníkem slovo „splnění“ mění na „plnění“. Inhibitorium v důsledku doručení exekučního příkazu peněžnímu ústavu se nebude týkat plateb, jejichž účelem je plnění vymáhané povinnosti. Tím se staví najisto, že povinný bude moci ze zablokovaného účtu činit platby, kterými se v exekuci plní pouze částečně [a pouze na účet uvedený v § 48 odst. 1 písm. f) EŘ].

Taková změna bude mít pro povinného dvojí význam:

- a. Bude moci splnit vymáhanou peněžitou povinnost částečně z účtu a částečně z jiného zdroje (jiného zablokovaného účtu, hotovosti aj.) za účelem dosažení úhrady ve lhůtě podle § 46 odst. 6 EŘ (či ještě dříve) a snížení nákladů exekuce.
- b. Bude umožněno plnění na úhradu jistiny, z jejíž nesplacené části (případně) v exekuci nabíhá příslušenství (úroky, úroky z prodlení atp.).

Ustanovení § 265a OSŘ ve znění od 1. ledna 2022 hovoří o tom, že jeho pravidla použijí na „výtěžek dosažený výkonem rozhodnutí“. Toto ustanovení se podle čl. IV bodu 6. novely použije na „plnění vymožené v exekuci“ ode dne nabytí účinnosti novely. Plnění ze zablokovaného účtu je kvazidobrovolná platba, jejímž účelem je nepochybně plnění vymáhané povinnosti a takto přijaté plnění se považuje za vymožené plnění, na které se použije ustanovení § 265a OSŘ, byť to na první pohled nemusí být patrné, zejména je-li takto plněno na účet oprávněného (viz § 46 odst. 4 EŘ).

Shora uvedené bude mít po přechodnou dobu také vliv na průběh tzv. milostivého léta. Kvazidobrovolná platba povinného učiněná ze zablokovaného účtu se bude pro účely aplikace ustanovení o milostivém létu (část druhá čl. IV bod 25. odstavec 1 podbod 1. novely) považovat za aktivní úhradu povinného v rámci milostivého léta (a nikoliv plnění, které musel povinný strpět v důsledku realizace exekučního příkazu).

REVOLUCE V DORUČOVÁNÍ PÍSEMNOSTÍ ZASÍLANÝCH EXEKUTOREM

JUDr. Lukáš Jícha

soudní exekutor
exekutorský úřad Přerov

Exekuční praxe se již dlouhou dobu potýká s nešvarem mizivé úspěšnosti doručování písemností, kdy adresát, zejména pak povinný, nemá zájem aktivně se účastnit exekuce a přebírat si zásilky. Častým důvodem je skutečnost, že se vysoké procento těchto osob na doručovací adrese trvale nezdržuje. Úspěšnost přebírání zásilek se v exekučním řízení pohybuje okolo 25 %, zbylé zásilky jsou doručeny fikcí s výrazným podílem vyvěšování výzvy k vyzvednutí zásilky na úřední desce exekutora. Zhruba 35 % osob v exekuci má trvalý pobyt na ohlašovně, dalších 40 % se nezdržuje na adrese trvalého pobytu, který je zpravidla i adresou pro doručování ve smyslu § 46b o. s. ř. Podíl datových schránek je u fyzických osob zatím stále nízký.

V praxi tak i přes účinné doručení fikcí přetrvává nešvar materiální neúčinnosti doručování, kdy zásilka obsahující písemnost exekutora je sice formálně účinně doručena, avšak v důsledku doručení fikcí se adresát s jejím obsahem neseznámil. Takové doručování je sice efektivní z hlediska postupu v řízení, neboť brání adresátovi mařit průběh řízení vyhýbáním se přebírání zásilek, takže je možné řízení vést i bez jeho aktivní účasti, avšak vyvstává otázka účelnosti takového zasílání zásilek, u něhož je předem zjevné, že si je adresát nepřevzme (nehodlá převzít) a s jejich obsahem se neseznámí (nehodlá seznámit).

Novela č. 286/2021 Sb. proto s účinností od 1. ledna 2022 v nových ustanoveních § 56a a § 56b zavádí povinnost exekutora v případě doručování zásilek fyzické osobě, která má trvalý pobyt na ohlašovně nebo na jiné adrese, která je adresou pro doručování, ale kde nedochází k přebírání zásilek, tyto zásilky za podmínek tam stanovených ukládat bez předchozího pokusu o doručení a vyvěsit o tom oznámení na centrální úřední desce. Za tím účelem novela zavedla povinnost Komory vést centrální úřední desku (§ 125a). Postup podle § 56a a § 56b nezávisí na volném uvážení exekutora, zda k němu přistoupí či nikoli. V případě splnění uvedených podmínek jimi

stanovených je exekutor povinen podle nich postupovat. Doručit písemnost na jinou adresu může, má-li za to, že je to v zájmu posílení pravděpodobnosti úspěšného doručení (§ 46a odst. 1 věta druhá o. s. ř.). Doručení fikcí na jinou adresu a jiným postupem než podle § 56a a § 56b je ale v těchto případech vyloučeno, neboť jiná adresa není v té době adresou pro doručování ve smyslu § 46a odst. 2 ani § 46b, ledaže by důvodem odlišného postupu exekutora byla například adresa uvedená v § 46b písm. d) o. s. ř., která je po dobu trvání podmínek adresou pro doručování.

Uvedený postup není v českém právním řádu nový. Institut doručení uložením u soudu upravuje například ustanovení § 46c odst. 2 a 3 o. s. ř. Právní úprava doručování písemností platná od novely občanského soudního řádu provedené zákonem č. 7/2009 Sb., s účinností od 1. července 2009, vychází ze zásady, že každý si má svá práva střežit sám. Adresát je odpovědný za existenci adresy pro doručování a ochranu vlastních zájmů a je též povinen zajistit přijímání písemností na této adrese bez ohledu na to, zda se zde zdržuje. Tato zásada je vyjádřena abstraktním vymezením adresy pro doručování v ustanovení § 46b písm. a) o. s. ř., z něhož vyplývá, že je věcí adresáta, zda se pojistil proti doručování na adresu evidovanou v informačním systému evidence obyvatel tím, že uvede soudu adresu doručování, kde je pro něho bezpečné, že mu bude zásilka doručena. Novela prošla testem ústavnosti, přičemž Ústavní soud deklaroval odpovědnost adresáta za přebírání zásilek.¹ Soud na zákonem stanovenou adresu doručuje povinně, i kdyby mu bylo známo, že na ní k předání a převzetí listiny nemůže dojít, a byť by se dozvěděl ze sdělení některého z účastníků či jiných osob nebo ze své úřední činnosti, kde se adresát fakticky zdržuje.² Ustanovení § 46a odst. 1 o. s. ř. sice připouští, že adresátu lze doručit i na jinou adresu, to však nemá vliv na povinnost soudu doručovat na povinnou adresu pro doručování. Ustanovení § 50d odst. 4 o. s. ř. pak výslovně určuje, že omluvitelným důvodem, pro nějž by bylo možno vyslovit neúčinnost doručení podle odstavce 1, nemůže být skutečnost, že se fyzická osoba na adrese pro doručování trvale nezdržuje.³

Lze proto očekávat, že ukládání písemností bez předchozího pokusu o doručení v případech uvedených v § 56a a § 56b při případném přezkumu před Ústavním soudem obstojí.

¹ Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 25. listopadu 2010, sp. zn. II. ÚS 2724/10; v právní literatuře shodně DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. *Občanský soudní řád I, II. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 304–305.

² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 5. 2012 sp. zn. 32 Cdo 80/2012.

³ Srov. též usnesení Ústavního soudu ze dne 12. ledna 2012, sp. zn. III. ÚS 3538/11.

Doručování na ohlašovnu (§ 56a)

Má-li být písemnost doručena fyzické osobě na ohlašovnu (úřední adresu trvalého pobytu totožnou s adresou obecního úřadu), pak režim doručování závisí na výsledku doručení písemností podle § 44 odst. 1 věty druhé exekučního řádu a exekučního příkazu poddlužníkovi. Tyto písemnosti totiž musí být adresátovi zaslány vždy. Teprve v případě, že se je nepodaří doručit, přistoupí exekutor k ukládání dalších v řízení doručovaných písemností u sebe a vyvěšení výzvy podle § 56a odst. 1 na centrální úřední desce.

Doručení písemnosti uložené u exekutora je upraveno v odstavci 3. Nevyzvedne-li si adresát písemnost ve lhůtě 10 dnů ode dne zveřejnění výzvy podle odstavce 1 nebo nedoručil-li exekutorovi adresát písemnosti ve stejné lhůtě žádost o zaslání písemnosti na jinou adresu, považuje se písemnost posledním dnem této lhůty za doručenou, i když se adresát o uložení nedozvěděl. Adresa, kterou adresát uvedl v žádosti podle předchozí věty, se považuje za adresu pro doručování pro dané řízení podle § 46a odst. 2 občanského soudního řádu.

Tento postup je vyloučen v případě, že adresát písemnosti uvedené v § 56a odst. 4 zasláné na adresu ohlašovny převzal. V takovém případě exekutor pokračuje ve faktickém zasílání písemností na adresu ohlašovny a postup podle § 56a se neuplatní, a to až do okamžiku jejich nepřevzetí nebo nevyzvednutí v úložní době. Od tohoto okamžiku exekutor postupuje podle § 56a odst. 1 a 3.

Pokud adresát v úložní době požádá o zaslání písemnosti na jinou adresu, exekutor písemnost přepošle. Pro další doručování tato adresa platí jako adresa sdělená účastníkem pro doručování písemností v tomto řízení a bude na ni úspěšně doručeno i v případě, že se na této adrese adresát nezdržuje, nemá schránku nebo nelze zanechat výzvu. V takovém případě bude zásilka doručena fikcí podle § 49 odst. 2 věty druhé a § 46 odst. 4 věty třetí a § 50 odst. 2 o. s. ř. Dojde-li na této adrese k doručení některou z forem kvalifikované fikce doručení, pak se pro další zásilky uplatní postup podle § 56b exekučního řádu.

Doručování ve zvláštních případech (§ 56b)

Jak bylo uvedeno výše, zhruba 40 % osob v exekuci se nezdržuje na adrese trvalého pobytu, která není ohlašovnou. K doručení písemností proto dochází formální fikcí bez materiálního účinku seznámení se s obsahem písemnosti. Proto i v těchto případech je namístě šetřit prostředky exekutora a nemrhat jimi, jestliže je pojmově vyloučeno, aby se adresát s obsahem písemnosti seznámil.

Jestliže se tedy exekutorovi vrátí jako nedoručitelná zásilka, která

- a) byla vrácena z důvodu, že v místě doručování nebylo možné zanechat výzvu, nebo
- b) byla vrácena z důvodu, že v místě doručování není schránka pro vhození písemnosti, nebylo-li současně vhození do schránky vyloučeno, doručuje exekutor další písemnosti tak, že namísto jejich fyzického odeslání uloží doručovanou písemnost u sebe a zveřejní na centrální úřední desce (§ 125a) výzvu, aby si adresát písemnost vyzvedl nebo požádal o její doslání na jinou adresu. Tento postup se uplatní jak pro písemnosti doručované do vlastních rukou, tak pro jiné písemnosti nebo oznámení, které nebylo možné vhodit do schránky.

Podmínkou postupu podle § 56b je tak předchozí doručení fikcí podle § 49 odst. 2 věty druhé a § 46 odst. 4 věty třetí nebo § 50 odst. 2 o. s. ř. na tuto adresu. Dojde-li v dalším průběhu exekuce ke změně adresy pro doručování nebo ke sdělení adresy pro doručování podle § 46a odst. 2 o. s. ř., exekutor od tohoto okamžiku již nepostupuje podle § 56b a písemnosti zasílá na adresu pro doručování.

Centrální úřední deska

Pro účely doručování podle § 56a a § 56b novela zavádí povinnost Komory vést centrální úřední desku, na níž se způsobem umožňujícím dálkový přístup vyvěšují výzvy k vyzvednutí písemností podle § 56a a 56b (§ 125a). Smyslem Centrální úřední desky je zefektivnění doručování těm účastníkům a dalším adresátům v exekučním řízení, jimž se zásilky prokazatelně doručují fikcí proto, že na uvedené adrese nebydlí, nelze jim zanechat výzvu nebo nemají schránku, a to zavedením jednoho centrálního místa, kde je možné dohledat výzvy k vyzvednutí písemností uložených u jednotlivých soudních exekutorů.

Současně exekutor nebude vynakládat peněžní prostředky na marné doručování zásilek. Upuštění od zaslání písemnosti s uložením a doručením vyvěšení výzvy není v našem právním řádu novinkou a zcela jistě obstojí i testem ústavnosti. V zájmu posílení možnosti adresáta seznámit se s obsahem písemnosti se výzva k vyzvednutí písemností podle § 56a a 56b z centrální desky svěsí po uplynutí 60 dnů ode dne vyvěšení.

Vyloučení aplikace § 56a a § 56b

Vedle případu uvedeného v § 56a odst. 4 se postup podle § 56a a § 56b nepoužije při zasílání spisu oprávněné osobě podle § 94 odst. 3 a 4. Spis tak musí být na uvedenou adresu zaslán, i když jde o adresy, které by jinak podléhaly režimu doručování podle § 56a a § 56b.

Přechodná ustanovení

Podle čl. IV bodu 1 přechodných ustanovení k novele č. 286/2021 Sb. není-li dále stanoveno jinak, dokončí se exekuční řízení zahájená přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona podle zákona č. 120/2001 Sb., ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Výčet ustanovení, která se v exekučních řízeních zahájených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona použijí ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, je upraven zejména v čl. IV bodě 7 přechodných ustanovení novely. Ustanovení § 56a a § 56b v tomto výčtu chybí, proto se nový způsob doručování použije až na řízení zahájená po 1. 1. 2022.

ZA MODERNÍ EXEKUCE

JUDr. Karel Havlíček

zakladatel Stálé konference českého práva

Stálá konference
českého práva

Vlastenecký sál staroslavného Karolina v Praze se stal 12. listopadu 2021 dějištěm pozoruhodné konferenční akce. Exekutorská komora ČR ve spolupráci se Stálou konferencí českého práva uspořádaly symposium odborníků nazvané příznačně: „Analýza vybraných problémů aktuální exekuční novely (smysl a pochybnosti)“. Měl jsem tu čest konferenci moderovat, a proto mě také vedení redakce Komorních listů oslovilo se žádostí o report. Popravdě: nejradši bych publikoval v plném rozsahu všechna vystoupení, která na této akci zazněla, neboť byla mimořádně zajímavá, ale rozsah článku, který mi byl stanoven, takové řešení neumožňuje. Pokusím se tedy představit zde alespoň stěžejní myšlenky, jež byly na sympoziu prosloveny.

Je třeba podotknout, že konference vznikla jako součást celého projektu akcí připravených k 20. výročí Exekutorské komory a zavedení soudních exekucí do českého právního řádu. Zároveň však nebyla koncipována primárně jako slavnostní událost, i když v těchto pohnutých koronavirových dobách je slavnostní vlastně každá příležitost, kdy se můžeme setkat. Exekutorská komora se rozhodla i v tomto rámci preferovat aktivity pracovní a fakt, že takové jubileum lze použít k určitému bilancování, sumírování a především promyšlení koncepčních záležitostí. Tomu napovídal i fakt, že akce byla zařazena do programu X. ročníku Stálé konference českého práva.

Přes to, co jsem uvedl o výběru hlavních myšlenek, úvodní slovo prezidenta Komory považuji za stěžejní východisko, a proto je uvádím v plném znění.

Úvodní slovo

**prezidenta Exekutorské komory
Mgr. Jana Mlynarčíka**

Jménem Exekutorské komory ČR vás vítám na dnešní odborné konferenci věnované analýze vybraných problémů aktuální exekuční novely. Ve skutečnosti ovšem chceme, aby význam této akce přesáhl onu „aktuálnost“, která by se mohla jevit jen jako momentální pěna dní. Jak všichni víte, připomínáme si v letošním roce dvacetiletí existence naší profesní organizace a zároveň dvě dekády fungování soudních exekutorů v České republice. Osobně jsem přesvědčen, že jubilea jsou mnohdy jen čísla a o věcech

se má mluvit tehdy, když to má nějaký věcný smysl, nikoliv ve chvíli, kdy kalendář připomene nějaké „kulatiny“. Současně si však myslím, že ty uplynulé dvě desítky let a zkušenosti z nich získané takový věcný smysl dávají a že je důležité vnímat aktuální otázky v kontextu.

Poslyšte v této souvislosti několik rámcových údajů: Téměř 10,5 milionu exekucí nařízených, z toho 5 milionů a sedm set tisíc ukončených a z nich 3 miliony dvě stě tisíc kompletně vymožených exekučních titulů. Přesná čísla můžeme specifikovat, ale v tom není podstata věci.

Jistě, všechny statistiky podléhají jisté korozi subjektivismu – a jak lze parafrázovat Churchilla, není radno věřit jiným statistikám než těm, které si sami sestavíte. Ale když vám ručička měřiče efektivity ukazuje nějaká data dvacet let, bylo by jim třeba věřit přinejmenším jako trendům. Dlouhodobě docílujeme více než třicetiprocentní úspěšnosti vymáhání, což je podle našich skromných odhadů nejméně desetinásobný nárůst proti dobám „předsoudněexekučním“. Svědčí to o tom, že politický a legislativní projekt soudních exekucí skutečně patří k těm nejuspěšnějším v našich novodobých samostatných českých dějinách státu a práva. Sáhne-li po průměrných ukazatelích, dospějeme k neuvěřitelnému výsledku více než pěti ukončených a více než tří úspěšně vymožených exekučních případů na každého jednoho soudního exekutora denně. Po dvacet let! Jsem si jist, že co do efektivity patříme k absolutní špičce tuzemské právní scény.

Zde ovšem narážíme zároveň na problém, který má nejen úzce právní, ale i filozofické, morální, ideologické a politické rozměry. Efektivnost systému ještě sama o sobě neznamená – či alespoň nemusí znamenat – jeho optimální a žádoucí stav. Právo totiž musí komplexně zajišťovat společenský mír, to patří k jeho základním úkolům. To jsou také parametry, které dnešní vnitřně rozpolcená

a mimořádně sociálně, genderově a kulturně citlivá euroatlantická společnost silně vnímá, což je samozřejmě naprosto v pořádku. Současně ovšem platí, že zvýšená pozornost těmto parametrům nesmí zcela potlačit význam tvrdých parametrů ekonomických. Jde o umění balance, o nastavení správného poměru celého parametrického systému. K tomu se dostaneme později.

Soudní exekutor nepochybně nepatří k miláčkům publika ani médií. Dopouštíme-li se nějakých excesů, nejsou to ale excesy stavu, nýbrž jednotlivců. Dojde-li k nim, ať nám veřejnost i sdělovací prostředky pouštějí žilou. To musíme snést a napřít všechny síly k tomu, abychom excesivní projevy své i našich kolegů dokázali včas a přesně identifikovat a vypořádat se s nimi – sankčně i preventivně. Neradi – to je lidské, ale s pokorou, která je výsostně lidská, přijímáme i fakt, že zatímco ojedinělá pochybení jednotlivců se snadno ocitnou v centru obecné pozornosti, o dobrých výsledcích se prakticky nemluví. To ovšem neznamená, že bychom se s takovým stavem chtěli pasivně smířovat. Zdaleka ještě neděláme všechno dokonale, ale ani my sami, ani stát a společnost si nezasloužíme, aby se s exekutorskou kartou v politických kruzích hrálo jako se žaludským esem, které lze vytáhnout vždy, když je potřeba odvést pozornost od jiných problémů.

Vezměme jen sociálně mimořádně citlivou otázku rozvrácených rodin. Podle kvalifikovaného odhadu vymáhali soudní exekutoři za těch dvacet roků výživné pro více než 55 tisíc dětí, ročně pro ně vymohli přes jeden a čtvrt miliardy korun. Nebo jiný příklad: Kdybychom sledovali, kolik během dvaceti let získal tento stát z exekucí na dani z přidané hodnoty, došli bychom ke 300 miliardám korun. Další jasné důkazy efektivity soudně exekutorské praxe.

Chtěli bychom ale dnes soustředit pozornost na legislativu. Než se dostaneme k té ryze aktuální, k legislativě „milostivého léta“, která vzbuzuje všeobecnou pozornost, dovolte mi ale připomenout opět důležitý kontext.

„Neutěšený stav při vymáhání práva může vést nejen ve ztrátu důvěry v soudy, ale i v základy právního státu vůbec a ve svém důsledku vede k hledání praktických možností, jak vymoci oprávněnou pohledávku jinou než zákonnou cestou,“ konstatuje se v důvodové zprávě k zákonu č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech (exekuční řád). Tentýž zdroj vysvětluje důvody, jež vedly k začlenění institutu soudních exekucí do českého právního řádu. Hlavním katalyzátorem je poznatek, že *„ve státech, kde byl institut soudních exekutorů již zaveden, je statisticky evidována vyšší efektivnost vymáhání pohledávek. V průměru se v odborných pramenech uvádí zvýšení efektivity o 70 %. Dalším efektem je snížení počtu případů, kdy jsou pohledávky vymáhány nezákonným způsobem, neboť při rychlém vymožení soudem přisouzených nároků není důvod uchýlovat se*

*k nestandardním a v řadě případů i nezákonným řešením. Jako nepřímý důsledek efektivnosti exekučního řízení je za-
znamenáno i snížení nápadu zejména u sporné občansko-
právní agendy, neboť účinná a rychlá exekuce vede strany
sporu k úsilí dosáhnout mimosoudního narovnání sporu
zejména proto, aby se vyhnuly nákladům jak nalézacího, tak
exekučního řízení.“*

Takto viděl zákonodárce hlavní kontury zavedení soud-
ních exekucí před dvaceti lety. V jejich průběhu se úhly
pohledu pochopitelně měnily na základě odborných
zkušeností, které jsme jako členové profesní komory zís-
kali, především však na základě politických zájmů prosa-
zovaných ve veřejném mínění, v médiích a posléze v par-
lamentu. S některými z nich jsme se z odborného
hlediska mohli ztotožnit, jiné považujeme za nešťastné
a kontraproduktivní.

Diagram, který jsme nazvali „Exekuční legislativní strom“,
je čestným pokusem objektivně a srozumitelně představit
základní aspekty zákonodárství týkajícího se soudních
exekucí. Váže se k období od 1. září 2001 do 31. října 2021.

Předem nutno podotknout, že za tu dobu byl exekuční
řád mnohokrát přímo novelizován. K tomu je v realitě
třeba přidat nesystémové novelizace plynoucí především
ze speciální „covidové“ legislativy, jimiž jsme se však
rozhodli v zájmu objektivity v diagramu nezabývat a ne-
přihlížet k nim.

Pokud bychom měli posuzovat legislativu podle tzv. in-
dexu relativní stability, který vyjadřuje poměr délky
platnosti právního předpisu k počtu jeho změn, dostane-
me se k číslu 0,39. Na 20 let platnosti připadá 51 noveli-
zací tohoto předpisu. To je jen o něco málo horší číslo,
než můžeme registrovat u jednoho z nejproblematictějších
pomníčků naší legislativy, jímž je více než stopade-
sátkrát měněný občanský soudní řád, který se ovšem – na
rozdíl od exekučního řádu – brzy dožije šedesátky.

EXEKUČNÍ LEGISLATIVNÍ STROM 31. 10. 2021

Následující sestava položek
diagramu je jednoduše srozu-
mitelná. Vidíte, jak z pevného
a konzistentního kmene pů-
vodního znění exekučního
řádu vyrostl strom košaticí se
každoročními novelizacemi,
z čehož výjimku činí pouze
roky 2014 a 2016. V roce 2001
přišla první změna, o rok poz-
ději další. Rok 2003 přinesl
dvě novely, následující rok již
pět. Po skromném roce 2005
s jedinou novelou přichází
početně nejbohatší cyklus let
2006 se čtyřmi, 2007 se dvě-
ma, 2008 se čtyřmi a 2009

dokonce se sedmi novelizacemi. V roce 2010 opět osa-
mocená jediná změna, ale v letech 2011–2012 po dvou
a v roce 2015 zase šest novel. Vyčerpání zákonodárců se
projevilo v letech 2014 a 2016, kdy poprvé a naposledy
nebyl zákon měněn. Roku 2015 a 2017 přišlo po třech
změnách, další tři roky po jedné a v letošním čtyři.
Opravdu pěkný výsledek! Co to může znamenat? Jsou
pouhá tři možná logická vysvětlení.

První zní: Legislativní koncept přijatý před dvaceti lety
byl chybný. Problém byl tedy hned v procesu zrodu exe-
kučního řádu. Ačkoliv se politické reprezentace střídaly
zprava doleva a zase zpět, ačkoliv vlády byly konzervativ-
ní, socialistické i liberální, všechny zřejmě považovaly pů-
vodní model za nevyhovující do té míry, že jej musely pěti
desítkami novelizací podstatně proměnit.

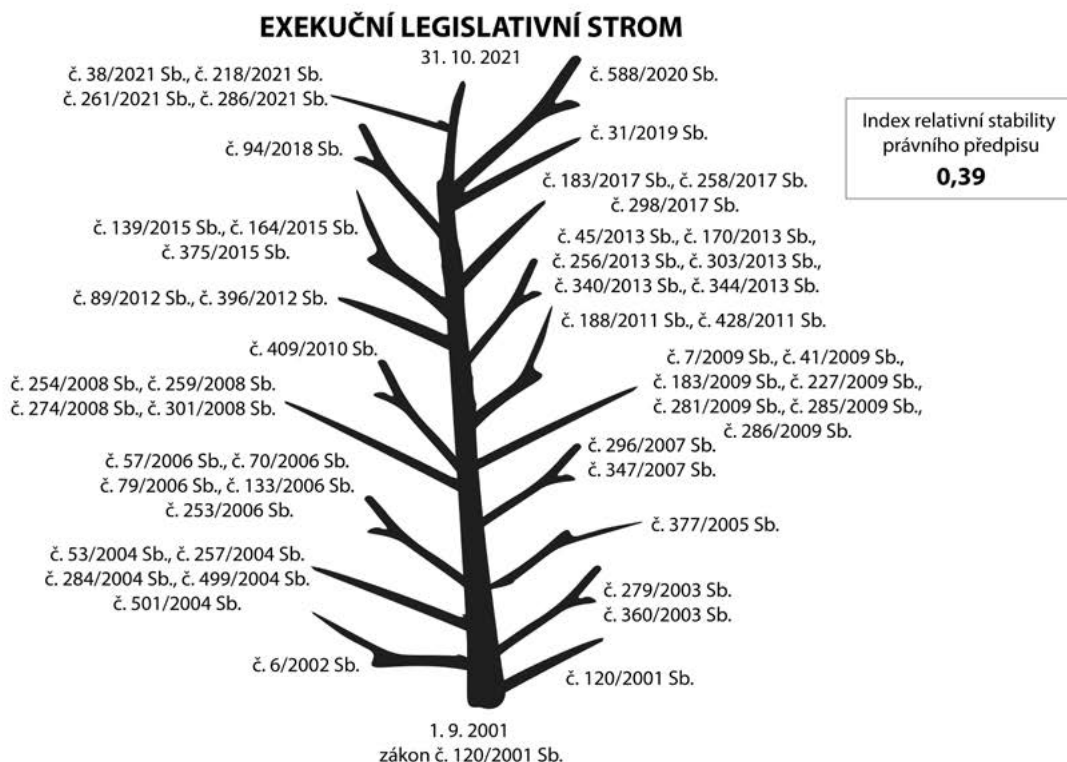
Druhé vysvětlení: Společenská situace poslední dekády
druhého a prvních dvou dekád třetího tisíciletí se natolik
změnila, že legislativě nezbylo než průběžně reagovat,
aby byl dodržen princip přijatelnosti práva a přiměře-
nosti právní regulace.

Třetí možná interpretace: V zásadě správný legislativní
koncept jsme nedokázali zafixovat a případně jen drobně
vylepšovat v příboji vln, které vyvolávají pěnu dní, takže
množství novelizací exekučního řádu je obrazem naší
nízké právní kultury, která připustila, aby silná volatilita
povrchních politických a ideologických změn vedla též
k velmi častým změnám práva.

Nejpravděpodobnější ovšem je, že na vývoji a součas-
ném stavu se různou měrou podílely všechny uvedené
modely.

Zkusili jsme tento problém alespoň rámcově rozklíčovat.
Vraťme se proto k našemu diagramu. Z uvedených větví naši
experti vybrali polovinu – přesně 26, jež reprezentují nove-
lizace obsahující změny významnější povahy. Ty jsme roze-
brali na jednotlivé instituty, které jimi byly do zákona doda-
tečně vneseny, nebo které naopak byly ze zákonné úpravy
vypuštěny. Každému z takových zásahů jsme pak přiřadili
kladný bod, jestliže šlo z odborného hlediska o zásah jedno-
značně prospěšný (například zákon č. 347/2007 Sb. zavedl
institut vykonavatele soudního exekutora), záporný bod,
pokud jsme přesvědčeni, že změna nebyla efektivní (napří-
klad zákon č. 396/2012 Sb. neúčelně prodloužil lhůty pro
„dobrovolné“ plnění na 30 dnů), nebo kladný i záporný bod,
jestliže některé aspekty provedené změny jsou prospěšné,
avšak mají i své negativní stránky (například stejný zákon
prosadil koncentraci řízení u návrhu na zastavení, ačkoliv
tento účel judikatura popírá).

Tímto způsobem jsme přidělili 104 pozitivní body a 78 bo-
dů záporných, což znázorňuje tento stav diagramu. Pozit-
ivní body vychylují původní kmen jedním směrem, zá-
porné směrem opačným.

Protože poměr obou bodových kont je zhruba 4:3 ve prospěch pozitivních, můžeme konstatovat, že většinou novelizace přinesly zlepšení legislativního prostředí bez ohledu na to, jestli zároveň také konvenovaly exekutorskému stavu.

K jinému obrázku dojdeme, budeme-li sledovat aberace původního kmene směrem k prodlužnickým či prověřitelským trendům růstu.

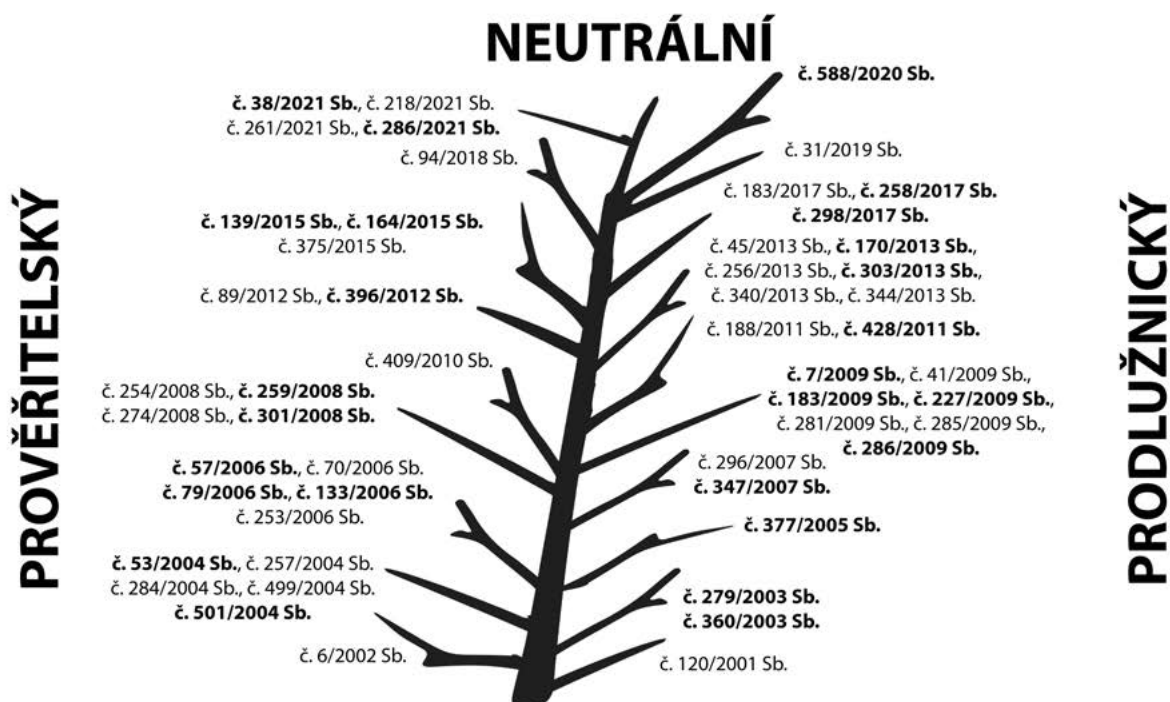
Tato forma diagramu zřetelně ukazuje, že startovní neutrální poloha soudních exekucí se zejména v poslední době vychyluje prodlužnickým směrem. To může být nejspíš interpretováno jako výsledek politických snah uplynulého dvacetiletí nového milénia a jako jistý odraz obecně převládajícího narativu, který se promítl do práva v posledním dvacetiletí pod symbolickým heslem „ochrana slabší strany“. Znamená to také posun pozice soudního exekutora. Srovnáme-li text důvodové zprávy zmiňované na začátku s dnešní realitou, nepochybně dojdeme k závěru, že původně zdůrazňovaný základní smysl zákona – vytvořit podmínky pro silné zefektivnění vymahatelnosti práva – doznal značné proměny.

Pragmatismus ustoupil do pozadí a rozhodným kritériem politické přijatelnosti legislativních změn se stala státem garantovaná forma solidarity, rovnosti ve výsledku a hledání sociálního smíru. Pojem „milostivé léto“, který je v souvislosti s legislativním vývojem exekutorského práva skloňován ve všech pádech, je příznačným završením další etapy vývoje. Soudní exekutor, na počátku prodloužená ruka soudu a zároveň zainteresovaný

právní vymahatel, se v tomto modelu stává postupně daleko více právním ochráncem dlužníka.

Předkládáme tento diagram s mimořádnou snahou o kontextuální objektivitu jako odborný snímek určitého významného procesu, z něhož se budou jistě odvíjet další legislativní kroky. Směr přesněji neznáme, bude záviset na politické vůli zákonodárce. Neměli bychom však zůstat stranou tohoto dění. Proto zároveň chceme deklarovat rámcovou vizi, jež shrne náš pohled na základní kontury moderních soudních exekucí do budoucna. Tento pohled chceme nabídnout zákonodárcům a exekutivě, abychom účelně přispěli k formování příští legislativy, jejímž smyslem by nepochybně měla být další kultivace Exekučního legislativního stromu.

V rámci dnešní odborné konference budou předloženy analýzy vybraných aktuálních problémů dosud poslední z řady novel základního exekučního předpisu. Myslím, že respektujeme dávnou právní zásadu „audiatur et altera pars“ – buď slyšena i druhá strana. Tentýž přístup předpokládáme od věřitelů i dlužníků, od politiků i zákonodárců, od médií i občanské společnosti. Chci z tohoto místa jasně deklarovat naši otevřenost a připravenost k široké diskusi o všech aspektech, které je třeba brát v úvahu, pokud chceme docílit stavu, kdy obě stránky věci, o kterých jsem mluvil, budou ve vzájemné synergii přispívat k dosažení reálného optima: společenský mír musí být zajištěn ve jménu humanity a křehké spravedlnosti, právní stát musí být opřen o vysoce efektivní mechanismus vymahatelnosti práva. Doufám, že tato

konference bude prvním dobrým krokem na cestě, kterou bychom se takto chtěli vydat.

Rozprava

V debatě poté vystoupili nejprve významní politici, členové Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

Mgr. Marek Benda ocenil projev prezidenta Komory a předložil tři teze jako poznámky k tématu.

První teze: Exekutor je opravdu jen ten, kdo má vymáhat. Ve společnosti existují dluhy, ale exekutor za ně v žádném případě nemůže. Tyto dluhy vznikly jinde a jindy, exekutor má k dispozici exekuční titul, což je zpravidla soudní rozhodnutí. To, že ve veřejném narativu jediným viníkem dluhů jsou exekutoři, je velmi nespravedlivé.

Druhá teze: Zásadní slabinou Exekutorské komory je nejednotnost. Za tuto komoru vždy zaznívá mnoho hlasů, každý chce něco jiného, což způsobuje, že efektivita prosazování zájmů soudních exekutorů je nižší, než by bylo žádoucí.

Třetí teze: Z poslední exekutorské novely se stal jen zoufalý souboj o teritorialitu, o to, zda dojde či nedojde k přerozdělení trhu. To ale není věc, kterou by měla řešit legislativa a politika, to si musí každý vyřešit sám. Tento fakt vedl k tomu, že všechny ostatní problémy, které byly

v té novele skryty, se dostaly jaksi pod úroveň boje o teritorialitu. Z novely se tak stal odstrašující příklad toho, jak se legislativa dělat nemá. Z vlády přijde něco, co není pořádně dojednáno, řeší se sněhulák a teritorialita, ministryni to absolutně nezajímá, a pak se z toho stane soubor zlepšovacích návrhů napříč Poslaneckou sněmovnou, bez celkové koncepce a smyslu. Takové věci musejí být dobře připraveny exekutivou. Sněmovna může tu a tam malinko vychylovat, ale nemá vymýšlet nové a nové nápady.

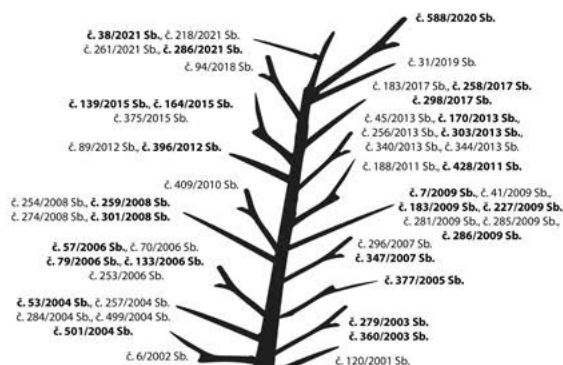
M. Benda zdůraznil, že na exekuční řád by se nemělo minimálně dva roky sáhnout. Podívat se, co funguje a co ne, a teprve pak vyhodnotit a přemýšlet o tom, jak došlo k vychýlení exekučního legislativního stromu.

Poslanec **Mgr. Marek Výborný** se připojil ke kritice nejednotnosti exekutorského stavu, ale zároveň ocenil úroveň spolupráce s vedením Komory za prezidenta JUDr. Plášila i nyní, v době prezidentství Mgr. Mlynářčika, ve vztahu k legislativě i ke sněmovnímu podvýboru pro exekuce, insolvence a oddlužení. Přidal se též k názoru, že po stavu legislativní nouze, který provázal pandemicou krizí, by bylo třeba vyhlásit stav legislativního blahobytu a s jakýmkoliv novými zákonodárnými náměty spíše nějakou dobu šetřit.

Zásadní právní úprava typu velké exekuční novely by rozhodně neměla vznikat způsobem, který tu byl popsán. Bohužel byla věc uměle vychýlena k diskursu o teritorialitě, což ovlivňovalo i naši dlouhodobou snahu o hledání nějakých vyvážených řešení. Problém tkví v neshodách

NEUTRÁLNÍ

PROVĚŘITELSKÝ
EFEKTIVITA VYMÁHÁNÍ
PRAGMATISMUS
SOUDNÍ EXEKUTOR =
VYMAHATEL PRÁVA

PRODLUŽNICKÝ
SOLIDARITA
SOCIÁLNÍ SMÍR
SOUDNÍ EXEKUTOR =
OCHRANITEL
SOCIÁLNÍHO SMÍRU

panujících v samotné Komoře. V situaci, kdy běží 4,5 milionu exekučních řízení, nevyřešila by teritorialita vůbec nic. Není to kouzelný proutek, byť se tak leckdy ve veřejném prostoru prezentuje.

Z mnoha větví exekučního legislativního stromu je tato novela největší systémovou změnou exekučního prostředí od samého počátku. Motivací byla snaha o jeho kultivaci, o vyvážení směrem k povinným i oprávněným, nikoliv o vychýlení.

Milostivé léto je podle M. Výborného jedním z nástrojů exekuční novely, jehož úkolem je řešit minulost, nikoliv to, co nastane do budoucna. Je to upřímná snaha podat ruku veřejnoprávních i soukromoprávních věřitelů směrem k dlužníkům. Sněmovnou prošlo pouze to, co se týká institucí veřejnoprávních, ale v praxi vidíme už teď, že se k tomuto modelu hlásí i některé instituce soukromoprávní. Milostivé léto není tlustá černá čára, neznamená snahu o vychýlení ve prospěch dlužníka jakousi dluhovou amnestií a už vůbec ne, že by se dluhy neměly platit. Podanou rukou je jasné sdělení: Zaplatť veškerý dluh, jistinu, do posledního halěře, uhradť alespoň částečně náklady spojené s administrací dluhu!

Pozitiva se nevztahují jen k dlužníkům, kterým může milostivé léto otevřít příležitost k restartu. Může ale přinést pozitivní dopady i pro věřitele, může znamenat výrazné snížení administrativní zátěže pro obecní a městské úřady, dopravní podniky a další subjekty a uvolnit ruce i těm, kdo dluhy vymáhají.

V závěru poslanec M. Výborný požádal exekutorský stav, aby vůči těm, kteří budou chtít využít této možnosti, projevil maximální vstřícnost.

Odborné stanovisko z pohledu soudních exekutorů přednesl člen Komory **Mgr. Vojtěch Jaroš**. Hovořil o skepsi, která panuje v odborné i poučené laické veřejnosti ohledně věcně novelizované právní úpravy vymáhání pohledávek.

Je zjevné, prohlásil, že právní úprava obsažená zejména v bodu 25 části druhé čl. 4 zákona č. 286/2021 Sb. vyvolává řadu otázek a výhrad. Výhrady k milostivému létu lze podle Mgr. Jaroše rozdělit do dvou skupin: na výhrady ideové a na výhrady právní.

K tomu řečník uvedl: „*Základem výhrad ideových je samotný zdroj inspirace, ať už je jím to starozákonní milostivé léto, nebo katolické svaté roky. Zrcadlem těchto institutů v českém právním řádu je a má být insolvenční řízení. Existuje-li společenská poptávka po změně pravidel pro řešení předlužení, pak jí má být vyhověno právě změnou pravidel insolvenčního řízení, nikoliv legislativním vpádem do exekučního řádu. Je-li dokonce zapotřebí předefinovat druhy, rozsah a výši příslušenství, má se tak dít úpravou hmotného, a nikoliv procesního práva. A konečně – vznikne-li požadavek na zpětné revidování již existujících majetkových práv, je třeba tak učinit v souladu s čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod, tedy za náhradu.*“

Za předmět ideových výhrad není žádoucí považovat podle V. Jaroše samotnou snahu snížit zadluženost obyvatel

nebo potřebu vypořádat se se společenskými dopady dlouhodobě vedených exekucí, ale způsob, jakým je toho dosahováno a jak je to realizováno. „Přijaté řešení je ne-systémové, neřeší příčiny zadluženosti, jeho součástí není žádný mechanismus – například spočívající právě v propojení s insolvenčním právem, který by do budoucna aspoň trochu sliboval, že nedojde k opětovnému nárůstu počtu exekucí. Integrální součástí milostivého léta, de facto jeho genetickou výbavou, je příslib naděje, že stačí vydržet dostatečně dlouho, a znovu budou dluhy a exekuce mazány,“ prohlásil.

Představu, že jediné široká a obecně pojatá právní úprava je i skutečně spravedlivá, označil vystupující za nesmysl, neboť milostivé léto se vztahuje na dluhy dávné i zcela čerstvé, stejně na exekuce zahájené před mnoha lety i letos, bez zřetele k tomu, jestli je povinný skutečně v zajetí dluhové spirály. Prvotní zkušenosti podle V. Jaroše navíc jasně ukazují, že o milostivé léto se nejvíc zajímají především osoby, jejichž životním krédem je levně koupit, draho prodat a pozdě platit faktury. Kritizoval též skutečnost, že stát se na milostivém létu dokonce nepodílí ani tak, že by žalobcům vrátil zaplacený soudní poplatek tam, kde pohledávku ani jinak uplatnit nešlo. Za největší ztrátu označil pokles důvěry v předvídatelný právní stát.

Pokud jde o právní výhrady, za zásadní chybu V. Jaroš považuje to, že poměrně velká a významná právní úprava je přijata v podobě přechodného ustanovení, nadto bez zodpovědné analýzy dopadů. Obtížně řešitelné problémy způsobuje také to, že zákonodárce v předpisu použil výrazy, jejichž obsah nebyl předpisem definován a současně nejsou známy z jiných částí zákona (typicky jde o paušální náklady exekuce). „Interpretační mantinely, natož rozumné, v právním předpisu chybějí. Měl bych být vlastně poctěn, že mi bylo dopřáno a svěřeno právo takto nejasnou normu vykládat a aplikovat. Já to ale vnímám jako nepřijemnou povinnost. Povinnost s vysokou mírou odpovědnosti za výsledek, povinnost značně vybočující z rozsahu pověření k provedení exekuce, povinnost svým rozsahem přesahující pravomoci insolvenčního krajského soudu – a konečně: povinnost oceněnou 750 korunami. Zbytek si stát neopomene vzít na DPH. Znovu, stejně jako v roce 2013, přebírají exekutoři bez nároku na odměnu a ke své ekonomické újmě spousty práce, se kterou si stát neví rady. Společným jmenovatelem všech těchto výhrad je neúcta k erudici a odbornosti soudních exekutorů, kteří po celou dobu své existence byli například tahouny digitalizace alespoň části českého civilního procesu. Neúcta k legislativnímu procesu i k legislativním a legislativně technickým dovednostem. Napsat tweet a napsat právní předpis není stejná disciplína.

V nejširším pohledu pak jde o neúctu k adresátům normy, k občanům. Jako by zákonodárci nezáleželo na tom, jak si s jeho výtvozem poradí a co jim přinese,“ prohlásil V. Jaroš ve svém vystoupení.

K ústavním aspektům exekucí a postavení dlužníků a věřitelů se na konferenci vyjádřil **prof. JUDr. Aleš Gerloch, CSc.**, prorektor Univerzity Karlovy a přední český ústavní právník. Ocenil ve vystoupení prezidenta Komory vytyčení oněch dvou základních mantinelů, v nichž je třeba se pohybovat: vymahatelnosti práva ze strany jedné a sociálního smíru ze strany druhé, a připojil se k poslanci M. Bendovi s názorem, že ale udržování sociálního smíru není primárně úkol exekutorů, nýbrž širší otázka nastavení právních, ba dokonce i ústavních mechanismů.

Za východisko k ústavněprávní analýze problému označil zásadu „pacta sunt servanda“. Upozornil, že Listina základních práv a svobod tuto zásadu explicitně nestanoví, protože vyjadřuje a upravuje vztah osob a státu, respektive veřejné moci vůbec, což odpovídá dnes přijímanému extenzivnímu pojetí tohoto pojmu. Zároveň ovšem stanoví určité výjimky, což se týká například i vlastnického práva: „V čl. 11 Listiny najdeme nejen obecné vymezení ochrany vlastnictví, ale i historicky v našich podmínkách novější konstrukci, že vlastnictví zavazuje a nesmí být zneužíváno. Zde se tedy listinná úprava promítá právě do horizontálních vztahů. Současně jde o jeden z mála případů, kdy Listina stanoví explicitně určité povinnosti.

Vychází totiž ze zakotvení základních práv a svobod, nikoliv ze stanovení povinností. Přesto najdeme určité výjimky, a kromě toho jsou tu určité povinnosti vyplývající z jejího textu implicitně. Listina to řeší především ustanovením čl. 4 odst. 1, podle kterého lze povinnosti ukládat na základě a v mezích zákona při šetření základních práv a svobod. Z hlediska režimu postavení dlužníků ve vztahu k věřitelům lze připomenout zejména zajímavé ustanovení čl. 8 odst. 2, které představuje jeden z mála ústavněprávních limitů: Nikdo nesmí být zbaven svobody pouze pro neschopnost dostát smluvnímu závazku,“ uvedl prof. Gerloch.

Poté se ve vztahu k postavení soudních exekutorů a hmotněprávním i procesním aspektům exekucí věnoval obecně známým ústavním zásadám legální licence (každý může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co zákon neukládá), enumerativnosti veřejnoprávních pretenzí (státní, respektive veřejnou moc lze uplatňovat jen v případech a mezích stanovených zákonem a způsobem, který zákon stanoví), principu legálního omezení základních práv a svobod (meze základních práv a svobod mohou být za podmínek stanovených Listinou upraveny pouze zákonem) a zásadě omezených základních práv a svobod (při použití ustanovení o mezích základních práv a svobod musí být šetřeno jejich podstaty a smyslu). Upozornil, že zákonodárce nemůže v tomto ohledu postupovat úplně libovolně, je zde však poměrně široký prostor pro diskreci.

„Shrneme-li to, dojdeme k závěru, že obecně je možné, aby zákonodárce stanovil i výjimku ze zásady pacta sunt servanda, dotaženou případně právě až do oněch exekučních

důsledků. Je ovšem nutno zvažovat některé důležité okolnosti. Lze to označit jako otázku věcného a časového rozsahu tohoto postupu,“ uzavřel řečník. V této souvislosti poukázal na to, že tzv. milostivé léto je interpretováno jeho zastánci jako zcela výjimečný institut. „Pak se ale musíme ptát na důvody a účelnost jeho využití v tomto konkrétním pojetí a v této konkrétní době. Logickým důsledkem je pak totiž očekávání, že takovým krokem bude založen určitý cyklus, opakovatelnost. Můžeme tomu čelit námitkou, že to bude zhruba za padesát let nebo nikdy (alespoň ne v dohledné době), ale musel by zde být silný argument, že předložení ve společnosti je tak silné, že je přijetí takového institutu z hlediska společenského nezbytné,“ řekl prof. A. Gerloch.

Poukázal dále na význam principu rovnosti. Ten sice není absolutní, ale má minimálně dvě dimenze. První je rovnost mezi věřiteli a dlužníky, jejíž reformu by bylo možno za jistých okolností obhájit (poukazem na to, že určité dluhy jsou v zásadě nevyhnutelné, takže je výhodnější sáhnout k nějakému jednoduchému efektivnějšímu režimu). Druhá dimenze spočívá ale v rovnosti dlužníků mezi sebou navzájem, a je otázkou, nakolik se novela exekučního řádu s tímto problémem vypořádala, neboť navozuje situaci, kdy v různých typech řízení dochází k rozdílnému postavení dlužníků.

„Jak z hlediska legislativního postupu, tak z hlediska řešení vztahů mezi vymahatelností práva a udržení sociálního smíru ve společnosti, jak o tom mluvil pan prezident Mlynářčík, je třeba podle mého názoru volit promyšlenější a koncepčnější nástroje. Z toho důvodu skutečně podporuji a vítám myšlenku dát si dva roky prostor pro širší politickou a společenskou debatu, která by se dotkla komplexních aspektů této složité problematiky a zaměřila se obecně na to, jak uplatňovat zásadu *pacta sunt servanda* v soudobé společnosti,“ ukončil svůj projev prof. A. Gerloch.

Zajímavým doplněním „koloratury“ předmětné problematiky bylo vystoupení **doc. PhDr. Filipa Smolíka, Ph.D.**, z Psychologického ústavu AV ČR, který se zabýval chápáním pojmů souvisejících s otázkami dluhu, závazku a exekuce ve společnosti.

Hospodářskou komoru ČR reprezentoval na konferenci **doc. dr. Ladislav Minčíč**, který uvedl několik poznámek k milostivému létu z pohledu podnikatelské veřejnosti. Za správné označil vztažení aspektů tohoto institutu na veřejnoprávní věřitele. „Pardonování by nemělo být oktrojováno úplně všem. Vlastníci a manažeři firem by měli sami rozhodovat, což také souběžně s probíhajícími veřejnoprávními milostivými léty mnozí z nich dělají a dobrovolně se přidávají k této aktivitě,“ řekl mimo jiné. Pokud jde o rozsah veřejnoprávního milostivého léta, předložil ke zvážení, zda nevyhlásit také dílčí daňovou amnestii, přičemž ovšem poukázal na nebezpečí morálního hazardu. „Takový pardon může být vnímán jako políček řádným

poplatníkům, kteří trvale své povinnosti plní, i když by možná dokonce někdy až tak důslední být v tomto ohledu nemuseli. Navíc to může vyvolávat legitimní očekávání těch pardonovaných i zatím nepardonovaných z hlediska jejich budoucího jednání. Budou předpokládat, že přijdou další milostivé roky, a proto, i když dosud se chovali řádně, v budoucnu takovými nebudou.“ Konečně nabídl i úvahu, zda analogicky neaplikovat takovýto velkorysý přístup k ne-daňovým pohledávkám nejen u fyzických osob, ale i u obchodních korporací.

Jedním z hlavních řečníků sympozia byl soudní exekutor **JUDr. Lukáš Jícha**, který přednesl skvělou stručnou analýzu některých problémů plynoucích ze sledované novely exekučního řádu. Připomněl, že soudní exekutor je fyzická osoba, kterou stát pověřil exekutorským úřadem a která vykonává státní moc na úseku výkonu exekučních titulů, ale zároveň je ekonomicky nezávislá na státu, její činnost není hrazena z prostředků státního rozpočtu, není obdařena dotacemi jako neziskové organizace, takže své fungování musí hradit z toho, co vymůže v exekučním řízení.

Přitom zdůraznil: „Exekutor je povinen exekuci administrovat bez ohledu na to, zda bude, nebo nebude úspěšná. Pokud povinný podá návrh na zastavení exekuce, musím ho projednat, přestože vím, že exekuce příštích několik let nebude generovat žádný zisk. Můj zaměstnanec se nebude ptát, kde na to vezmu. Musím ho zaplatit, pokud ho nezaplatím, musím ho propustit. Mohu vzít někoho levnějšího, ale to znamená, že exekutorská profese se bude laicizovat.“ V této souvislosti připomněl názor soudkyně dr. Kasíkové, která upozorňovala na problém laicizace exekutorské profese již na předchozích sympoziích Stálé konference českého práva a varovala, že pod jejím vlivem klesá kvalita exekutorských rozhodnutí. Důvod tohoto trendu nepochybně spočívá v tom, že exekutorské úřady jsou podfinancované.

JUDr. L. Jícha vyvozuje, že „je úkolem zákonodárce, pokud nám ukládá povinnosti, vytvořit podmínky pro to, abychom byli adekvátně schopni je plnit, což také znamená naše zaměstnance zaplatit“.

Vystupující poukázal na to, že exekutor vykonává podle zákona exekuční činnost za úplatu, kterou je třeba rozumět náhrady hotových výdajů spojených s administrací řízení, ale také odměnu, z níž se hradí mzdy, energie, nájem, a konečně také přiměřený zisk exekutora. To je především otázka motivace k práci v profesi, která je neoblíbená, generuje značnou odpovědnost soudního exekutora, který ji nemůže vykonávat prostřednictvím právnické osoby. Navíc je odpovědný za škodu, kterou způsobí exekuční činností, celým svým majetkem, a ještě mu hrozí pětimilionová pokuta. V této souvislosti je třeba podotknout, že žádná jiná právnická profese nemá v kárném řízení tak tvrdou sankci jako soudní exekutoři.

Základní zásadou exekučního řízení je, že náklady exekuce hradí povinný a nárok soudního exekutora na náhradu nákladů vzniká už okamžikem, kdy je pověřen vedením exekuce. Z judikatury Ústavního soudu jasné plyne, že soudní exekutor vykonává exekuční činnost jako podnikatel (a zároveň jako úřední osoba) a že nese podnikatelské riziko toho, že exekuce bude bezvýsledná. Tuto myšlenku však Ústavní soud spojil se situací, kdy exekutor nebude úspěšný ve vymáhání pro nedostatek majetku na straně povinného, nikoliv s tím, že povinný majetek má, ale zákonodárce ho zbaví povinnosti hradit náklady exekuce. Ač jde o rozhodnutí z roku 2006, jeho závěry jsou stále aktuální. Jak formuloval dr. Jícha, „zákonodárce má povinnost vytvořit takové podmínky, aby riziko exekutora z bezvýsledné exekuce bylo vyváжено tím, že odměna dostačuje k uhrazení nákladů. Dokonce v případě, že exekuce skončí pro bezvýslednost, Ústavní soud deklaroval, že při nemajetnosti povinného exekutor má právo na náhradu nákladů exekuce, ale že na druhou stranu není nic špatného ani protiústavního na tom, že exekutorovi ten nárok na náhradu nákladů exekuce bude přiznán proti nemajetnému povinnému, protože může nastat situace, že v budoucnu povinný, který byl v době zastavení exekuce nemajetný, nějaký majetek nabude.“

Řečník rovněž zmínil další závěry Ústavního soudu, podle nichž odměna exekutora by měla být přiměřená namáhavosti a složitosti exekučního řízení. To se však týkalo situace, kdy povinný plnil dobrovolně, mimo exekuci a byla vůči němu účtována plná odměna. Jestliže povinný splní v třicetidenní lhůtě dobrovolně, má exekutor nárok na odměnu sníženou o 50 %. V žádném případě Ústavní soud neměl na mysli, že by exekutor měl v takovém případě účtovat pouze minimální odměnu, nebo že by neměl nárok na žádnou.

L. Jícha položil ve svém vystoupení kardinální otázku, nakolik je k dosavadní judikatuře Ústavního soudu relevantní zastavování exekucí v režimu novely č. 286/2021 Sb.? Konstatoval, že novela zavedla tři nové skutkové podstaty zastavení exekuce – milostivé léto, zastavování vybraných bagatelních pohledávek pro dluhy do 1500 Kč a zastavování exekucí „po šesti letech“. V prvním případě – pomíneme-li z hlediska ústavního nespornou retroaktivitu úpravy – se zcela zapomělo na to, že exekutor až do nástupu milostivého léta měl povinnost exekuci pod trestněprávní, škodní a kárnou odpovědností provádět, jinak by odpovídal celým svým majetkem za maření vymáhání pohledávky. Náklady na znalecké posudky, na mobiliární exekuce a další náklady, které vynaložil, nedostane, měl by se spokojit pouze s paušální částkou 750 Kč + DPH. Podobně nespravedlivý se jeví přístup v případech zastavování vybraných bagatelních pohledávek a zastavování exekucí „po šesti letech“. „Na rozdíl od judikatury Ústavního soudu, která přiznává exekutorovi jako ústavně konformní nárok na náhradu nákladů bezvýsledné

exekuce vůči povinnému, je zde výslovně zakotveno, že to, co si exekutor nevymohl, už po povinném nemůže chtít a jeho nárok na náhradu nákladů exekuce zaniká. Lze předpokládat, že minimálně § 55 exekučního řádu bude dříve nebo později předmětem judikatorního zásahu Ústavního soudu,“ uzavírá dr. Jícha tuto úvahu.

K tomu přidává ostrou kritiku skutečnosti, že ve všech těchto případech zastavovacích režimů zcela absentovala diskuse před jejich přijetím, novela nebyla připravována v žádných odborných orgánech či komisích. „Legislativa se tvoří na základě domněnek – a to je špatně. Potom se bohužel setkáváme na těchto konferencích, exekutoři spílají politikům, politici vyčítají exekutorům, že jim nerozumějí, dochází k třenicím o tom, co je významem konkrétních změn, které jsou nesrozumitelné. Všem tomu by bylo možno předejít tím, kdyby se důležitá legislativa tvořila na odborných platformách, kde by se diskutovalo o tom, co to přinese, co to nepřinese, co to obsahuje a co by to ještě mělo obsahovat, jaké jsou problémy z hlediska ústavního i praktického. Do takových norem má z hlediska práce na jejich tvorbě vstoupit každý, jehož se regulace bude dotýkat,“ tvrdí – nepochybně právem – L. Jícha.

Kriticky se k novým právním regulacím vyjádřil i náměstek výkonného ředitele České bankovní asociace **Mgr. Filip Hanzlík**. Ve shodě s poslancem M. Bendou označil exekuční novelu za jakousi „sesypávku zlepšováků“, které chybí jakákoliv koncepce. Na tom měl podle jeho slov rozhodující podíl živelný vstup témat, jakými jsou teritorialita či „sněhulák“, do debaty, která málem vedla až do naprosté bezvýznamnosti a bezvýslednosti. „Spálila se na tom spousta času, energie i politického kapitálu,“ uvedl F. Hanzlík.

Na tématu teritoriality přitom ukázal podstatu nepřijatelnosti takové diskuse: „Odpůrci teritoriality byli téměř vykazováni z okruhu slušné společnosti. Teritorialita byla odmítnuta velmi výrazně a já si myslím, že i ty zlepšováky ukázaly, že ve skutečnosti není uzpůsobena k tomu, aby řešila aktuální palčivé problémy exekučního prostředí, snad s jedinou výjimkou – překreslení jakýchsi siločar na exekučním trhu. Ale byl by to strašně hubený výsledek, když si uvědomíme, jak velkou parametrickou změnou, až revolucí, by teritorialita byla.“

Za správné z pohledu České bankovní asociace jako významného reprezentanta věřitelů označil plošné zastavení marginálních exekucí s jistinou do 1500 Kč, kde se počítá i s náhradou jak pro exekutora, tak i pro věřitele.

Pokud jde o milostivé léto, varoval před jakýmkoliv návratem k debatě o něm jako o institutu povinném pro soukromé subjekty. Věřitel má mít právo rozhodnout, zda dluh odpustí, případně v jakém rozsahu. „Jsem pro to, aby se milostivé léto medializovalo, aby se o něm informovalo, aby lidé věděli, o co jde a co mohou dosáhnout, ale zároveň je

třeba zachovat si plné vědomí, že jde o nesystémové opatření, takže je nutno zdůrazňovat jeho jednorázovost,“ řekl vystupující a přidal se k těm, kdo na konferenci vznášeli obavy z morálního hazardu.

Kriticky se vyjádřil i k dalším režimům zastavování exekucí. Speciálně ve vztahu k zastavování exekucí „po šesti letech“ poukázal na závažnou chybu, která spočívá ve zúžení okruhu výjimek pro běh lhůt při posuzování doby trvání malých exekucí: *„Jde totiž o exekuce druhé nebo třetí v pořadí. Technicky není plněno, neboť je plněno na exekuci první v pořadí. Může se stát, že tato exekuce se protáhne třeba i přes šest let, ale je na ni plněno. Ale zároveň platí, že nemůže být plněno na druhou a další exekuci. Druhá, třetí a další jsou tedy nominálně vzato marnými exekucemi, ale jen proto, že na ně není možno plnit, dokud není splněna první exekuce. To je přinejmenším nespravedlivé, oprávněným to přináší určitou právní nejistotu, ale také dodatečné náklady.“*

Nad rámec debaty vymezený novelou exekučního řádu připomněl F. Hanzlík chráněný účet. Systém chráněného účtu, který byl nakonec přijat, není ideální a visí nad ním řada otázek. Mimochodem – podle údajů 95 % retailových bank je k dnešku zřízeno a funguje 229 chráněných účtů. To je ve srovnání s počtem osob v exekucích nesmírně málo, konstatoval řečník. K tomu chci podotknout, že problematice chráněných účtů hodlá Stálá konference českého práva připravit jednu ze svých jarních akcí.

Mgr. Ivona Mottlová vystoupila na sympoziu jako zástupce Svazu měst a obcí. Upozornila na to, že ve veřejné diskusi dlouhodobě převládá obraz věřitele jako majetné finanční instituce, či dokonce poskytovatele nebankovních půjček, zapomíná se ale na široké spektrum věřitelů, kteří se do tohoto postavení dostali bez vlastního přičinění. Těmi jsou nejen fyzické osoby, podnikatelé a obchodní společnosti, ale například právě i obce a města.

„Obce jako veřejnoprávní korporace hospodařící s veřejnými prostředky mají podle zákona o obcích a rozpočtových pravidlech územních rozpočtů velmi striktně nastavená pravidla, která se týkají nakládání s majetkem. Součástí těchto pravidel je i povinnost řádně spravovat své pohledávky, včas je vymáhat, a to co nejhospodárněji a nejučelněji. Celá řada pohledávek, které obcím vznikají, nevzniká z vůle obce, ale jako důsledek poskytování veřejných služeb, ať už těch, které jsou jim uloženy zákonem, nebo těch, které vyplývají z jejich působnosti – zajišťování odvozu odpadu, připojování k vodovodní síti, bydlení či doprava. Obce si nemohou vybrat, jestli uvedené služby budou poskytovat, a dostávají se tak do postavení věřitelů často nedobrovolně. Na rozdíl od jiných skupin věřitelů obce ovšem navíc sledují další cíle, včetně těch sociálních. Více než kterýkoliv jiný věřitel obce dbají na to, aby při uplatňování svých práv šetřily

v maximální možné míře práva dlužníka. Zejména se snaží minimalizovat možné negativní dopady na osobu dlužníka a jeho rodinu. Dostane-li se dlužník do dluhové pasti a následně do nepříznivé sociální situace, jsou to opět obce, na které dopadne v konečném důsledku řešení,“ řekla I. Mottlová v úvodu svého vystoupení.

Přestože možnosti obcí vymáhat některé pohledávky prostřednictvím soudních exekutorů jsou omezené, existuje tu mnoho zkušeností ze vzájemné spolupráce. Za uplynulých dvacet let si obce v pozicích oprávněných vyzkoušely spolupráci s více exekutory a vybraly si ty, se kterými se jim nejlépe komunikovalo a jednalo. Ne proto, že by je exekutoři upláceli, ale protože byly spokojeny s jejich prací, což je u subjektů pod důkladnou kontrolou veřejnosti vrcholně důležité. To je také důvod, pro který Svaz měst a obcí dlouhodobě varuje před zaváděním místní příslušnosti na základě pobytu povinného a před koncentrací všech řízení jednoho dlužníka u jednoho exekutora. *„Přijetí těchto návrhů by nutilo obce ukončit spolupráci s těmi exekutory, s nimiž už mají pozitivní zkušenosti především proto, že pohledávky vymáhají efektivně a současně šetrně,*“ zdůraznila I. Mottlová.

Konstatovala dále, že ačkoliv některé dílčí změny obce a města vítají, k zásadní změně systému exekucí, která oslabuje postavení věřitele a dobytost jeho pravomocně uznaných pohledávek, se postavily velmi kriticky. Připomněla přitom jisté tendence k tomu, aby exekuční regulace suplovala insolvenční právo. To je naprosto chybné, ale je to právě směr, jímž se ubírá institut milosrdného léta. Podle obcí a měst se jedná o jakousi nezdařenou dluhovou amnestii, a to zejména v souvislosti s problematikou nákladů řízení vynaložených k uplatnění oprávněných nároků obcí a obecních firem.

„Efekt tohoto řešení navíc může být kontraproduktivní pro samotné dlužníky. Krátká lhůta pro splacení jistiny může část dlužníků vehnat do náruče nejruznějších finančních šmejdu, kteří jim sice půjčí na umoření původního dluhu, ale často s mnohem horšími podmínkami.

Je třeba konstatovat, že odpuštění příslušenství se týká pouze pohledávek vymáhaných exekutory. Nedopadá na daňové a správní exekuce vedené přímo obecními úřady či vymáhané správcem daně, pro obce celním úřadem. Stejně tak se nedotkne dlužníků, kteří měli zájem své dluhy uhradit a dohodli se s obcí například na splátkovém kalendáři. V jejich případech k odpuštění úroků či nákladů řízení nedojde. Tento dvojnásobek vyvolá řadu dotazů, se kterými se na nás představitelé zejména menších obcí často obracejí,“ uvedla I. Mottlová.

Obce jako věřitelé vnímají negativně rozšíření režimu zastavení exekuce. Znemožňuje se tak podle nich nejen vymáhání v rámci exekučního řízení, ale také přihlášení těchto pohledávek do řízení insolvenčního.

„Svaz měst a obcí vnímá, že je nutno řešit některé systémové i závažné dílčí problémy při zajišťování vykonatelnosti práva. Na úrovni obcí v celé republice vnímáme velmi intenzivně finanční a sociální problémy obyvatel. Obce podporují nad rámec svých povinností dostupné nájemní bydlení, dluhové a sociální poradenství a nejrůznější další opatření, která cílí na sociálně slabší skupiny obyvatel. Jejich prosperita je i v našem zájmu. Nechceme však podporovat nezodpovědné chování některých spoluobčanů a snižování vymahatelnosti práva, které snižuje důvěru v systém a je nespravedlivé k občanům plnícím řádně své povinnosti a závazky,“ uzavřela I. Mottlová své vystoupení.

Rovněž Ministerstvo spravedlnosti bylo na konferenci zastoupeno na vysoké úrovni. V rozpravě se vyjádřil náměstek ministryně **Mgr. Michal Franěk** a navázal na to, co již bylo řečeno: „V úvodním vystoupení prezidenta Mlynářčika jsme viděli ten rozkošatělý strom, zvýrazňující všechny změny, k nimž za tu dobu došlo v právní úpravě. Ministerstvo z hlediska přístupu a legislativní zdrženlivosti nikdy neuvažovalo – a já osobně toho rozhodně nejsem zastáncem – o nějaké koncepční změně systému, který tu byl nastaven před dvaceti lety. Občas se mluví o nějakém znovuzestátnování, o tom, že exekutoři by měli být státními úředníky a podobně. Politická reprezentace se ale před dvěma desetiletími rozhodla, že systém nastaví zcela jinak, a i z hlediska dat, která máme k dispozici, je jasné, že systém vymáhání práv a standardních pohledávek se rozhodně od roku 2002 posunul příznivým směrem,“ uvedl ve svém příspěvku a vyjádřil přesvědčení, že ačkoliv každý systém a jeho fungování s sebou občas nesou nějaké potíže a problémy, excesy, ke kterým docházelo, se ve velké míře podařilo vyřešit.

K exekuční novele se vyjádřil rezervovaně a prohlásil, že z osobní zkušenosti si nepamatuje, že by někdy došlo na lince od původního návrhu ke konečnému výsledku k takovému přepsání nějakého zákona. Připustil ovšem pochopení pro to, že v parlamentu existovalo velké množství politických názorů na různé části této úpravy, což označil z hlediska fungování demokratického státu za zcela legitimní, aniž by nějak blíže komentoval výsledek. Konstatoval však, že exaktní model, který nám řekne, jak přesně má vypadat právní úprava exekutorského stavu a exekuční činnosti, neexistuje a nedá nám jej ani žádná datová analýza.

Náměstek M. Franěk ujistil Exekutorskou komoru, že s ní ministerstvo hodlá nadále plně spolupracovat, a to i při přípravě prováděcích předpisů. „Bude to pro nás obtížnější proto, že přijatá právní úprava nepochází z velké části z exekutivní úrovně, ale odpovědnosti se zříci nemůžeme,“ podotkl v této souvislosti.

Na téma teritoriality uvedl, že se domnívá, že politická debata, která proběhla, byla natolik vyčerpávající, že nedává smysl, proč by se měla znovu opakovat. Připojil se v tomto smyslu i k volání po jisté legislativní zdrženlivosti

a po tom, aby se výsledky novely vyhodnotily až s dostatečným odstupem. Stejně tak se ztotožnil s pocitem, že někdy dochází k záměně exekučního a insolvenčního práva, zejména v otázkách oddlužení, a vzniká pocit, že ono vstupní hrdlo není nastaveno dobře. Pak je podle jeho názoru třeba hovořit o tom v souvislosti s insolvenčním právem.

Rozpravu uzavřel svým vystoupením další z ústavně-právních teoretiků **prof. JUDr. Karel Klíma, CSc.**, který hovořil o testu, jenž umožňuje mj. posuzovat ústavnost milostivého léta.

Svůj výklad opřel o hypotézu, že novela je předpokládaně v souladu s ústavou. „Ústava a zvláště Listina nemusí apriorně umožňovat, dovolovat či přikazovat, odkazovat na nezbytnou konkretizaci, obsahuje však hodnotový systém právního státu. Stát může jen to, co mu zákon výslovně určuje. Nikoliv umožňuje, nýbrž přímo určuje, stanoví. Mé váhání, jestli je milostivé léto ústavní, souvisí s tím, že jde o naprosto nepředvídatelnou, neočekávanou záležitost,“ řekl prof. Klíma ve svém projevu a připomněl některé případy, kdy v podobných situacích zákonodárce postupuje účelovým způsobem „legislativního výkřiku“, který je možná účelný, avšak nepředvídatelný, což těžce „buší na zásadu právní jistoty, předvídatelnosti práva a prosaditelnosti“.

Dále se věnoval ústavní zásadě rovnosti, která podle jeho slov může v případě milostivého léta vést k potenciální budoucí demoralizaci. „Jde o znevýhodnění poctivých nebo těch, kteří podlehli předchozímu regulárnímu tlaku a zaplatili, proti těm, kterým to bylo jedno. Nikdy jsem se s ničím podobným nasetkal,“ prohlásil ústavní odborník.

Poté vzpomněl několik relativně nových precedenčních zásad z produkce Evropského soudu pro lidská práva. Jedním z nich je zákaz svévole státu a veřejné moci vůbec. To se vztahuje i na legislativu. „Nejde o situaci, kdy státní orgán rozhoduje naprosto zjevně protiústavně či protizákonně: ústavněprávně může rozhodovat, vydávat zákony a novely, ale všeobecně závazný zásah je nějakým způsobem nepřiměřený. To lze nepochybně aplikovat právě na případ milostivého léta,“ domnívá se K. Klíma.

Konečně uvedl i princip legitimního očekávání. Jde o ustálený výklad Evropského soudu pro lidská práva týkající se čl. 1 dodatkového protokolu č. 1 k Úmluvě o základních lidských právech. Legitimní očekávání vztahující se k majetku zní zhruba tak: Když stát požaduje akci a přenáší ji na někoho, kdo jedná ve veřejném zájmu, z hlediska vlastníka jde nejen o samotný majetek, nýbrž i o náklady. Když je něco zákonem založeno a má to majetkový dopad, legitimní očekávání spočívá v tom, že majetek mám a mohu se jej domoci, je dosažitelný. K tomu slouží mj. právě exekuce. „Hodnotíme-li milostivé léto z ústavní roviny, z hlediska legitimního očekávání vztahového k majetku, nenacházím pozitiva,“ uvedl prof. Klíma.

Deklarace Za moderní exekuce

Na závěr obsahově mimořádně bohaté konference představila členka prezidia Exekutorské komory Mgr. Pavla Fučíková dokument, jímž se Komora obrací na vrcholné orgány státu i na odbornou a širokou veřejnost s iniciativou, jejímž smyslem a cílem je dosáhnout v této složité situaci obratu jak ve formování obecného povědomí o smyslu vymahatelnosti práva, tak ve vytváření moderního legislativního rámce soudních exekucí, odpovídajícího potřebám této doby. Deklaraci uvádíme v plném znění:

My, níže podepsaní, v přesvědčení, že je v to v nejlepším zájmu České republiky a jejích občanů, přihlašující se ke své odpovědnosti za budoucnost a směřování právního státu v České republice a obávající se o vymahatelnost práva v České republice, společně prohlašujeme:

I.

Jsme hluboce znepokojeni dlouhodobým oslabováním vymahatelnosti práva v České republice vlivem dílčích, nesystematických a překotných zásahů do exekuční legislativy často založených na dojmech a pocitech, na zaměňování příčin a důsledků, nikoliv na základě rozumu s odbornosti. Stávající právní úprava je bohužel pro všechny zúčastněné nepřehledná a v praxi často velmi obtížně aplikovatelná.

II.

Česká společnost urgentně potřebuje zahájit co nejdříve práce na novém exekučním řádu, který bude svébytným procesním předpisem, kladoucím důraz na racionalizaci, razantní zjednodušení administrativy, odstranění byrokratických překážek a digitalizaci procesů. Současná nákladná soudní řízení navrhujeme nahradit zavedením efektivních nástrojů předexekučního vymáhání, běžně užívaných v jiných evropských státech. Nabízíme i konkrétní představy o možnosti personálního propojení administrátora exekučního a insolventního řízení, coby opatření s cílem racionalizovat a snížit náklady pro všechny zainteresované strany.

Nový exekuční řád musí být vyváženým nástrojem, umožňujícím spravedlivé řešení exekucí s ohledem na legitimní práva seriózních věřitelů a s respektem vůči zodpovědným dlužníkům, kteří musí být motivováni k tomu, aby svým povinností dostáli.

Stát by měl nastavit stejná pravidla ve všech oblastech a cestách směřujících k vymožení práv a v ideálním případě odstranit existující mnohokolejnost, která vede toliko k dezorientaci dotčených osob.

III.

Vyzýváme novou vládu České republiky k ustavení meziresortní komise s účastí zástupců věřitelů, dlužníků, soudních exekutorů, insolvenčních správců a dalších zainteresovaných stran a k zahájení seriózního dialogu nad podobou nového exekučního řádu a insolvenčního zákona, který bude odpovídat ekonomické, právní a společenské realitě 21. století.

Praha 12. listopadu 2021

Pohled na účastníky symposia

Z JUDIKATURY ÚSTAVNÍHO SOUDU

rubriku připravila:
Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
asistentka soudce Ústavního soudu

Nedostatečné odůvodnění soudního rozhodnutí o zamítnutí zastavení exekuce

nález sp. zn. III. ÚS 1644/21 ze dne 24. 8. 2021

§ 268 odst. 1 o. s. ř.

Okresní soud zamítl návrh stěžovatele jakožto povinného na zastavení exekuce. K odvolání stěžovatele krajský soud jeho rozhodnutí potvrdil. Obecné soudy nepřisvědčily námitce stěžovatele, že by rozhodčí smlouva, na základě níž byl vydán v exekučním řízení vykonávaný titul, byla sjednaná neplatně. Určovala totiž konkrétního rozhodce a splňovala požadavky na rozhodčí smlouvu kladené z pohledu transparentnosti. Obecné soudy se zabývaly rovněž eventuální (ne)mravností rozhodčím nálezem přiznaných dílčích plnění ze smlouvy o úvěru uzavřené mezi stěžovatelem a právním předchůdcem oprávněně, přičemž dospěly k závěru, že všechna podstatná smluvní ujednání úvěrové smlouvy byla přiměřená, a to v rozsahu sjednaných úroků z jistiny, celkových nákladů za poskytnutý úvěr, včetně administrativního poplatku, sjednaného úroku z prodlení i výše smluvní pokuty.

Dle Ústavního soudu obecné soudy v dané věci zcela nedostály požadavkům na přezkoumatelné odůvodnění a na vypořádání všech uplatněných námitek a zatížily svá rozhodnutí protiústavním deficitem. Jmenovitě se podrobněji nezabývaly plněním, jež právní předchůdkyně oprávněně označila za úplatu podle § 499 obchodního zákoníku. Přitom je zjevné, že i tato úplata ve výši 7 350 Kč představuje náklad, i vzhledem k původní jistině 15 000 Kč, nikoliv zanedbatelný, který má jistě vliv na hodnocení kritéria celkové přiměřenosti zátěže vyvolaného úvěrovou smlouvu pro stěžovatele, a není sporu o tom, že rovněž ujednání o úplatě obsažené v úvěrové smlouvě podléhá hodnocení ze strany soudů.

Ústavní soud odkázal na nález sp. zn. III. ÚS 3725/13 ze dne 10. 4. 2014, v němž zdůraznil, že při posuzování konkrétního úvěrového vztahu musí obecné soudy vážit mezi přílišným paternalistickým (ochranářským) přístupem ke slabší smluvní straně na straně jedné a přečeňováním autonomie vůle na straně druhé. Při hledání pomyslného těžiště mezi oběma právě zmíněnými a svým způsobem krajními přístupy musí obecné soudy posuzovat úvěrovou smlouvu jako celek, nikoliv jen její jednotlivé

– byť třeba i podstatné – parametry. Opačný přístup by totiž mohl vést k nežádoucímu efektu, že uvěřující by striktně dodržoval meze dané mu judikaturou Ústavního soudu a Nejvyššího soudu pro jednotlivé instrumenty smlouvy (smluvní úrok, smluvní pokutu atp.), ač smlouva jako celek by byla nepřiměřená.

Z tohoto pohledu Ústavní soud postrádal v rozhodnutích obecných soudů odpovídající reakci na stěžovatelovu námitku, že celková procentní roční sazba nákladů na úvěr není 90,46 %, ale 187,6 %. To je podstatný rozdíl z hlediska hodnocení předmětné smlouvy s požadavkem dobrých mravů.

Zastavení exekučního řízení zastaveného soudním exekutorem v rozporu se zákonem

nález sp. zn. III. ÚS 1536/21 ze dne 29. 9. 2021

§ 51 písm. c) exekučního řádu

§ 159a odst. 4, § 268 odst. 1 písm. c) a h) o. s. ř.

Na majetek stěžovatele jako povinného byla vedena exekuce, která, jak plyne z oznámení soudního exekutora, skončila vymožením. Vzápětí po tomto oznámení soudní exekutor k návrhu oprávněně rozhodl o zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. S odstupem asi tří měsíců podal pak v předmětné věci návrh na zastavení exekuce i stěžovatel, podle něhož exekuce měla být vedena protiprávně a na základě nezpůsobitelného exekučního titulu (rozhodčího nálezů). Exekuční soud, jemuž byl návrh postoupen, stěžovateli nevyhověl a svým usnesením řízení o tomto návrhu zastavil pro nedostatek podmínek řízení podle § 103, 104 odst. 1 věta první o. s. ř., který nelze odstranit. Exekuční soud vycházel ze skutečnosti, že exekuce byla již dříve pravomocně zastavena usnesením soudního exekutora a byla proto dána překážka věci pravomocně rozhodnuté. Toto usnesení exekutora o zastavení exekuce přitom žádná ze stran řízení nenapadla oprávněným prostředkem, tzn. ani stěžovatel. Rozhodnutí exekučního soudu následně potvrdil odvolací soud.

V posuzované věci Ústavní soud shledal porušení práva stěžovatele na soudní ochranu, a to v důsledku postupu obecných soudů, které se z čistě procesního důvodu a bez zkoumání dalších relevantních okolností namítaných stěžovatelem odmítly věcně zabývat jeho návrhem na zastavení exekuce.

Ústavní soud předně přisvědčil stěžovatelově námitce, podle níž bylo usnesení soudního exekutora o zastavení exekuce k návrhu oprávněně nezákonné, neboť bylo vydáno až poté, co exekuce skončila vymožením pohledávky a soudnímu exekutorovi tak zaniklo oprávnění k vedení

exekuce [§ 51 písm. c) exekučního řádu]. Obecné soudy předmětnou otázku blíže nezkoumaly, vycházejíce z usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2422/2020, v němž Nejvyšší soud posuzoval případ vyznačující se obdobnými skutkovými okolnostmi jako v případě stěžovatele. Nejvyšší soud v tomto usnesení dospěl k závěru, že soudní exekutor nemá rozhodnout o zastavení exekuce již skončené vymožením, k takovému kroku může za výjimečných okolností přistoupit toliko exekuční soud. Současně však Nejvyšší soud uvedl, že takovéto pochybení soudního exekutora nepředstavuje vykročení z jemu svěřené pravomoci, nýbrž jde o rozhodování mimo rámec jeho věcné příslušnosti. Už proto nelze podle Nejvyššího soudu rozhodnutí soudního exekutora vydané mimo věcnou příslušnost považovat za nicotné s tím, že nemá žádných právních účinků. Naopak, takové rozhodnutí soudního exekutora vytváří překážku věci rozhodnuté a po jeho právní moci nelze exekuci zastavit znovu rozhodnutím soudu, byť i z jiného důvodu uvedeného v § 268 odst. 1 o. s. ř. Nadto Nejvyšší soud i v tehdy hodnocené věci zdůraznil, že povinný se mohl věcně nepřislušnému rozhodnutí soudního exekutora bránit oprávněnými prostředky, což neučinil.

Se shora uvedeným právním závěrem Nejvyššího soudu se Ústavní soud neztotožnil. Podotkl, že podle ustáleného doktrinálního názoru působnost státního orgánu představuje právem stanovený předmět, obsah a rozsah jeho činnosti, zatímco v případě jeho pravomoci se jedná o určité právní prostředky, které má státní orgán k realizaci své působnosti (srov. například Filip, J., Svatoň, J., Zimek, J. *Základy státovědy*. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 33–35). Ve zkoumané věci přitom soudnímu exekutorovi v důsledku vymožení pohledávky skončilo jeho oprávnění, což znamená, že jeho postavení je srovnatelné se situací, jako když by vůbec nebyl označen v exekučním návrhu a nepřislušelo by mu proto v dané věci ani činit jakékoliv úkony – tzn. nedisponuje žádnými právními prostředky k realizaci své působnosti. Na straně exekutora se tedy jedná o nedostatek rozhodovací pravomoci, nikoliv věcné příslušnosti, jak dovodil Nejvyšší soud. Z tohoto závěru pak dle Ústavního soudu ovšem logicky plyne další závěr, spočívající v absenci jakýchkoliv procesních následků takového rozhodnutí.

Ústavní soud nesouhlasil rovněž s argumentací obecných soudů poukazující na to, že stěžovatel nevyužil možnost podat proti usnesení soudního exekutora o zastavení exekuce dle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. odvolání. K tomu Ústavní soud uvedl, že výklad obecných soudů by ve svém důsledku znamenal, že stěžovatel měl brojit proti zastavení exekuce – tedy proti výroku, s nímž přísně vzato souhlasí – jen kvůli důvodu, pro který k zastavení exekuce bylo přistoupeno. Podle § 202 odst. 3 o. s. ř. přitom není odvolání směřující jen proti důvodům rozhodnutí přípustné a možnost podat odvolání proti rozhodnutí o zastavení exekuce, kterým bude brojeno toliko

proti důvodu tohoto zastavení, nebyla jednoznačně dovozena ani v judikatuře. Ústavní soud v návaznosti na to dovodil, že odvolání proti rozhodnutí soudního exekutora proto za současného stavu nelze označit za účinný prostředek ochrany stěžovatelových práv, který stěžovatel musel bezpodmínečně využít. Ústavní soud v tomto ohledu odkázal rovněž na přílehlavou stížnostní argumentaci, podle které právní laik těžko může vědět, že po rozhodnutí soudního exekutora o skončení exekuce již nemá být exekutorem rozhodováno o jejím zastavení a že je z pohledu povinného dán ve svých důsledcích poměrně dramatický rozdíl mezi jednotlivými důvody, podle nichž k zastavení exekuce dochází. Podle Ústavního soudu bylo naopak úkolem obecných soudů, aby se s ohledem na skutkové okolnosti, zejména na poněkud nestandardní postup soudního exekutora a oprávněné osoby, pečlivě zabývaly otázkou, zda z jejich strany nedošlo ke zneužití předmětného procesního institutu zastavení (již skončené) exekuce.

Za přílehlavou Ústavní soud nepovažoval ani argumentaci obecných soudů, že rozhodnutí soudního exekutora o zastavení exekuce na návrh oprávněné podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. vytváří překážku věci pravomocně rozhodnuté a brání rozhodování o zastavení exekuce z důvodů podle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Ústavní soud konstatoval, že zatímco předmětem rozhodování o zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je, zda exekuce má být prováděna do budoucna, aniž by byla jakkoliv hodnocena legalita dosud proběhlé části exekučního řízení, při rozhodování o návrhu na zastavení již skončené exekuce dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. soudy hodnotí naopak právě to, zda exekuce byla vedena po právu či nikoliv v minulosti. Je tak zřejmé, že rozhodnutí o zastavení exekuce k návrhu oprávněné podle § 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř. není totožné s rozhodnutím k návrhu povinného dle § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř., jelikož předměty těchto rozhodnutí jsou odlišné a nebylo proto rozhodováno ve stejné věci podle § 159a odst. 4 o. s. ř. Dle Ústavního soudu je navíc namístě rozlišovat mezi tzv. prioritním a neprioritním způsobem zastavení exekuce. Zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. a), b) a h) o. s. ř. je přitom prioritní a má přednost před zastavením exekuce na návrh oprávněné [§ 268 odst. 1 písm. c) o. s. ř.].

Ústavní soud uzavřel, že za situace, kdy judikatura dospěla k závěru o možnosti v některých případech zastavit exekuční řízení soudním rozhodnutím i tehdy, byla-li již pohledávka vymožená, není důvod, aby obecné soudy nemohly rozhodovat i v těch případech, kdy exekuční řízení zastaví soudní exekutor, a to v jednoznačném a vědomém rozporu se zákonem. Právo má totiž sloužit k hledání a nalézání spravedlivých řešení společenských konfliktů, má představovat předvídatelný a logický systém pravidel chování a nesmí se stávat účelovým prostředkem k dosažení nespravedlivých výhod oproti ostatním.

Právě k takovému výsledku by však docházelo, pokud by Ústavní soud akceptoval, že za situace, kdy judikatura vytvořila možnost „otevření“ již skončeného exekučního řízení v důsledku vymožení pohledávky, by se tato možnost zase „uzavřela“ v důsledku zcela zjevně účelově podávaných návrhů na zastavení exekuce ze strany oprávněných osob.

Dle Ústavního soudu je v obdobných případech proto nutné, aby se obecné soudy zabývaly i tím, zda exekutor měl rozhodovací pravomoc k tomu, aby řízení o již skončené exekuci zastavil, a zda důvodem tohoto zastavení nebyl pouze zájem fakticky zvýhodnit oprávněného a zneužívat právo. Pokud soudy zjistí, že soudní exekutor rozhodovací pravomoc k zastavení již skončené exekuce neměl, nenastane překážka věci pravomocně rozhodnuté a samy pak k návrhu povinného mohou přistoupit k zastavení již skončené exekuce na základě tzv. prioritního důvodu, pokud k takovému postupu na základě posouzení individuálních okolností případu a v souladu s ustálenou judikaturou shledají naplnění příslušných podmínek.

Neposkytnutí ochrany povinnému soudem proti svévolnému postupu soudního exekutora

nález sp. zn. III. ÚS 2208/21 ze dne 19. 10. 2021

*§ 47 odst. 1 a 2, § 51 písm. c), § 55c odst. 3 písm. c) exekučního řádu
§ 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř.*

V předmětné věci soudní exekuce probíhala po dobu deseti let, přičemž soudní exekutor v rámci ní vymáhal vůči stěžovateli (povinnému) plnění v částce nižší, než náleželo oprávněné na základě vykonatelného exekučního titulu. Konkrétně soudní exekutor „opomenul“ vymáhat (nekapitalizovaný) úrok z prodlení, který ostatně neuvedl již v samotné žádosti o pověření k provedení exekuce z května 2010. Tuto skutečnost si soudní exekutor uvědomil až poté, co usnesením ze dne 5. 8. 2020 zrušil všechny v exekučním řízení vydané exekuční příkazy a konstatoval, že bylo dosaženo účelu exekuce vymožením pohledávky i nákladů exekučního řízení. V této souvislosti pak dne 14. 10. 2020 vydal soudní exekutor úřední záznam a oznámení, jehož obsahem je fakticky výzva, ať není pravomocně usnesení bráno v potaz, neboť údaje v něm uvedené neodpovídají skutečnosti. Současně uvedl, nechť jsou nehledě na výše uvedené usnesení nadále prováděny srážky ze mzdy. Stěžovatele v té souvislosti vyrozuměl, že exekuce nadále pokračuje, a to pro vymáhání částky ve výši zhruba 54 500 Kč.

Stěžovatel v reakci na popsany postup soudního exekutora podal návrh na zastavení exekuce, jemuž okresní

soud vyhověl. V odůvodnění svého rozhodnutí okresní soud zdůraznil, že provádění exekuce poté, co nabylo právní moci usnesení ze dne 5. 8. 2020, je neoprávněné. Z toho důvodu okresní soud přistoupil k aplikaci § 268 odst. 1 písm. h) exekučního řádu a nařízenou exekuci zastavil.

K odvolání oprávněné krajský soud usnesení okresního soudu změnil tak, že návrh stěžovatele na zastavení exekuce zamítl. Uvedl, že podle § 51 písm. c) exekučního řádu zaniká pověření exekutora toliko tehdy, byla-li pohledávka, její příslušenství a náklady exekuce vymoženy. K tomuto vymožení však podle krajského soudu ve skutečnosti nedošlo, protože není možné považovat exekuci za provedenou. Právně významné je pouze to, že nedošlo k zániku pověření soudního exekutora podle § 51 písm. c) exekučního řádu, a že „oznámení o skončení exekuce dle § 46 odst. 8 exekučního řádu slouží k jiným účelům než k vlastnímu ukončení exekuce“. Dle krajského soudu navíc platí, že oznámení o skončení exekuce není rozhodnutím, nýbrž pouhým potvrzením o skutečnosti vyplývajícím z exekučního spisu.

Ústavní soud se s názorem krajského soudu neztotožnil, má za to, že jmenovaný soud se v posuzované věci dopustil nepřipustné libovůle při výkladu a použití právních předpisů. Krajský soud konkrétně pochybil v tom, že zcela ignoroval fakt, že jednou zrušené exekuční příkazy nelze obnovit pouhými neformálními úkony, respektive prostým úředním záznamem nebo sdělením soudního exekutora. Exekuční řád ani jiný právní předpis takový postup soudnímu exekutorovi neumožňuje. Podle Ústavního soudu dále krajský soud při svém rozhodování nedostatečně zohlednil povahu činnosti soudního exekutora, z níž lze dovodit, že odpovědnost za vlastní (po více než 10 let trvající) pochybení musí nést v první řadě sám soudní exekutor, a nikoliv stěžovatel, který je vůči němu fakticky v podřízeném postavení. Ústavní soud nesouhlasil rovněž s tvrzením krajského soudu, že by úkon soudního exekutora, kterým byly zrušeny všechny v řízení vydané exekuční příkazy, byl prostým oznámením o skončení exekuce, který je bez právní relevance. Veškeré exekuční příkazy byly naopak zrušeny rozhodnutím soudního exekutora ve formě usnesení, které takto navíc bylo i formálně označeno. Nešlo tak o neformální přípis (oznámení), ale o úkon soudního exekutora rušícího podle § 47 odst. 1 exekučního řádu vydané exekuční příkazy. Krajský soud též zcela přehlédl, že zrušení všech exekučních příkazů bylo nezbytným krokem soudního exekutora, měl-li v daném okamžiku za to, že exekuce byla provedena. V opačném případě by se totiž stěžovatel úspěšně domohl zastavení exekuce podle § 268 odst. 1 písm. g) o. s. ř. Ústavní soud konečně také krajskému soudu vytkl, že se opomněl zabývat použitím příslušných ustanovení exekučního řádu a občanského soudního řádu upravujících zastavení exekuce, zejména pak ustanovením § 268 odst. 1 písm. h) o. s. ř. Krajský soud

tímto dle Ústavního soudu nedostal ústavněprávním požadavkům na řádné odůvodnění svého rozhodnutí.

Ústavní soud k věci ještě dodal, že nikterak nezpochybňuje legitimní požadavek oprávněné domáhat se plnění přiznaného exekučním titulem. Na druhou stranu to však byla právě oprávněná, respektive její procesní předchůdkyně, která si svobodně zvolila konkrétního soudního exekutora, jenž se dopustil shora popsanych pochybení, a vůči němuž může případně požadovat náhradu škody.

K vyloučení principu teritoriality soudních exekutorů

nález sp. zn. Pl. ÚS 15/18 ze dne 2. 11. 2021

§ 28, § 38 odst. 1 exekučního řádu

Ústavní soud zamítl návrh skupiny 25 senátorů Senátu Parlamentu České republiky (dále též „navrhovatelka“), která se domáhala zrušení části § 28 exekučního řádu, a to ve slovech první věty „kterého v exekučním návrhu označí oprávněný“, a dále zrušení § 38 odst. 1 první věty exekučního řádu, která zní: „V exekučním návrhu musí být označen exekutor, který má exekuci vést, s uvedením jeho sídla.“

Ústavní soud se neztotožnil s názorem navrhovatelky, podle něhož napadená právní úprava odporuje právu na zákonného soudce podle čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). Uvedené právo, jak se podává již z jeho jazykového vyjádření, se týká pouze soudců, nikoliv soudních exekutorů. Třebaže se pro rozhodování soudních exekutorů uplatňují zásady práva na soudní ochranu vyplývající z čl. 36 Listiny, z práva na zákonného soudce zakotveného v čl. 38 odst. 1 Listiny jsou soudní exekutoři vyjmuti. Ústavní soud v tomto ohledu odkázal na usnesení sp. zn. Pl. ÚS 10/10, v němž již dříve jednoznačně konstatoval, že soudní exekutor není soudem. Byť byl tento názor vysloven v souvislosti s možností soudního exekutora podat návrh na zrušení zákona k Ústavnímu soudu podle čl. 95 odst. 2 Ústavy, má obecnou platnost. Obdobně se Ústavní soud vyslovil i v usnesení sp. zn. II. ÚS 3577/14. Z tohoto důvodu nelze podle Ústavního soudu o porušení práva na zákonného soudce při posuzování napadených ustanovení vůbec uvažovat.

Ústavní soud se dále zabýval tím, zda je platná právní úprava, která umožňuje zcela neomezený výběr soudního exekutora, schopna zasáhnout nebo omezit nezávislost a nestrannost soudních exekutorů, a tím porušit čl. 36 odst. 1 Listiny. Z hlediska vymezení postavení soudního exekutora je totiž podstatné, že musí jít o orgán nezávislý a jeho členové musí disponovat (institucionální) nezávislostí a nestranností při svém rozhodování. Je

přítom třeba vždy zvažovat objektivní kritéria [způsob vzniku funkce, trvání funkce, existence záruk proti tlaku zvenčí (například rozsudek pléna ESLP ze dne 22. 6. 1989 ve věci Langborger v. Švédsko)]. Ústavní soud v návaznosti na to pak vyslovil přesvědčení, že exekuční řád, jak byl koncipován, a bez ohledu na to, jak jeho novelizace na jedné straně rozšiřovaly rozhodovací pravomoci soudních exekutorů, na straně druhé zužovaly možnosti soudů zasahovat do jejich činnosti, poskytuje dostatečné záruky pro nezávislý výkon exekuční činnosti. Byť jsou tyto institucionální záruky ve srovnání se soudci nižší, jsou z pohledu Ústavního soudu stále na dostatečné úrovni.

Ústavní soud připomenul, že úvahy, respektive diskuse o zavedení teritoriální působnosti soudních exekutorů se datují již od samotného přijetí exekučního řádu. Byť lze vysledovat převahu zastánců zavedení principu teritoriality (pro ni se ostatně vyslovila Exekutorská komora již na sněmu v roce 2014), rozhodně není názor na její zavedení jednotný. Z pohledu Ústavního soudu však jde spíše o spor v rovině politické, potažmo ekonomické, než v rovině právní, či dokonce ústavněprávní. Jakkoliv se totiž navrhovatelka snaží zdůrazňovat ústavněprávní aspekty, které ji vedly k podání návrhu (ztráta nezávislosti a nestrannosti při rozhodování soudních exekutorů; porušení práva na zákonného soudce), v pozadí je spíše patrná snaha řešit zejména střet mezi zájmy věřitelů (především zájem na efektivním vymáhání dluhů) a dlužníků (zájem na jejich ochraně). Jako sekundární, ovšem nikoliv co do významu, se pak v návrhu zrcadlí tlak určité části soudních exekutorů na „ekonomické zrovnoprávnění“ jejich postavení.

Ústavní soud připustil, že stávající zákonná úprava není samozřejmě prosta nedostatků. Problém, který se často

vyskytuje, spočívá v tom, že jeden z účastníků řízení (ve většině případů povinný) má ztížený přístup k informacím o řízení, neboť sídlo exekutorského úřadu může být od jeho bydliště (sídla) značně vzdálené. Ustanovení § 94 odst. 2 exekučního řádu sice umožňuje v odůvodněných případech zaslat exekuční spis jinému exekutorovi, v jehož kanceláři je možné do něho nahlédnout, avšak náklady spojené s dopravou jdou v takovém případě k tíži žadatele. Z tohoto pohledu není vyloučeno dotčení principu rovnosti účastníků řízení, avšak podle Ústavního soudu tato skutečnost nemá potenciál zásadně ovlivňující rovnost účastníků exekučního řízení, když v současnosti existuje celá řada možností komunikace na dálku (zejména elektronicky).

Podle Ústavního soudu lze najít argumenty povahy ekonomické (efektivita vymáhání dluhů) i sociální (ochrana dlužníků), které svědčí jak ve prospěch, tak i v neprospěch zavedení teritoriality soudních exekutorů. Mnohá z těchto tvrzení se však pohybují pouze v rovině spekulací, popřípadě v oblasti hypotetických úvah. Ústavní soud v nich neshledal potřebný ústavněprávní přesah. Mělo by být především věcí politického rozhodnutí zákonodárce, aby určil, na který ze zmiňovaných a z pohledu Ústavního soudu srovnatelných (a v obou případech i legitimních) zájmů je případně třeba klást větší důraz. Zda je pro funkceschopnost soustavy vymáhání dluhů důležitější zájem na ochraně věřitelů, k čemuž směřuje zachování stávajícího systému, nebo naopak – podle navrhovatelky – je třeba tento zájem potlačit a vyzdvihnout potřebu ochrany dlužníků. Jak již bylo řečeno, z hlediska Ústavního soudu jsou oba tyto zájmy rovnocenné.

JUDIKATURA V EXEKUČNÍCH VĚCECH

rubriku připravil:

Mgr. David Hozman

odborný asistent

Vysoká škola finanční a správní

1. Exekuční titul

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 6/2021 ze dne 18. 8. 2021

k ustanovení § 40 odst. 1 písm. f) exekučního řádu

Ani v případě přímo použitelné mezinárodní smlouvy – tedy rovněž posuzované Smlouvy o právní pomoci, na níž se dovolatel svou argumentací upíná a která byla ratifikována před uzákoněním exekučního řízení na území České republiky – neplatí, že by rozhodnutí cizího (zde slovenského) soudu mohlo být bez dalšího způsobilým titulem coby titul exekuční. Z ustanovení § 37 odst. 2 exekučního řádu se totiž jednoznačně podává, že takové rozhodnutí by mohlo být exekučním titulem toliko v případě jeho uznání, což ve zkoumané věci dovolatel netvrdí (svými námitkami a předestřenými otázkami takovou skutečnost nepřímou popírá) a uznání rozsudku slovenského soudu ostatně ani ze spisu neplyne.

Logika uvedeného závěru spočívá v tom, že oproti nařízení soudního výkonu cizího rozhodnutí a ve vztahu k obligatornímu požadavku odůvodnění takového rozhodnutí nepřichází splnění této podmínky pro exekuční řízení v úvahu. Zejména je rozhodné, že v exekučním řízení se o nařízení exekuce nerozhoduje, neboť pověření soudního exekutora vedením exekuce není rozhodnutím, neobsahuje tudíž odůvodnění a nelze proti němu podat opravný prostředek.

Ohledně exekuční vymahatelnosti cizího rozhodnutí není podstatná jeho forma (tj. že se ve znění námítky dovolatele jedná o rozsudek, nikoli o rozhodčí nález), a není též relevantní, zda rozhodnutí podléhá ustanovení § 14 až § 16 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém, ve znění pozdějších předpisů, či režimu přímo použitelné mezinárodní smlouvy.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1504/2021 ze dne 28. 7. 2021

k ustanovení § 40 odst. 1 písm. f) exekučního řádu

Z ustanovení článku 20 odst. 2 písm. b) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004 ze dne 21. 4. 2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky (dále jen „nařízení“), vyplývá, že oprávněný musí předložit vyhotovení evropského exekučního titulu, které splňuje podmínky nezbytné pro jeho ověření. Soud, který zkoumá, zda jsou splněny procesní normy pro jeho vydání, vyplní k tomu určený formulář tak, aby výsledek jeho zkoumání byl transparentní (srov. bod 17 preambule nařízení) a exekuční soud mohl rozhodnutí vykonat, aniž by sám musel zkoumat, zda uvedené procesní normy byly dodrženy (srov. článek 18 preambule nařízení). Z uvedeného je zřejmé, že i potvrzení, v němž nejsou vyplněny některé údaje, osvědčuje, že exekuční titul je evropským exekučním titulem, jestliže i bez chybějících údajů je z potvrzení zřetelné, že v řízení, v němž byl vydán exekuční titul, byly dodrženy minimální normy pro řízení o nesporných nárocích stanovené nařízením (ustanovení článku 12 a násl. nařízení).

Povinný konkrétně namítal, že formulář nebyl vyplněn v bodech 11.2., 12., 12.1., 13.1., 13.2. a dále že bod 13.4. byl vyplněn nesprávně, protože proti exekučnímu titulu podal opravný prostředek. Z potvrzení (formuláře) však vyplývá, že body 11.2. a 12.1. jsou vyplněny, bod 12 se týká doručení případného předvolání (ve věci byl vydán elektronický platební rozkaz) a body 13.1. a 13.2. se týkají nápravy při nedodržení minimálních procesních norem podle ustanovení článku 18 odst. 1 nařízení. Potvrzení tak osvědčuje exekuční titul jako evropský exekuční titul.

Namítal-li povinný, že ve věci byla vydána dvě potvrzení a že není zřejmé, jaký vztah mezi nimi je, pak z obsahu spisu vyplývá, že oprávněný na základě výzvy soudu předložil „opravené“ potvrzení, které italský soud vyhotovil dne 26. 7. 2018 a které právě bylo doplněno o údaje v bodech 11.2. a 12.1. Pokud povinný zpochybňuje správnost bodu 13.4. potvrzení, již odvolací soud uvedl, že exekuční soud nesmí ve smyslu ustanovení článku 21 odst. 2 nařízení exekuční titul ani jeho potvrzení přezkoumávat ve věci samé.

Pokud jde o překlad potvrzení evropského exekučního titulu do úředního jazyka členského státu výkonu, popřípadě jiného jazyka, který členský stát výkonu označil za přijatelný [ustanovení článku 20 odst. 2 písm. c) a článku 30 odst. 1 písm. b) nařízení, Česká republika označila jako úřední jazyk jen češtinu], pak opět z ustanovení článku 20 odst. 2 písm. c) nařízení přímo vyplývá, že oprávněný takový překlad předloží v případě potřeby. Jak již odvolací soud uvedl, potvrzení evropského exekučního

titulu se vydává na vzorových formulářích a ty jakožto přílohy nařízení byly uveřejněny i v českém jazyce (v Úředním věstníku Evropské unie L 143/15 ze dne 30. 4. 2004); potřeba úředního překladu proto je vyžadována jen ve sporných případech, kdy vznikají pochybnosti, co potvrzení obsahuje. Oprávněný překlad do slovenského jazyka předložil, aniž by byl k tomu soudem vyzván; bylo proto na soudu, zda bude úřední překlad požadovat či nikoliv.

S oprávněným však lze souhlasit s přihlédnutím ke zmíněným okolnostem, že překlad do slovenského jazyka nelze považovat za úřední překlad.

2. Vedení exekuce

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1586/2021 ze dne 1. 7. 2021

k ustanovení § 29 a § 44b exekučního řádu

Důvody zvláštního zřetele hodné, způsobilé k tomu, aby soud zprostil soudního exekutora dřívějšího pověření, nemohou spočívat jen v subjektivním hodnocení oprávněného, nýbrž je zapotřebí, aby šlo o okolnosti závažné z objektivního hlediska, které překáží, aby exekuce mohla být efektivně (podle práva) provedena. Při výkladu ustanovení § 44b odst. 2 exekučního řádu – ohledně důvodů pro zproštění exekutora – se v soudní praxi prosazují dvě protichůdná hlediska, subjektivní a objektivní. Subjektivní zřetele (viděno z pohledu oprávněného) se projevují relevantně především tím, že je to oprávněný, kdo navrhuje, aby provedením exekuce byl pověřen určitý soudní exekutor, a jen navrženého soudního exekutora může soud pověřit provedením exekuce; je-li však exekuce nařízena, pověření konkrétního soudního exekutora je zásadně trvalé, respektive trvá až do úplného uspokojení vymáhané pohledávky a jejího příslušenství, respektive do zastavení exekuce.

Výjimky zakotvuje zákon prostřednictvím institutu vyloučení exekutora podle ustanovení § 29 exekučního řádu a – právě – možností soudního exekutora jeho pověření zprostit podle ustanovení § 44b odst. 2 exekučního řádu. Exekutor je vyloučen z provedení exekuce, jestliže se zřetelem na jeho poměr k věci, k účastníkům exekučního řízení nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jeho nepodjatosti; důvodem k vyloučení exekutora však nejsou okolnosti, které spočívají v postupu soudního exekutora v exekučním řízení o projednávané věci. Důvod pochybovat o nepodjatosti je zde tedy zjevně pochopen jakožto objektivní povahy. Také důvody zvláštního zřetele hodné pro zproštění soudního exekutora jeho pověření musí mít objektivní kvalitu, a to nejen z výkladových hledisek sémantických a logických, nýbrž i systematických; oba instituty – vyloučení

i zproštění – musí vycházet ze shodného pojetí postavení soudního exekutora vůči účastníkům exekučního řízení, zde jmenovitě vůči oprávněnému. Za takové zvláštního zřetele hodné důvody považuje literatura mimořádné situace, které mohou v průběhu řízení nastat, a které brání tomu, aby exekuce mohla být úspěšně vedena a ukončena, například – právě – situace, kdy exekuce není exekutorským úřadem prováděna, aniž zde jsou důvody, které by provádění bránily.

Odvolací soud v projednávané věci přitom po skutkové stránce zjistil, že soudnímu exekutorovi byli v souvislosti s pozastavením činnosti ustanoveni zástupci exekutora, a že „oba tito zástupci komunikovali, respektive komunikují s oprávněným naprosto standardním způsobem, s respektováním procesních práv oprávněného v tomto řízení“. Za těchto okolností, kdy soudní exekutor osobně exekuci nevede a konání jemu ustanovených zástupců exekutora podle zjištění odvolacího soudu nevykazuje známky svévole ani nečinnosti ve vztahu k oprávněnému, nelze uzavřít, že by návrh oprávněného na postup podle ustanovení § 44b odst. 2 exekučního řádu byl odůvodněn vskutku objektivními skutečnostmi. Nadto dovolací soud dodává, že lze přisvědčit odvolacímu soudu, který tuto námitku hodnotil jako nepodloženou, neboť již v době podání exekučního návrhu oprávněným byla soudnímu exekutorovi již delší dobu pozastavena činnost a oprávněný svůj exekuční návrh s označením soudního exekutora, který má být vedením exekuce pověřen, za této situace podával a mohl (měl) s ní být srozuměn.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1956/2021 ze dne 3. 8. 2021

k ustanovení § 55b odst. 1 a § 88 exekučního řádu

Ve chvíli, kdy nebylo vydáno oznámení o skončení exekuce ani konečný příkaz k úhradě nákladů exekuce, měl povinný k dispozici procesní nástroj, jímž je návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu, jenž znamená průtah v řízení (tedy například vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce nebo oznámení o skončení exekuce). Tohoto nástroje je třeba využít i v případě úkonu soudního exekutora, neboť úkony soudního exekutora jsou úkony soudu (srov. ustanovení § 55b odst. 1 exekučního řádu).

Exekuci podle exekučního řádu může exekutor vést více různými způsoby, a to jak současně, tak třeba i postupně (ustanovení § 58 exekučního řádu). Náklady soudního exekutora spočívající v jeho odměně a výdajích proto také vznikají postupně. Podle ustanovení § 5 odst. 1 vyhlášky č. 330/2001 Sb. má soudní exekutor právo na náhradu své odměny, určené na základě vymoženého plnění, tedy z plnění, které v průběhu exekuce již získal. Z ustanovení § 13 vyhlášky č. 330/2001 Sb. dále plyne, že soudní exekutor má též právo na náhradu svých

hotových výdajů, které (nejsou-li paušalizovány) může vyčíslit až poté, co k těmto výdajům dojde, případně provede úkon, který je spojen s právem vyúčtovat výdaj v konkrétní výši (například cestovné).

Soudní exekutor tedy může vydat jeden nebo i vícero příkazů k úhradě nákladů exekuce (své odměny a hotových výdajů), a to v zásadě až poté, co mu na ně vznikne právo proto, že došlo k vymožení konkrétního plnění ve prospěch oprávněného (v případě odměny soudního exekutora počítané z vymoženého plnění), nebo poté, co mu vznikne konkrétní náklad (v případě hotových výdajů soudního exekutora). Příkaz k úhradě nákladů exekuce tedy soudní exekutor nejenže může, ale zpravidla i má vydat až poté, co vymůže určité plnění, když výše odměny soudního exekutora stanovená v příkazu k úhradě nákladů exekuce se bude odvíjet právě od vymožené částky a soudní exekutor má právo si svoji odměnu a hotové výdaje od této částky odečíst, a to i tedy, když příkaz k úhradě nákladů exekuce vydá dodatečně, tedy po jejím získání. Samotný fakt, že dosud nedošlo k úhradě nákladů exekuce, třeba i vyčíslených na základě takového dodatečného příkazu k úhradě nákladů exekuce, odůvodňuje pokračování exekuce.

Tak je tomu i v případě, že exekuce byla mimo jiné vedena i prodejem nemovité věci, jenž vyvrcholil vydáním rozvrhového usnesení. Jestliže z výtěžku z prodeje nemovité věci z nějakého důvodu dosud nebyla uhrazena veškerá odměna soudního exekutora a jeho hotové výdaje, jež během exekuce vznikly (třeba i proto, že exekutor dosud nevydal příkaz k úhradě nákladů exekuce, jenž by pokrýval veškeré jím vynaložené plnění nebo hotové výdaje, a tím pádem si odměnu a výdaje nemohl přiznat v rámci rozvrhového usnesení), nic mu nebrání, aby vydal příkaz k úhradě nákladů exekuce ohledně své dosud nevymožené části odměny a hotových výdajů.

Usnesení Nejvyššího soudu ČR sp. zn. 20 Cdo 5079/2016 ze dne 1. 12. 2016 uvedené nepopírá, ale za účelem zabezpečení maximální míry jistoty, jak bude naloženo s výtěžkem z prodeje nemovité věci, konstatuje, že v rozvrhovém usnesení lze ve prospěch exekutora přiřknout pouze ty jím již vynaložené výdaje a jeho odměnu, které byly v době vydání rozvrhového usnesení pokryty už pravomocnými příkazy k úhradě nákladů exekuce. Rozvrhovým usnesením je pak soudní exekutor vázán, takže s částkou získanou prodejem nemovité věci nemůže naložit v rozporu s rozvrhovým usnesením. Nemůže tedy tuto částku využít k úhradě své odměny a výdajů, které vyčíslí v příkazu k úhradě nákladů exekuce, který v rozvrhovém usnesení ještě nezohlednil proto, že do doby jeho vydání dosud nenabyl právní moci, nebo byl dokonce vydán až po vydání rozvrhového usnesení. Exekutor je však oprávněn pokračovat v exekuci ohledně svých výdajů a odměny, které dosud nebyly vymoženy, a to i na základě příkazu k úhradě nákladů exekuce, jenž posléze

vydá. Zda příkaz k úhradě nákladů exekuce byl vydán po právu a zda exekuce má při jeho existenci pokračovat, lze posoudit k námitkám povinného proti příkazu k úhradě nákladů exekuce (ustanovení § 88 odst. 3 exekučního řádu).

Ztotožní-li se exekuční soud s námitkami povinného, je příkaz k úhradě nákladů exekuce neměl být vydán, je soudní exekutor jeho názorem vázán a vydá oznámení o skončení exekuce vymožením (ustanovení § 46 odst. 8 exekučního řádu). Správnost příkazu k úhradě nákladů exekuce však nelze přezkoumat k návrhu povinného na zastavení exekuce, a to ani v případě, že tento příkaz k úhradě nákladů exekuce dosud nebyl vydán a soudní exekutor v exekuci zjevně pokračuje.

Příkaz k úhradě nákladů exekuce, v němž soudní exekutor vyčíslí svoji dosud nevymoženou část odměny a výdajů, má být vydán neprodleně poté, kdy dojde ke splnění nebo vymožení povinnosti vymáhané v exekučním řízení s výjimkou nákladů exekuce a nákladů oprávněného (ustanovení § 6 odst. 2 vyhlášky č. 418/2001 Sb.). A to bez ohledu na to, zda soudní exekutor již dříve vydal exekuční příkaz, v němž vyčíslil pravděpodobné úhrnné náklady exekuce. Uvedená lhůta je sice lhůtu pořádkovou, její nedodržení by však mohlo být vyhodnoceno jako průtah v řízení a tedy i jako kárné provinění soudního exekutora, zejména v případě, že toto opomenutí vede k nejistotě, zda exekuce již byla či nebyla ukončena vymožením, včetně nákladů exekuce, a zda je nadále vedena po právu. Není to však důvodem pro zastavení exekuce (ustanovení § 55a exekučního řádu).

3. Zastavení exekuce

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1743/2021 ze dne 20. 7. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu

Trvání vyživovací povinnosti rodičů k dětem se váže na dobu, do které děti nejsou samy schopny se živit, tudíž rozhodnutí (popřípadě dohody) o úpravě výživného pro nezletilé dítě účinnosti po dosažení zletilosti oprávněného dítěte nepozbývají. Dosažením zletilosti oprávněného účinnost exekučního titulu nezanikla a povinnost povinného rodiče je plnit vyživovací povinnost přímo k rukám zletilého dítěte.

Stejně jako zákon o rodině i (nový) občanský zákoník ve svém ustanovení § 911 váže trvání vyživovací povinnosti rodičů k dětem na dobu, do které děti nejsou schopny samy sebe živit. O výživě nezletilého dítěte se rozhoduje v řízení, které může být zahájeno i bez návrhu [ustanovení § 466 písm. c) ve spojení s ustanovením § 13 odst. 1 zákona o zvláštních řízeních soudních].

Podle občanského zákoníku jsou hlavními předpoklady pro vznik a trvání vyživovací povinnosti rodičů k dětem příbuzenský vztah a neschopnost se samostatně živit, tudíž rozhodnutí o výši výživného má toliko deklaratorní charakter. Ze skutkových závěrů odvolacího soudu a soudu I. stupně vyplývá, že vyživovací povinnost povinného k oprávněnému nadále trvá a exekuční titul nebyl zrušen jiným rozhodnutím.

Za této situace lze argumentaci povinného přisvědčit potud, že řízení ve věci výživného pro zletilé dítě je možné zahájit toliko na návrh, zatímco o výživném pro nezletilé dítě může být rozhodnuto i v řízení zahájeném bez návrhu. Na rozdíl od povinného však dovolací soud v uvedeném spatřuje projev zvýšeného zájmu zákonodárce o ochranu nezletilých dětí a nikoli argument pro vznik povinnosti oprávněného dítěte domáhat se po nabytí zletilosti nového určení výše výživného.

Jelikož vyživovací povinnost k oprávněnému dosud nezanikla a v mezidobí nebylo vydáno jiné rozhodnutí upravující výši výživného, dovolací soud se neztotožňuje s názorem povinného, že exekuční titul pozbyl účinnosti dnem dosažení zletilosti oprávněného, nýbrž setrvává na svém závěru, že rozhodnutí o výživném pro nezletilé dítě nepozbývá účinnosti po dosažení zletilosti oprávněného dítěte, a na jeho základě lze vést exekuční řízení.

K námitce povinného, že nabytím zletilosti oprávněného by měla být vyživovací povinnost stanovena i její matce, dovolací soud dodává, že Nejvyšší soud ČR ve své judikatuře opakovaně vysvětlil, že exekuční soud není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu, jeho obsahem je vázán a je povinen z něj vycházet. Má-li povinný za to, že došlo ke změně okolností rozhodných pro určení rozsahu výživného uloženého exekučním titulem, může se v nalézacím řízení domáhat změny rozhodnutí o výživném.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1373/2021 ze dne 1. 7. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu

Podá-li povinný návrh na zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu a soudní exekutor návrhu nevyhoví, je soud povinen o tomto návrhu rozhodnout. Odvolacím soudem vyžádaná zpráva soudního exekutora o tom, jaký majetek povinného byl dosud zajištěn a jaké je stanovisko soudního exekutora k návrhu na zastavení exekuce, slouží jako přímý zdroj informací, jen jde-li o sdělení soudního exekutora, které kroky hodlá v budoucnosti učinit za účelem vymožení plnění uloženého exekučním titulem, když je věcí soudu, aby na základě obsahu spisu posoudil, zda

zamýšlený postup soudního exekutora může vést alespoň ke krytí nákladů exekuce. Exekuční soud musí na základě vlastních zjištění posoudit, jaké jsou další perspektivy vedení exekuce. To se uplatní i v případě, že ze zprávy soudního exekutora a ani z obsahu spisu není prozatím zřejmé, zda příjem povinného, o který by mohl požádat (zde starobní důchod), by postačoval alespoň k úhradě nákladů exekuce; výši tohoto možného příjmu je exekuční soud povinen za účelem posouzení této otázky zjistit.

V projednávané věci předpoklady pro zastavení exekuce nebyly odvolacím soudem shledány proto, že je zde reálný předpoklad, že povinný v dosažitelné budoucnosti dosáhne exekučně postižitelného příjmu (starobního důchodu), z něhož bude moci být pohledávka oprávněně alespoň zčásti uspokojena. Ohledně očekávaného příjmu ze starobního důchodu povinného odvolací soud sice zjistil, že povinný splňuje podmínky pro přiznání starobního důchodu, avšak se již dále nezabýval otázkou, v jaké výši mu bude případný důchod přiznán (respektive jaké výše dosáhnou případné exekuční srážky z něj) a zda tyto případné srážky (v kombinaci s jinými případnými výtěžky z exekuce) postačí alespoň ke krytí nákladů exekuce.

K uvedenému se dodává, že navrhl-li povinný zastavení exekuce jako celku, je přepjatě formální trvat na tom, že s ohledem na existenci ustanovení § 290 odst. 1 občanského soudního řádu musí podat i částečný návrh na zastavení exekuce srážkami ze mzdy. Právě uvedené nic nemění na ustálené judikatuře, podle které v exekuci srážkami ze mzdy či jiného příjmu použití ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu zásadně není namístě, protože srážky ze mzdy či jiného příjmu se opakují tak dlouho, dokud není vymáhaná pohledávka i s příslušenstvím, tedy i s náklady výkonu (exekuce), zaplácena, a současně podle které účinky nařízeného výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy trvají i tehdy, jestliže plátce mzdy po dobu trvání pracovního poměru neprováděl srážky ze mzdy ve prospěch pohledávky oprávněného (srážky byly prováděny ve prospěch jiných pohledávek); skutečnost, že povinný ukončil pracovní poměr, aniž založil nový pracovní poměr mu obdobný, přitom nemá za následek „skončení“ výkonu rozhodnutí.

Tato judikatura vztahující se k aplikaci ustanovení § 290 odst. 1 občanského soudního řádu neřeší situace, kdy povinný navrhl zastavení exekuce jako celku. Je-li takového návrhu, jenž se opírá o tvrzení povinného, že v exekuci dlouhodobě nebylo ničeho vymoženo na uspokojení pohledávky z exekučního titulu, obstojí tento návrh i jako návrh na zastavení exekuce srážkami ze mzdy ve smyslu ustanovení § 290 odst. 1 občanského soudního řádu.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 464/2021 ze dne 1. 7. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu

Samotná relativně delší doba trvání exekuce není důvodem k zastavení exekuce.

Ustanovení § 268 odst. 1 písm. e) občanského soudního řádu má být aplikováno zdrženlivě, protože aby exekuce byla prohlášena za nepřijatelnou pro okolnosti na straně povinného, musí jít o skutečnosti, které působí intenzivně a v podstatné míře; přirozeným smyslem exekuce totiž je, aby byla provedena, nikoli zastavena. Tomu odpovídá i míra ochrany, jež je v exekuci poskytována povinnému, a která je zásadně limitována tím, že dobrovolně nesplnil to, co mu bylo autoritativním výrokem uloženo.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1801/2021 dne 28. 7. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Exekuční soud není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost exekučního titulu, jeho obsahem je vázán a je povinen z něj vycházet. Exekuční řízení je ze své podstaty určeno pouze pro faktický výkon rozhodnutí, nikoli pro autoritativní nalézání práva. Stejně tak není řízením přezkoumávaným.

Judikatura Ústavního soudu (srov. například nálezy sp. zn. II. ÚS 3194/18 ze dne 1. 4. 2019) ve zcela výjimečných případech přikazuje soudům zohledňovat mimořádné okolnosti dané věci, jejichž existence je s to odůvodňovat zastavení exekuce za použití ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu, to však nic nemění na skutečnosti, že stále platí zásada, podle které obecné soudy v exekučním řízení nejsou oprávněny přezkoumávat správnost exekučního titulu.

Odvolací soud správně uvedl, že v exekučním řízení zásadně není prostor pro zpochybňování věcné správnosti exekučního titulu či namítání procesních pochybení, které jeho vydání doprovázely, nejedná-li se o mimořádné okolnosti, mezi něž nelze řadit nesouhlas povinného se skutkovými tvrzeními oprávněného v žalobě a jejím právním hodnocením věci či nesouhlas povinného s doručováním výzvy o možnosti rozhodnutí ve věci bez jednání, že tyto námitky měl povinný uplatnit v rámci nalézacího řízení.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1430/2021 ze dne 3. 8. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Nelze vyloučit zastavení exekuce podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu i poté, co již došlo k vymožení plnění z exekučního titulu. Přitom odvolací soud zváží, zda s ohledem na konkrétní okolnosti případu (zejména vzhledem k míře případného neoprávněného zásahu do majetkových práv povinného následkem realizace nezpůsobilého exekučního titulu, s přihlédnutím k časovému odstupu od vymožení plnění z exekučního titulu do podání návrhu na zastavení exekuce, jakož i k důvodům, proč povinný nepodal návrh na zastavení exekuce do doby vymožení plnění, i vzhledem k míře poškození majetkových zájmů oprávněného a soudního exekutora, k nimž dojde následkem zastavení exekuce po vymožení) je zastavení exekuce po vymožení plnění z exekučního titulu nepřiměřeným krokem. Tato rozhodnutí se však vztahují jen na případy, kdy exekuce byla ukončena vymožením a nikoli zastavením na základě pravomocného usnesení soudního exekutora, jak je tomu v dané věci.

Došlo-li již dříve k pravomocnému a výslovnému zastavení exekuce z údajně nesprávného důvodu, nelze postupovat tak, že dojde k opětovnému zastavení pravomocně již zastavené (na základě rozhodnutí už výslovně neplynoucí) exekuce. Usnesení soudního exekutora o zastavení exekuce tedy vytváří překážku věci rozhodnuté (ustanovení § 159a odst. 4 občanského soudního řádu) a exekuční soud správně nepřistoupil k novému zastavení exekuce.

Jde-li o argument povinného, že dojde-li k zastavení exekuce pro nezpůsobilý exekuční titul podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu, dochází na rozdíl od zastavení podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu k zastavení exekuce „zpětně“ (čímž povinný zjevně mínil, že oprávněný i soudní exekutor musí povinnému vrátit plnění, které bylo vymoženo ve prospěch exekučního titulu a nákladů exekuce na straně soudního exekutora a oprávněného), nelze pominout, že bylo na povinném, aby již v předchozím řízení, v němž došlo k zastavení exekuce na návrh oprávněného podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu uváděl skutečnosti, pro které má dojít k jinému rozhodnutí o nákladech exekuce (zde proto, že exekuční titul ve formě rozhodčího nálezu neobstojí pro údajnou „nemravnost“ plnění). Povinný rovněž mohl namítnout, že soudní exekutor v posuzovaném případě nebyl příslušný rozhodnout o zastavení exekuce. Za takových okolností by se soudní exekutor a posléze i odvolací soud museli těmito námitkami zabývat.

Má-li povinný za to, že exekučním titulem vymožené plnění ve prospěch oprávněného jí podle hmotného práva nenáleží, má k dispozici žalobu o vydání tohoto plnění z titulu bezdůvodného obohacení.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 1983/2021 ze dne 4. 8. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Exekuční řízení je ovládáno zásadou, podle níž exekuční soud není oprávněn přezkoumávat věcnou správnost ani zákonnost exekučního titulu; obsahem rozhodnutí (jiného titulu), jehož exekuce se navrhuje, je vázán a je povinen z něj vycházet. Exekuční řízení je ze své podstaty určeno pouze pro faktický výkon rozhodnutí, nikoli pro autoritativní nalézání práva. Stejně tak není řízením přezkumným.

Ústavní soud ve své judikatuře připustil, že výjimečně se lze i v exekučním řízení zabývat zásadními vadami exekučního titulu a na jejich základě zastavit výkon rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu, a to v případě, že ve věci jsou dány takové okolnosti, pro které je další provádění výkonu rozhodnutí způsobilé založit kolizi s procesními zásadami (byť mohou mít podklad v právu hmotném), a výkonem rozhodnutí dochází k popření základních principů právního státu a ke zcela zjevné nespravedlnosti. Při zkoumání, zda exekuční titul netrpí zásadními vadami, přitom není relevantní, zda a jak efektivně hájil povinný svá práva v nalézacím řízení. Zastavení řízení z důvodu zásadních vad exekučního titulu tak není podmíněno ani vyčerpáním řádných opravných prostředků v předcházejícím nalézacím řízení.

Dále Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. II. ÚS 3194/18 ze dne 1. 4. 2019 uvedl, že zásadní vadou exekučního titulu je také přiznání úroků z prodlení ve zcela nepřiměřené výši, která již není v souladu s ústavním pořádkem, přičemž úroky z prodlení ve výši 0,5 % denně (182,5 % ročně) a vyšší jsou již ústavně neakceptovatelné a není třeba provádět individuální hodnocení přiměřenosti úroků. V těchto případech je třeba, aby obecné soudy poskytl povinnému a jeho majetku soudní ochranu tím, že exekuci zastaví podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) ve spojení s ustanovením § 268 odst. 4 občanského soudního řádu, aby tak byla zajištěna spravedlivá rovnováha při ochraně majetkové sféry dlužníka i věřitele.

Spravedlivé rovnováhy přitom bude dosaženo v případě, že věřitel (oprávněný) obdrží přiměřenou výši úroků z prodlení. Naopak úroky z prodlení, jejichž výše nepřekračuje pravidla uvedená v ustanovení § 122 zákona o spotřebitelském úvěru pro platby související s prodlením, jsou v mezích ústavnosti. V uvedeném nálezu

Ústavní soud uložil obecným soudům, aby v souladu s uvedenými principy prováděly konkrétní testy pro posouzení ústavnosti úroků z prodlení a stanovily takovou výši úroků z prodlení, kterou lze ještě považovat za přiměřenou (a ústavní), a aby ve zbylé části exekuci zastavily. Přitom není vyloučeno, aby vycházely z judikatury Nejvyššího soudu ČR pro posuzování úroků v nalézacím řízení, podle které je v rozporu s dobrými mravy zpravidla výše úroků, která podstatně přesahuje úrokovou míru v době jejich sjednání obvyklou, stanovenou zejména s přihlédnutím k nejvyšším úrokovým sazbám uplatňovaným bankami při poskytování úvěrů nebo půjček.

Nejvyšší soud ČR se následně ve svém usnesení sp. zn. 20 Cdo 1655/2020 ze dne 1. 7. 2020 zabýval otázkou, zda lze částečně zastavit výkon rozhodnutí (exekuci) ohledně úroku z prodlení toliko v rozsahu, v jakém je úrok z prodlení protiústavní, a dovodil, že shledá-li exekuční soud po provedení testu přiměřenosti neústavní (nepřiměřenou) výši úroků z prodlení, je povinen stanovit výši úroků z prodlení, kterou lze s ohledem na komplexní povahu daného závazku považovat za ústavní (přiměřenou) a ve zbylé části exekuci podle § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu zastavit. Připustil, že ve své ustálené rozhodovací praxi uvedl, že ujednání o výši úroku z prodlení podle ustanovení § 39 (starého) občanského zákoníku lze posoudit z hlediska souladu nebo rozporu dohodnuté výše úroku z prodlení s dobrými mravy toliko jako platné či neplatné (tzn. bez možnosti shledat je neplatné jen co do výše rámec dobrých mravů přesahující) s tím, že při neplatnosti dohody o výši úroku z prodlení poté nastupuje nárok na zákonný úrok z prodlení. Uvedená rozhodnutí nejsou v projednávané věci relevantní, neboť v nich byla posuzována platnost úroků z prodlení v nalézacím řízení a nemožnost jejich modrace (pro případ i jen jejich částečné neplatnosti), a nikoli v řízení o výkonu rozhodnutí (exekuce), ve kterém je možné v rámci částečného zastavení prováděného výkonu rozhodnutí (exekuce) hodnotit pouze to, zda a do jaké míry rozhodnutím soudu v nalézacím řízení přiznané příslušenství pohledávky již odporuje právním zásadám demokratického státu.

Exekuci vykonatelného rozhodnutí soudu lze zastavit nebo exekuční návrh zamítnout pouze v rozsahu, v němž je namísto uzavřít, že exekučním titulem přiznané a nyní vymáhané plnění již odporuje právním zásadám demokratického právního státu. Je tedy věcí soudu, aby zvážil, zda a do jaké míry je vymáhání plnění přiznaného exekučním titulem ve formě rozsudku na jistinu a zejména na příslušenství pohledávky skutečně v rozporu se zásadami demokratického právního státu, přičemž uvedená úvaha neznamena věcný přezkum exekučního titulu (například mravnosti prisouzeného plnění z pohledu hmotného práva) v řízení o zastavení exekuce (respektive rozhodnutí o exekučním návrhu), ale omezuje se pouze na zjištění, do jaké míry je v daném případě zcela nepřijatelné

(v rozporu se zásadami demokratického právního státu), aby exekuční titul ve formě rozhodnutí nezávislého soudu byl zcela nebo zčásti (například ohledně celého příslušenství) naplněn.

Tuto úvahu přitom musí provést soud z úřední povinnosti (tedy i bez návrhu povinného), neboť odporuje-li exekučním titulem přiznané plnění právním zásadám demokratického právního státu a nařízením exekuce by mělo dojít k popření základních principů demokratického právního řádu, nelze těmto právům oprávněného poskytnout ochranu a je dán důvod pro odepření výkonu vykonatelného exekučního titulu v kterékoliv fázi exekučního řízení i z moci úřední.

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 20 Cdo 2756/2020 ze dne 17. 8. 2021

k ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu

Otázkou pravomoci orgánu, který vydal exekuční titul, se exekuční soud musí zabývat bez ohledu na povahu účastníků řízení, tedy i ve vztahu mezi podnikateli. Nedostatek pravomoci rozhodce je dán též v případě, že je rozhodce ve smyslu ustanovení § 8 zákona o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů vyloučen z projednání a rozhodnutí věci pro porušení principu nezávislosti a nestrannosti rozhodce, tedy je-li evidentní, že jeho vztah k dané věci, účastníkům nebo jejich zástupcům dosahuje takové povahy a intenzity, že i přes zákonem stanovené povinnosti nebude schopen nezávisle a nestranně rozhodovat. Typicky jde o případy, kdy je rozhodce současně na straně účastníka řízení či svědka, respektive když by řízením či jeho výsledkem mohl být dotčen na svých právech; shodně to platí, má-li k účastníkům řízení příbuzenský, přátelský nebo zjevně nepřátelský vztah, případně vztah zjevné ekonomické závislosti.

V souvislosti s uzavíráním úvěrových smluv Nejvyšší soud ČR ve svém usnesení sp. zn. 20 Cdo 1387/2016 ze dne 28. 2. 2017 vyslovil závěr, že se nejedná o věcný přezkum exekučního titulu, je-li ve smyslu nálezů Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 199/11 ze dne 26. 1. 2012 a sp. zn. III. ÚS 4084/12 ze dne 11. 12. 2014 zkoumáno, zda je úvěrová smlouva neplatná pro rozpor s dobrými mravy. Nicméně pro závěr, zda je úvěrová smlouva neplatná ve smyslu citovaných nálezů Ústavního soudu (a proto je neplatná i rozhodčí smlouva a není dána pravomoc rozhodce), je třeba zkoumat, za jakých konkrétních okolností byla úvěrová smlouva uzavírána, včetně zohlednění kritérií vytyčených judikaturou Nejvyššího soudu ČR ve vztahu ke smluvní pokutě, úrokům, zajištění pohledávky apod.

Ačkoliv tedy přezkum věcné správnosti vykonávaného exekučního titulu není jako takový v exekučním řízení

přípustný, není vyloučeno, aby se otázka platnosti „hlavní“ (zde úvěrové) smlouvy stala významnou pro hodnocení i na ni navazující rozhodčí smlouvy, a to s tím rozhodným směřováním, jímž je posouzení, zda vzhledem k jejímu obsahu a procesu jejího sjednání byla dána pravomoc rozhodce k vydání vykonávaného rozhodčího nálezu.

Ohledně vztahu mezi podnikateli v souvislosti s posouzením okolností uzavírání smlouvy a návaznosti na zkoumání pravomoci rozhodce v exekučním řízení, se Nejvyšší soud ČR vyjádřil tak, že i v obchodněprávních vztazích je možné smlouvu posoudit jako neplatnou pro rozpor s dobrými mravy, pokud to odůvodňují veškeré okolnosti, za nichž byla sjednána, a shledá-li soud, že smlouva jako celek odporuje dobrým mravům. Rozhodce povoláný na základě neplatné rozhodčí doložky nemá k vydání rozhodčího nálezu pravomoc a byla-li již exekuce v takovém případě přesto nařízena, respektive zjistí-li soud (dodatečně) nedostatek pravomoci orgánu, který exekuční titul vydal, je třeba exekuci v každém jejím stadiu pro nepřípustnost podle ustanovení § 268 odst. 1 písm. h) občanského soudního řádu zastavit.

4. Prodej nemovitých věcí

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1669/2021 ze dne 31. 8. 2021

k ustanovení § 336k odst. 4 občanského soudního řádu

„Nezjistitelnost“ namítané vady je pro každého dražitele situací ještě horší než existence vady evidentní a (prima facie) zjistitelné. Avšak „zjistitelnost“ vady nepředstavuje (pro posouzení oprávněnosti námitek vydražitele) kategorii určující; významné je jen a pouze, zda jde o vadu, která objektivně je způsobila ovlivnit rozhodování dražitele o účasti na dražbě, respektive (vydražitele) o učinění nejvyššího podání právě v takové výši, v jaké bylo učiněno. Uvedené je nezbytné posuzovat vždy ve vztahu ke konkrétním zjištěným poměrům posuzované dražby.

Podle ustanovení § 336k odst. 4 věty první občanského soudního řádu odvolací soud usnesení o příklepu změnil tak, že se příklep neuděluje, jestliže v řízení došlo k takovým vadám, že se odvolatel nemohl zúčastnit dražby, nebo jestliže byl příklep udělen proto, že při nařízení dražebního jednání nebo při provedení dražby došlo k porušení zákona.

Podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu ČR za porušení zákona při nařízení dražebního jednání se považují (mimo jiné) vydání dražební vyhlášky před právní mocí usnesení o ceně, nedodržení třicetidenní lhůty k nařízení dražebního jednání (ustanovení § 336d odst. 2 občanského soudního řádu), nevyvěšení dražební vyhlášky na

úřední desce, případně to, že dražební vyhláška neobsahovala všechny výroky předepsané zákonem nebo obsahovala výroky, které byly v rozporu se zákonem nebo faktickým stavem, avšak jen tehdy, když nepříznivé důsledky „výroků v rozporu se zákonem“ nebylo možno odstranit jinak, tedy jestliže takový výrok v rozporu se zákonem vedl či mohl vést k tomu, že odvolatel neuplatnil do zahájení dražebního jednání svá práva. Konkrétní porušení zákona při nařízení dražebního jednání nebo při provedení dražby musí být v příčinné souvislosti s udělením příklepu vydražiteli, tedy k příklepu by nedošlo, pokud by se soud takových porušení v dané věci vyvaroval.

Z uvedeného přehledu vyplývá, že judikatura stabilně tenduje ke zvýšené ochraně dražitelů, potažmo vydražitele, proti takovým pochybením soudního exekutora, která jsou objektivně způsobila zapříčinit, že průběh a výsledek dražebního jednání nespĺňují požadavek transparentnosti dražby, požadavek rovného přístupu účastníků dražby (dražebníků) k dražbě, že fakticky dojde ke zvýhodnění určité skupiny osob ve vlastní exekuci zúčastněných oproti skupině jiné [typicky – v souvislosti s pochybením ve vyhotovení popisné části nemovité věci v dražební vyhlášce – je ovlivněno jednání dražitelů, kteří by (pokud by k pochybení nedošlo) již „další“ vyšší podání neučinili, popřípadě by se dražby vůbec nezúčastnili, a tím došlo k ovlivnění výše dosaženého podání].

V posuzované věci vydražitel tvrdil „přesah verandy (v patře domu) a komína (u vedlejší stavby) do pozemku, který předmětné nemovité věci obklopuje“; tedy „právní vady“ dražených nemovitých věcí. Odvolací soud k této námitce uvedl, že „... (závady) zjevně nebyly běžným šetřením na místě samém zjistitelné, a jelikož o nich soudní exekutor nevěděl, nemohl o těchto skutečnostech zveřejnit příslušné informace. Vydražitel ve skutečnosti namítá, že dodatečně zjistil (další) vady na vydražených nemovitých věcech, o kterých před dražbou nebyl informován, ale soudní exekutor o uvedených vadách nevěděl, nemohl tedy o nich budoucí nabyvatele informovat a uvedené vady jdou proto k tíži vydražitele...“.

Vady byly namítány za situace zjištění dalších „vad“ (spíše komplikací pro bezproblémové užívání dražené nemovité věci) – není zajištěn přístup a příjezd, který je možný jen přes jiný pozemek, a není právně zajištěno vedení inženýrských sítí přes uvedený pozemek. V takové situaci není pochyb o tom, že i kdyby zjištění dalších „vad“ (komplikací) – posuzovaných izolovaně – samo o sobě nemuselo rozhodování (vy)dražitele ovlivnit, ve spojení s vadami v dražební vyhlášce zjištěnými, by již tyto další vady znamenaly taková negativa, která by ovlivnila úvahy (každého) potencionálního dražitele se dražby zúčastnit, respektive vydražitele učinit takové podání, které se nakonec stalo podáním nejvyšším (a byl mu udělen příklep).

5. Postižení závodu

usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 27 Cdo 1185/2021 ze dne 14. 7. 2021

k ustanovení § 338k občanského soudního řádu

Vztah mezi členem statutárního orgánu obchodní společnosti a touto obchodní společností, a tudíž ani závazky z tohoto vztahu vzniklé, nejsou součástí závodu společnosti. Není-li závazek k náhradě škody způsobené porušením povinnosti jednatele při výkonu funkce

součástí závodu, netýká se závodu ani řízení o žalobě na nahrazení této škody.

Správci závodu tudíž nesvědčí zákonné zástupčí právo podle ustanovení § 338k odst. 6 občanského soudního řádu. Ustanovení § 338k odst. 3 občanského soudního řádu nezakládá (samostatně) zástupčí oprávnění správce závodu překračující rámec úpravy obsažené v ustanovení § 338k odst. 6 občanského soudního řádu. Jinak řečeno, i zde platí, že nejde-li o vztah související se závodem povinného, nemůže správce závodu povinného zastupovat.

STALO SE ...

JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

děkan Fakulty právnické Západočeské univerzity v Plzni
člen redakční rady Komorních listů

Zmaření výkonu exekuce

Pro přečin zmaření výkonu exekuce stál v březnu roku 1901 před senátem c. k. krajského soudu v Kutné Hoře kovář v Libínově Václav Štoviček. Ten dlužil Adolfu Frankenbuschovi částku 500 zlatých a „*ačkoli stále byl upomínán, neměl se k placení*“. Přestože exekuční soud povolil oprávněnému, aby zabavil Štovičkovy pohledávky za jeho zákazníky a povinnému zakázal, „*aby z pohledávek těchto ničeho vybral*“, kovář „*vzal od p. faráře pohledávku 25 zl. a od rolníka Semeráda 97 zl. 84 kr.*“. Podle zprávy v Národní politice ze dne 27. března 1901 „*po provedeném líčení uznal však soud Štovička vinným toliko přestupkem a odsoudil ho pouze k pětidennímu vězení*“. Toto rozhodnutí bylo do značné míry překvapivě mírné, poněvadž za přečin zmaření exekuce, přesáhla-li škoda 50 zl., hrozil trest vězení od 1 měsíce do 1 roku, při přitěžujících okolnostech trest přísnějšího vězení od 6 měsíců do 2 let.

Végrehajtás

V roce 1910 vydal soudní překladatel z maďarštiny František Brábek (1848–1926) v Ottově nakladatelství *Příruční slovník maďarsko-český*. Tento slovník je zaměřen na odbornou právnickou terminologii. Slovo *végrehajtás* má v češtině ekvivalent *exekuce*, další pojmy z oblasti exekucí jsou následující: *végrehajtáskérelem* – exekuční návrh; *végrehajtást szenvedó* – exekut; *végrehajtásiárveres* – exekuční dražba a *végrehajtásmegszüntetése* – zastavení exekuce. O tom, že vydání slovníku mělo úspěch, svědčí i to, že v roce 1922 na něj František Brábek navázal odborným slovníkem *Maďarsko-česká terminologie úřední*, a to s vědomím, že „*poslouží jako spolehlivá pomůcka soudům, úřadům správním, finančním, poštovním, železničním, školním, farním, matričním, advokátům, notářům, obchodům, závodům průmyslovým a vůbec všem, kteří přicházejí do úředních neb obchodních styků s maďarským státem s námi bezprostředně sousedícím*“.

Exekuční dražba v Poličce

Dne 22. prosince 1904 se konala v domě čp. 88 v Poličce dražba, v níž byly prodávány jedna kráva červená straka a jeden mlátící stroj. Dělo se tak na základě usnesení c. k. okresního soudu v Poličce ze dne 23. listopadu 1904, č. j. E 421/4-2. Informaci o této exekuční dražbě se zájemce mohl dočíst v „časopise pro zábavu a poučení Jitřenka“, který vyšel dne 1. prosince 1904. Jitřenka byla „Časopis pro zájmy Východočeska“, vydávaný v letech 1882–1948. Vydavatelem a redaktorem časopisu byl po léta místní rodák Jindřich Popelka (1871–1932). Časopis, jak je patrné z řady obdobných inzerátů a oznámení, poskytl místnímu soudu prostor pro řadu dražebních ediktů obdobného druhu.

PRÁVNICKÝ SJEZD – KVĚTEN 2022

„Právníci – odpovědnost nejenom profesní, ale i společenská, institucionální pojistky jejich nezávislosti“

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

na základě Memoranda, kterým se jednotlivé právnické komory a spolky v čele s Jednotou českých právníků zavázaly ke spolupráci, bylo přijato rozhodnutí obnovit v roce 2022 tradici Právnického sjezdu jako významného fóra pro vzájemné setkávání a diskusi zástupců právnických profesí. Slavná historie sjezdu sahá až do roku 1904 a je spjata se jménem významného profesora občanského práva Antonína Randy. Tradice právnických sjezdů byla v Československu přerušena obdobím II. světové války a následně politickým vývojem po roce 1948. Považujeme v současné době za důležité se k této tradici, která v okolních demokratických zemích úspěšně pokračuje, znouvu přihlásit. Za tímto účelem byl ustaven Sjezdový výbor a přijat Sjezdový řád se záměrem uspořádat pod vedením Jednoty českých právníků Sjezd českých právníků v roce 2022.

Téma prvního obnoveného sjezdu zní „Právníci – odpovědnost nejenom profesní, ale i společenská, a institucionální pojistky jejich nezávislosti“. Nebylo vybráno náhodou. Současná společenská realita se všemi svými atributy, zejména nestabilitou, se přirozeně dotýká také právnického stavu. Role právníků ve společnosti bývá zpochybňována jak z odborných, tak osobních pozic, názory veřejnosti jsou někdy formovány politickým populismem, demagogií a dezinformacemi. Význam juristů pro fungování demokratického právního státu je přitom nezpochybnitelný, stejně jako význam každé z právnických profesí pro garanci základních lidských práv a svobod jednotlivce i pro dobrou správu věcí veřejných a stav celé společnosti. Aby mohli všichni právníci plně rozvinout svůj potenciál, potřebují všeobecný respekt společnosti a záruky svého postavení. Cesta k nim vede prostřednictvím aktivní práce při vědomí vlastní (spolu) odpovědnosti za profesní a etickou úroveň profese a rovněž prostřednictvím dobré informovanosti veřejnosti. Podstatné je přitom poznání nutnosti vykonávat právnické povolání podle nejlepšího vědomí a svědomí.

A právě vlastní odpovědnost – nejen profesní, ale i společenská – je vhodným výchozím bodem pro zahájení kolegiálního dialogu na půdě Právnického sjezdu. Jeho smyslem je hlubší reflexe naší práce a principů, na nichž spočívá a jež je nutno ctít a dodržovat. Věříme, že je možné najít společné hodnoty, na nichž lze stavět spolupráci, respekt a pochopení, to vše při vědomí zcela přirozených odlišných názorů, pozic a zájmů, které výkon jednotlivých profesí přinášejí. Je to logicky právnický stav jako celek, který nese zvýšenou odpovědnost za úroveň právního státu, za zachování demokratických procedur a principů, na nichž stojí svobodná pluralitní společnost.

Věříme, že se Právníký sjezd stane značkou, která bude tyto demokratické hodnoty reprezentovat a hlásat, a to i pro případ, kdy by některá z právnických profesí čelila tlakům, ohrožujícím řádné plnění její role.

Obracíme se na vás se zprávou o přípravách Právníkého sjezdu a s výzvou, abyste se nad tématem sjezdu zamysleli. Úvahy o profesní a společenské odpovědnosti každého z nás se mohou stát motivací i potenciálem příznivých společenských změn, současně přispějí k širokému dialogu napříč právníkými profesemi, který, jak věříme, vyústí v plodné výsledky obnoveného Právníkého sjezdu. V následujících měsících zveřejníme sjezdové příspěvky jednotlivých právníkých komor a spolků a posléze také koreferáty k nim. Na stránkách profesních časopisů a všude ve veřejném prostoru se budeme tématu nadcházejícího sjezdu věnovat.

Bis vincit, qui se vincit in victoria.

V Praze dne 17. listopadu 2021

*JUDr. Pavel Rychetský, JUDr. Robert Němec LL.M., JUDr. Libor Vávra,
Mgr. Radim Neubauer, JUDr. Jan Lata, Ph.D., Mgr. Jan Mlynářčík,
JUDr. Marie Brejchová, LL.M.*

Z JEDNÁNÍ PREZIDIA EK ČR

Ve čtvrtém kvartálu prezidium navázalo na tradici regionálních prezidií, když své čtvrté zasedání uspořádalo v Olomouci. Na zasedání navázalo setkání prezidia s exekutory moravských a slezských krajů, kterého se v příjemné atmosféře zúčastnilo téměř 30 exekutorů. Hlavními tématy jednání bylo milostivé léto a další novelizační změny, očekávané složení vlády a vládní program. Páté zasedání prezidia proběhlo dne 2. prosince 2021 v Praze. Věnovalo se především organizačním záležitostem spojeným s odložením 42. Sněmu soudních exekutorů a oslav 20. výročí založení Komory, ke kterým došlo z důvodu nepříznivého vývoje epidemiologické situace. Za účasti předsedy IT komise byl projednán rovněž projekt Centrální úřední desky, jehož spuštění se připravuje k 1. 1. 2022.

Podrobnosti z jednání prezidia (včetně plného znění přijatých usnesení) jsou všem soudním exekutorům k dispozici na www.ekcr.cz, v části „Pro exekutory“. Výběr usnesení z posledních zasedání naleznete rovněž zde (text usnesení je redakčně krácen, případně upraven):

1. 10. 2021 – PR/55/2021

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o vyhlášení výběrového řízení na uvolněný exekutorský úřad Praha 8, po soudní exekutorce JUDr. Kataríně Maisnerové, které zanikne výkon exekutorského úřadu k datu 30. 11. 2021.

13. 10. 2021 – PR/57/2021

Prezidium EK ČR **s c h v a l u j e** uzavření smlouvy o dílo se společností Stálá konference českého práva, s. r. o., na uspořádání konference „Exekuce – další koncepční změny (smysl a pochybnosti)“.

8. 11. 2021 – PR/63/2021

Prezidium EK ČR **s v o l á v á** v souladu s ustanovením § 110, odstavec 3, zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, v platném znění, 42. Sněm soudních exekutorů, a to na 9. prosince 2021, od 10:00 hod., v Praze.

19. 11. 2021 – PR/66/2021

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o odložení oslav 20. výročí založení Komory na jaro 2022, s tím, že nový termín oslav bude stanoven po dohodě s pořádatelkou agenturou.

25. 11. 2021 – PR/67/2021

Prezidium EK ČR **r o z h o d l o** o odložení 42. Sněmu soudních exekutorů, který se měl konat dne 9. prosince 2021 od 10:00 hod. v Praze, a to z důvodu zhoršující se epidemiologické situace. Předpokládaný termín konání sněmu je jaro 2022.

ABSTRACTS

**JUDr. PhDr. Stanislav Balík,
Ph.D.**

The 20-year old Code of Execution

The paper is devoted to the circumstances and the process of the adoption of the Code of Execution. This law that incorporated the profession of Judicial Officers into the Czech legislation was a response to the situation that occurred during the transformation of legal order after the November 1989. The judiciary in the 1990s was overburdened and ineffective in the cases of the enforcement of decisions. Code of Execution, inspired by foreign models, was adopted by political consensus of the majority of political parties represented in the former Parliament of the Czech Republic. The author concludes that those who are today calling for the cancellation of the Code of Execution and Judicial Officers should also come with a better solution – if it exists. A simple return back to the court enforcement of decisions would also mean a return of problems that have made it necessary to adopt the Code of Execution.

Mgr. Stanislav Molák

This way of the Gracious Summer seems
a bit unfortunate to me

This article deals with the application of the paragraph no. 25 of the Transitional provisions to the part four of the Code of Execution amendment done by the Act No. 286/2021 Coll., about the so-called Gracious Summer. This act exempts debtors that are natural persons from paying debt accessories if they pay principal of the claim to the creditors, public law institutions. The act is intricately written, difficult to interpret and offers complicated solutions and procedural realization.

Mgr. Ing. Antonín Toman

Experimental amendment of the Civil
Procedure Code and the Code of Execution
– a brief commentary on selected topics

Lawyer of the National Chamber of Judicial Officers of the Czech Republic
On the 30th of July 2021 the Act No. 286/2021 Coll., that alters the Act No. 99/1963 Coll., Civil Procedure Code, as amended, the Act No. 120/2001 Coll., on the Judicial Officers and executory activities (Code of Execution) and on alteration of some other laws, as amended, was published in the Collection of Laws. On this day the act became valid but the individual provisions come gradually into force in the period from the 31st July 2021 to the 1st January 2024. Most changes come into force on the 1st January 2022.

JUDr. Lukáš Jícha

Revolution in the service of documents by
the Judicial Officer

The author in this article introduces the new way of the service of documents in the execution proceedings by putting a public notice on the Central official board. From the new legislation we can expect not only significant savings of funds in the area of service of documents in the cases of futile service, but thanks to the creation of a central address for the service of documents also an increasing probability that the addressee shall become acquainted with the documents serviced. The new legislation shall be used only in service of documents to natural persons that have an official permanent residence or that don't live at their other address that is not an official one. This procedure applies within the execution proceedings initiated after the 1st of January 2022.

EDITORIAL	3	Executions yesterday, today... and in general
INTERVIEW	8	Interview with JUDr. Martina Kasíková
ARTICLES	11	The 20-year old Code of Execution JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
	17	This way of the Gracious Summer seems a bit unfortunate to me Mgr. Stanislav Molák
	25	Experimental amendment of the Civil Procedure Code and the Code of Execution – a brief commentary on selected topics Mgr. Ing. Antonín Toman
	31	Revolution in the service of documents by the Judicial Officer JUDr. Lukáš Jícha
ARTICLES/ SYMPOSIUM OF EXPERTS	34	For modern executions JUDr. Karel Havlíček

Komorní listy
Čtyřicáté osmé číslo
www.ekcr.cz

vzor citace
PŘÍJMENÍ J. Název článku. Komorní listy. 02/2017. Praha:
Exekutorská komora ČR, 2017, s. xxx. MK ČR E 19153

redakční rada
prof. dr. Armanas Abramavičius (Litevská republika)
JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
JUDr. Stanislava Kolesárová (Slovenská republika)
prof. JUDr. Alena Macková, Ph.D.
JUDr. Milan Makarius
Mgr. Petr Sprinz, Ph.D., LL.M.
Mgr. Pavel Tintěra
Mgr. Ing. Antonín Toman
Mgr. Petr Prokop Ustohal

redakce
Silvie Kratochvílová

adresa redakce
Exekutorská komora České republiky
IČ: 709 40 517
Komorní listy, Na Pankráci 1062/58, 140 00 Praha 4

kontakt
Tel.: + 420 210 311 000
e-mail: redakce@ekcr.cz

překlad
Mgr. Libor Vaculík

tisk
Serifa®

CONTENTS

JURISPRUDENCE	46	From the Constitutional Court decisions Section prepared by Mgr. Ing. Lucie Mikmeková
	51	Court rulings on executions Section prepared by Mgr. David Hozman
FROM HISTORY	60	It happened... JUDr. PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
NEWS FROM CHAMBER	62	Open letter Convention of Lawyers – May 2022
	64	Chamber of Judicial Officers of the Czech Republic Mgr. Petr Prokop Ustohal

Zdarma
Náklad 800 ks
Vychází čtvrtletně
Datum vydání 31. 12. 2021

MK ČR E 19153
Registrace Ministerstva kultury ČR
ISSN 1805-1081 (print), ISSN 1805-109X (on line)

Komorní listy (print i on-line) jsou zapsány na Seznamu recenzovaných neimpaktovaných periodik vydávaných v České republice.

Publikování, pořizování kopií tohoto časopisu a jejich šíření třetí osobou je bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů či vydavatele zakázáno. Zakázáno je též publikování, pořizování kopií jednotlivých článků a jejich šíření třetí osobou bez písemného souhlasu redakční rady Komorních listů a autora příslušného textu. Uvedené se vztahuje na tištěnou i elektronickou verzi časopisu.

**Komorní listy
produkuje, vydává a distribuuje
Exekutorská komora České republiky**

Tyto činnosti zajišťuje společnost Wolters Kluwer ČR, a. s., U nákladového nádraží 10, 130 00 Praha 3.

 Wolters Kluwer

www.wolterskluwer.cz
Odpovědná redaktorka: PhDr. Mgr. Marie Novotná
(marie.novotna@wolterskluwer.com)
Časopis je dostupný také v ASPI.

Příjemné prožití svátků vánočních
a úspěšný rok 2022

Mgr. Jan Mlynářčík
prezident
Esekutorské komory ČR

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Mlynarčík'.